

KONSEPTVALGUTREDNING FOR FREMTIDIG TEATERBYGG TIL ROGALAND TEATER

*«Anbefalt konsept sikrer et sterkt og fremtidsrettet
regionteater som bidrar til at alle får tilgang til scenekunst
av høy kvalitet og som fremmer kunstnerisk utvikling,
fornyelse og interesse»*

ARNE NØST – TEATERSJEF ROGALAND TEATER

STAVANGER, 31. JANUAR 2017

DU OG DU EN KVVU!

SPØRSMÅL OG SVAR OM ROGALAND TEATERS KONSEPTVALGUTREDNING.

Rogaland Teater trenger et nytt bygg, men veien dit består i en aldri så liten hinderløype. Nå er nok et skritt på veien tatt. Med finansiering fra teatrets tre eiere (stat, fylke og kommune) i ryggen inngikk Rogaland Teater i februar 2016 en avtale med PricewaterhouseCoopers (PwC) om gjennomføring av en konseptvalgutredning (KVU) i tråd med Finansdepartementets kvalitetssikringssystem ved store statlige investeringer. Rapporten er nå ferdigstilt, og Rogaland Teater er blitt klokere på hvilket konsept som er det mest gunstige sett ut fra både fra teatrets og samfunnets perspektiv.

1. HVA OMHANDLER DENNE KONSEPTVALGUTREDNINGEN?

Konseptvalgutredningen er en redegjørelse av hvilke bygningsmessige rammevilkår Rogaland Teater må ha for å kunne utføre sitt samfunnsoppdrag. I konseptvalgutredningen er samtlige steiner snudd, og alle reelle muligheter vurdert i forbindelse med et fremtidig teater enten det er oppgradering av eksisterende teaterhus eller et helt nytt bygg.

Det er viktig å understreke at lokalisering av et nytt teaterhus ikke vurderes i konseptvalgutredningen. Valg av tomt er aktuelt etter KVU'en er kvalitetssikret og man har tatt en beslutning om hvilket konsept man ønsker å gå inn i forprosjekt med.

2. HVILKET KONSEPT ANBEFALES?

Konseptvalgutredningen anbefaler at det bygges et nytt teaterhus med fire scener. Utredningens åtte konsepter og det anbefalte konsept (K6) er nærmere beskrevet og illustrert nedenfor."

3. HVORFOR ANBEFALES NYTT TEATERHUS - KONSEPT 6?

Fordi Rogaland Teater skal ta vare på og utvikle teaterkunsten og tilby teater av ypperste kunstneriske kvalitet – til hele befolkningen.

Den som har tatt seg en tur gjennom Hartvig Sverdrup Eckhoffs historiske bygning i Kannik vet at bygget på ingen måte yter den moderne teaterkunsten rettferdighet. Rogaland Teater har vært bygd ut, og om, 15 ganger siden 1883. Mye har endret seg på disse årene, og enda mer kommer til å endre seg. Teaterhuset har derfor mange bygningsmessige løsninger som over tid har redusert teatrets funksjonalitet. Dette utfordrer teaterproduksjonen gjennom ineffektive logistikkfunksjoner, og husets fysiske rammer innskrenker teatrets virksomhet og produksjonsmuligheter.

Det anbefalte konseptet gir det løftet teatret trenger for kunstnerisk utvikling og fornyelse, bredere og større tilbud og tilrettelegging for kompetanseutvikling av teatrets faggrupper. Et nytt teaterhus er også viktig for byutvikling og publikums bruk og opplevelse av teaterbygningen.

4. HVORDAN BLIR PUBLIKUMSKAPASITETEN I ET NYTT TEATER?

For å ha et godt tilbud til ulike publikumsgrupper begynte Rogaland Teater i 2016 med repertoarteater, det vil si at flere ulike forestillinger spilles i samme tidsrom på samme scene, til tross for at det egentlig ikke er plass. I et nytt teater må sceneromene være fleksible for å kunne møte de estetiske og tekniske behovene som fremtidens teateruttrykk krever. De tre minste scenene har tilsvarende kapasitet som i dagens teater mens den nye Hovedscenen utvides til 550 seter. I tillegg til økt publikumskapasitet, styrkes produksjonsmulighetene ved at scenene får bak- og side-scener samt tilstøtende arealer til lagring og flytting av kulisser. Dette øker teatrets muligheter for å drive repertoarteater, med et bredere publikumstilbud som resultat. Barne- og Ungdomsteatret vil også utvides både med hensyn til antall medlemmer og produksjoner.

5. HVORDAN BLIR TEATERPRODUKSJONEN I ET NYTT BYGG?

Med scenerom som er preget av fleksibilitet, effektivitet og ny kapasitet, samt flere ansatte i kunstnerisk og teknisk stab, vil teatret kunne sette opp 20 nye produksjoner pr år. Dagens teater har kapasitet til å produsere 12 til 14 nye produksjoner. En større hovedscene gjør det økonomisk forsvarlig å sette opp store publikumsvennlige forestillinger. Samtidig vil det være mulig å nå et smalt publikum fordi repertoarteater muliggjør distriktighet i

kunstnerisk programmering.

Med et utvidet teatertilbud legges forholdene til rette for å tiltrekke et større publikum blant en bredere del av befolkningen, og øke teatrets muligheter som sosial og kulturell møteplass.

6. HVOR MYE KOSTER DET Å DRIFTE ET NYTT TEATER?

Vårt anbefalte konsept er relativt sett det minst kostnadskrevenende konseptet, og alternativet gir mest teater for pengene. Det nye teaterhuset, som beskrevet i K6, gir en økning på 60 prosent i antall solgte billetter, som tilskrives økt publikumskapasitet og flere produksjoner. Tilskuddsbehovet øker kun med 10 prosent. Til sammen innebærer dette at tilskuddet per solgte billett reduseres med 35 prosent. Kostnaden ved å realisere vårt anbefalte alternativ utgjør dette i størrelsesorden 17 millioner kroner mer per år, sammenlignet med en videreføring av dagens teaterhus i Kannik.

7. HVOR MYE KOSTER ET NYTT TEATER OG HVEM BETALER?

Det anbefalte konseptet har et investeringsnivå på om lag 1 000 millioner kroner eksklusive mva. Dette estimatet inkluderer investeringer knyttet til kjøp av tomt, samt bygging av nytt teaterhus og innkjøp av inventar. Usikkerhetsanalysen har avdekket et forventet tillegg på rundt 200 millioner kroner, og forventet investeringskostnad inklusive mva. er dermed om lag 1 500 millioner kroner.

Det er for tidlig å si noe endelig om fordelingsnøkkelen for finansiering da dette ligger i forprosjektfasen, men forstudiet legger til grunn en fordeling blant teatrets tre eiere, stat, fylke og kommune, samt private midler.

8. HVA SKJER MED DET GAMLE TEATRET?

Det nye teaterhuset vil kreve en stor tomt. Konseptvalgutredningen peker på flere alternative lokaliseringer for dette konseptet, for eksempel ved Holmen, Jorenholmen eller på Bekhuskaien. En alternativ mulighet kan være å realisere vårt anbefalte konsept i Kannik. En slik tilnærming vil kreve en større tomt enn den Rogaland Teater besitter i dag og vil innebære å ta i bruk areal i direkte tilknytting til dagens bygninger.

Uansett valg at konsept og plassering vil etterbruk av dagens bygninger være viktig og må avklares så tidlig som mulig i forprosjektfasen.

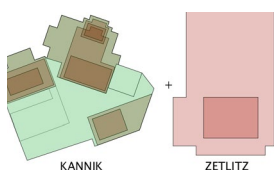
Teaterbygningen er et viktig landemerke i byen og skal fortsatt være det.

9. HVORDAN ER VEIEN VIDERE?

Rogaland Teater er nå i sluttfasen av forstudiet hvor konseptvalgutredningen er ferdigstilt og skal til kvalitetssikring. Med grunnlag i disse rapportene vil man kunne ta et konseptvalg og starte arbeidet med å finne plassering for den valgte løsningen. De neste punktene på agendaen er at det i tur og orden igangsettes forprosjekt med arkitektkonkurranse, konsekvensutredning og finansieringsmodell. Når det nye teaterhuset forhåpentlig står ferdig til byjubileet i 2025 skal det huse framtidens teater i overskuelig framtid og dekke behov vi ikke vet om i dag.

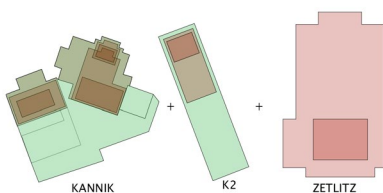
KONSEPTER

Om teatret skal forsvare sin relevans i et samfunn som er i konstant endring, må vi være våkne for de impulsene som utdyper og utfordrer scenekunsten. Scenekunsten er mangfoldig og i stadig utvikling. Dette blir særlig tydelig når vi løfter blikket og ser på kunstformen i et internasjonalt perspektiv. Viljen til utvikling og nytenkning er stor innenfor feltet, både i de historier som fortelles, virkemidlene som brukes, teknologiske nyvinninger, formidlingsteknikker og utforskning av de kunstneriske prosessene.

K0 – DAGENS TEATER

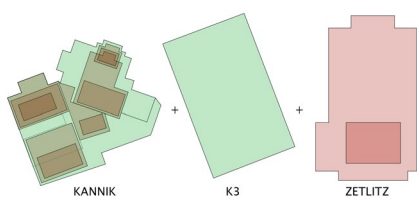
Nullalternativet viderefører dagens teater i Kannik. De eksisterende bygninger vedlikeholdes og oppgraderes i henhold til gjeldende forskrifter. Konsekvensen av et nullalternativ, med et minimum av investeringer, er at teatrets mulighet til å produsere scenekunst kan bli redusert i fremtiden, hvor Intimscenen og Kjellerteatret ikke kan videreføres som scener.

K1 – OMBYGG, TILBYGG OG SAMARBEID

Vedlikeholdelse og oppgradering av dagens lokaler i Kannik med et lite påbygg. Hovedfokuset for moderniseringen er arealer knyttet til publikumsrettede funksjoner og inkluderer hovedsakelig ombygging av Intimscenen og Kjellerteatret. Målet er å forbedre produksjon, logistikk og arbeidsprosesser, men innenfor dagens kapasitet.

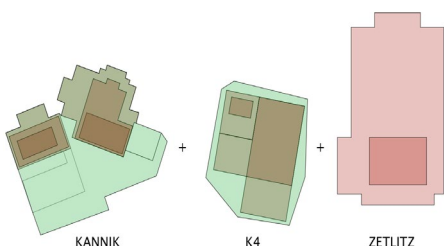
I tillegg inngås et formelt avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene i regionen, for å dekke behov for scene til store produksjoner.

K2 – DELT LØSNING, MINI SATELLITT OG SAMARBEID

Vedlikeholdelse og oppgradering av dagens lokaler i Kannik samt leie av et tilgjengelig bygg i sentrum som kan ombygges til en ny scene. Konseptet innebærer at dagens Hovedscene, Teaterhallen og Intimscene opprettholdes, men at Kjellerteatret opphører og at det bygges en ny mellomstor scene i de leide lokalene.

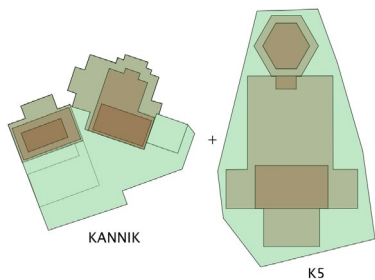
I tillegg inngås et formelt avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene i regionen, for å dekke behov for scene til store produksjoner.

K3 – DELT LØSNING OG SAMARBEID

Vedlikeholdelse og oppgradering av dagens lokaler, herunder ombygging av Intimscenen og Kjellerteatret. Verksted og administrasjon flyttes til eksterne lokaler og frigjorte arealer i Kannik endres for bedre logistikk, arbeidsforhold, produksjon og avvikling av forestillinger.

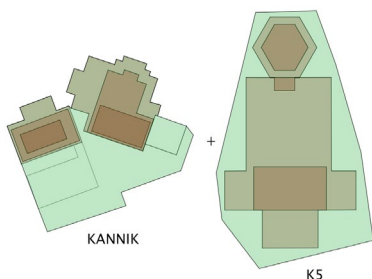
I tillegg inngås et formelt avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene i regionen, for å dekke behov for scene til store produksjoner.

K4 – LITEN SATELLITT OG SAMARBEID

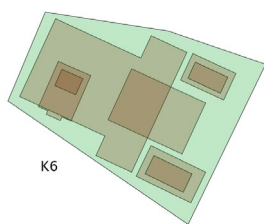
To nye scener etableres i en satellitt utenfor dagens teater i kombinasjon med videreutvikling av lokalene i Kannik. Lokalene som i dag brukes til Intimscenen og Kjellerteatret omdisponeres for å bedre logistikk, arbeidsforhold, produksjon og avvikling av forestillinger.

I tillegg inngås et formelt avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene i regionen, for å dekke behov for scene til store produksjoner.

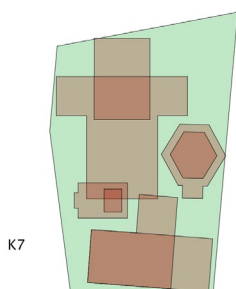
K5 – STOR SATELLITT

Ny hovedscene som ivaretar teatrets behov for storscene samt en mindre scene etableres i satellitt. Vedlikeholdelse og oppgradering av dagens lokaler, hvor frigjorte lokaler omdisponeres for å bedre logistikk, arbeidsforhold, produksjon og avvikling av forestillinger i teaterhuset i Kannik.

K6 – NYTT TEATERHUS - ANBEFALT KONSEPT

Nytt teaterhus med fire scener og tilhørende produksjons- og publikumsfasiliteter. Den nye teaterbygningen får en stor hovedscene med publikumskapasitet på 550 seter. I tillegg er det tre saler med tilsvarende publikumskapasitet som dagens teater. Konseptet har en begrenset kapasitetsøkning, men en stor økning i produksjonskapasitet. Store forbedringer i bak- og sidescener, prøvescener, optimaliserte arbeidsprosesser og intern logistikk gir økningen i antall produksjoner og et bredere teater tilbud. Konseptet fremstår som en effektiv løsning med scener som er tilrettelagt for høy ressursutnyttelse og gir totalt en økning i teatrets produksjonskapasitet for scenekunst.

K7 – NYTT TEATERHUS MED ØKT KAPASITET

Nytt teaterhus med fire scener og tilhørende produksjons- og publikumsfasiliteter. Økt publikumskapasitet på alle scener og optimaliserte forhold i tilhørende publikums- og produksjonslokaler. Konseptet frigjør dagens bygninger i Kannik.

Sammendrag

Denne konseptvalgutredningen undersøker hvordan Rogaland Teater kan videreutvikles slik at teatret fremstår som et sterkt og fremtidsrettet regionteater som bidrar til at alle får tilgang til scenekunst av høy kvalitet, og som fremmer kunstnerisk utvikling, fornyelse og interesse. Selv om teatret har et omdømme som et av landets ledende scenekunstinstitusjoner begrenser byggets produksjonsarealer utviklingen av et mangfoldig og bredt scenekunsttilbud til regionens innbyggere. Behovet for å videreutvikle teatret er forankret i kulturlovens formål om at alle skal få oppleve et rikt og mangfoldig kulturliv. Kunst og kultur har en unik egenverdi for enkeltmennesker og for samfunnet som helhet. Norge skal ha et profesjonelt kulturliv med kulturuttrykk som holder internasjonal standard. Dette tilbudet skal være tilgjengelig over hele landet og inkludere utvikling av scenekunsten.

Konseptvalgutredningen anbefaler at det bygges et nytt teater med fire scener, der de tre minste har tilsvarende kapasitet som i dagens teater, men som er mer fleksible for teaterproduksjon. Samtidig utvides den nye hovedscenen. I tillegg til økt publikumskapasitet, styrkes produksjonsmulighetene ved at scenene får bak- og sidescener samt tilstøtende arealer til lagring og flytting av kulisser. Dette øker teatrets muligheter for å drive repertoarteater, med et bredere publikumstilbud som resultat. Barne- og Ungdomsteatret vil også utvides gjennom å ta i bruk nye og moderne scener og øvingslokaler.

Å være et repertoarteater innebærer at teatret som hovedregel veksler mellom å spille flere ulike oppsetninger på samme scene gjennom en gitt periode. Fordelen med repertoarteater er at publikum får et bredere tilbud over tid. Repertoarteater demper markedsusikkerheten gjennom økt fleksibilitet til å kunne spille forestillinger publikum etterspør og avkorte spilleperiode for forestillinger med lavere etterspørsel. I sum innebærer dette økt fleksibilitet i programmering, det vil si man kan være dristig og kommersiell uten at det går på bekostningen av den kunstneriske kvaliteten. Med den nye kapasiteten, vil teatret kunne sette opp 20 nye produksjoner pr år. Dagens teater har kapasitet til å produsere 12 til 14 produksjoner. Flere produksjoner gir grunnlag for å tilby teateropplevelser til en bredere del av befolkningen. Større hovedscene gjør det økonomisk forsvarlig å sette opp store publikumsvennlige forestillinger. I den andre enden vil det være mulig å nå et smalt publikum fordi repertoarteater muliggjør å være dristig i kunstnerisk programmering.

Anbefalt konsept gir det løftet teatret trenger for kunstnerisk utvikling og fornyelse, bredere og større tilbud og tilrettelegging for kompetanseutvikling av teknikere og andre faggrupper. Dette legger forholdene til rette for økning i antall publikum. Et nytt teaterhus kan også være et godt virkemiddel i forbindelse med Stavanger kommunes arbeid med byfornyelse av Stavanger sentrum, jamfør kommunedelplan for sentrum.

Dagens teaterhus har vært bygget om 15 ganger siden åpningen i 1883. Teaterhuset har derfor mange bygningsmessige løsninger som over tid har redusert teatrets funksjonalitet. Dette utfordrer teaterproduksjonen gjennom ineffektive logistikkfunksjoner som utfordrer teaterdriften. Det er i tillegg kartlagt at dagens bygningsmasse har behov for vedlikehold og nødvendig oppgradering på om lag 100 millioner kroner for å møte fremtidige bygningskrav. Dagens teaterhus setter samtidig både tekniske og kommersielle begrensninger på hvilke stykker som kan settes opp.

Rogaland Teater har i dag en fallende publikumsandel sett i lys av befolkningsutviklingen i storbyregionen Stavanger. Dette kan bety at teatrets tilbud oppleves som mindre attraktivt, og taper i konkurransen med andre kulturuttrykk. I et nytt teaterhus vil Rogaland Teaters utvidere tilbud ha et økt potensial til å tiltrekke et større publikum blant en bredere del av befolkningen. Om 20 år vil det

være 80 000 flere innbyggere i storbyregionen Stavanger. Dette vil forsterke vekstpotensialet for teatret.

Kostnadskalkyle og usikkerhet

Det anbefalte konseptet for videre utvikling av Rogaland Teater har et investeringsnivå på om lag 1 000 millioner kroner eksklusive mva. Dette estimatet inkluderer investeringer knyttet til kjøp av tomt, samt bygging av nytt teaterhus og innkjøp av inventar. Usikkerhetsanalysen har avdekket et forventet tillegg på rundt 200 millioner kroner. Forventet investeringskostnad (P50), inklusive mva. er om lag 1 500 millioner kroner. Kostnadsramme (P85) utgjør i underkant av 1 700 millioner kroner.

Samfunnsøkonomisk analyse

Det er relativt store forskjeller mellom de syv analyserte konseptene i forventet investeringskostnad og forventet netto nåverdi. Tilsvarende er det tydelige forskjeller mellom konseptene for de ikke-prissatte virkningene. Tabellen under gir en fremstilling av den samfunnsøkonomiske analysen.

Tabell 1: Oversikt over kostnads- og nyttevirksomheter pr konsept sammenlignet med basisalternativet (millioner 2016-kroner)

	K0	K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7
	Null-alternativet	Tilbygg og samarbeid	Leie bygg og samarbeid	Delt og samarbeid	Liten satellitt og samarbeid	Stor satellitt uten samarbeid	Nytt teaterhus	Nytt teaterhus med økt kapasitet
Prissatte virkninger								
Investeringskostnad for bygg	100	330	280	340	690	1 210	1 540	2 140
Nåverdi samfunnsøkonomisk kostnad	-2 160	-2 880	-2 810	-3 050	-3 330	-4 030	-4 090	-4 880
Netto nåverdi samfunnsøkonomisk kostnad	0	-720	-640	-890	-1 160	-1 860	-1 930	-2 720
Netto nåverdi nytte	0	110	100	120	180	270	290	390
Netto nåverdi (Nytte ÷ kostnad)	0	-610	-550	-770	-980	-1 590	-1 640	-2 330
Annuitet netto nåverdi	0,0	6,4	5,7	8,1	10,3	16,7	17,2	24,5
Ikke prissatte virkninger								
Kunstnerisk utvikling og fornyelse	0	+	+	+	++	++	+++	+++
Fleksibilitet teaterproduksjonen	0	0	0	0	+	++	+++	+++
Tilrettelegging for kompetanseutvikling	0	0	0	0	+	++	+++	+++
Arbeidsforhold	0	+	+	+	++	++	+++	+++
Byutvikling	0	0	0	0	+++	+++	++++	++++
Bevaring av eksisterende bygninger	0	0	0	0	0	0	÷÷	÷÷
Gjennomførings-usikkerhet	Lav	Middels	Lav	Lav	Middels	Middels	Middels	Høy
Rangering	6	3	3	3	2	4	1	5
Alle tall i millioner 2016-kroner, inkluderer skattekostnad. Investeringskostnad vises uten skattekostnad, men med mva.								

Netto nåverdi for samfunnsøkonomisk kostnad varierer mellom -640 (K2) til -2 720 millioner kroner (K7). Forskjellen mellom konseptene skyldes i all hovedsak ulikt behov for investeringer, hvor den største forskjellen er i hvilken grad det bygges nye areal. Det er også stor variasjon mellom konseptenes netto nåverdi for samfunnsøkonomisk nytte; mellom 100 (K2) til 390 millioner kroner (K7). Forskjellen skyldes endringer i billettinntekter hvor den viktigste driveren er den samlede setekapasiteten i de ulike konseptene.

For det anbefalte konseptet, K6, er netto nåverdi lik -1 640 millioner kroner. Anbefalt konsept, vil gi mer kunstnerisk utvikling og fornyelse enn K0, som er sammenligningsgrunnlaget. I tillegg vil arbeidsforholdene bli betydelig forbedret.

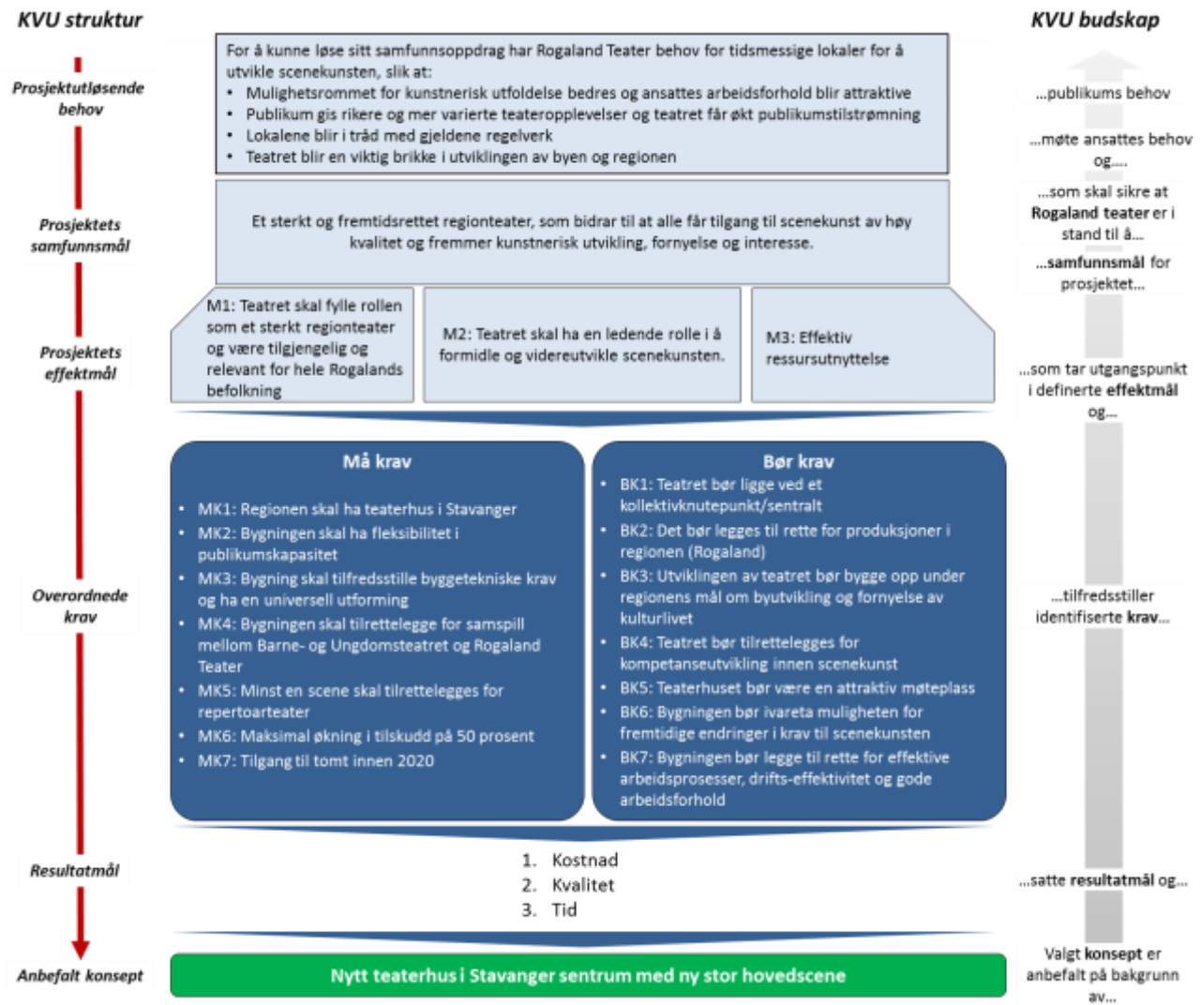
Det anbefalte konseptet er relativt sett den minst kostnadskrevenne måten å tiltrekke et større publikum blant en bredere del av befolkningen. Det nye teatret forventes å gi en økning på 60 prosent i antall solgte billetter, mens tilskuddsbehovet bare øker med 10 prosent. Til sammen innebærer dette at tilskuddsandelen per solgte billett reduseres med 35 prosent. Kostnaden ved å realisere de beskrevne, ikke prissatte virkningene i det anbefalte konseptet, utgjør i størrelsesorden 17 millioner kroner mer per år, sammenlignet med dagens situasjon (annuitet netto nåverdi).

K6 vil kreve en stor tomt. Konseptvalgutredningen peker på flere alternative lokaliseringer for dette konseptet, for eksempel ved Holmen, Jorenholmen eller på Bekhuskaien. Det nye teatret vil dermed kunne bli et viktig virkemiddel for utvikling av Stavanger sentrum. En alternativ mulighet kan være å undersøke om K6 lar seg realisere i Kannik. En slik tilnærming vil kreve en større tomt enn den Rogaland Teater besitter i dag. Valg av tomt for det anbefalte alternativet vil være en viktig avklaring i forprosjektfasen.

Dagens tomt og bygninger i Kannik er eiet av Rogaland Teater. I forprosjektfasen vil avklaring av videre bruk for dagens bygninger, inkludert mulig avhending, være en viktig oppgave.

KVUen struktur, innhold og budskap

Figuren under oppsummerer KVUens struktur, innhold og budskap

Figur 1: KVUens struktur, innhold og budskap

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning.....	7
1.1.	Om utredningen	7
1.2.	Mandat og avgrensinger	8
1.3.	Litt om Rogaland Teaters historie	8
1.4.	Byutvikling	11
2.	Dagens situasjon	15
2.1.	Dagens scener i Rogaland	21
2.2.	Rogaland Teater markerer seg i dag som et av de ledende teatrene i Norge	15
2.3.	Barne- og ungdomsteatret, talentutvikling og rekruttering	16
2.4.	Dagens teaterhus	16
3.	Behovsanalyse	21
3.1.	Normative behov.....	23
3.2.	Etterspørselsbaserte behov	27
3.3.	Interessegruppers behov	36
3.4.	Oppsummering.....	38
3.5.	Prosjektutløsende behov	40
4.	Strategikapittel.....	41
4.1.	Samfunns mål.....	41
4.2.	Effekt mål	41
4.3.	Resultat mål	44
5.	Overordnede krav	45
5.1.	Absolutte krav	45
5.2.	Viktige krav.....	47
6.	Mulighetsstudie.....	50
6.1.	Mulighetsrommet	50
6.2.	Konsepter	54
6.3.	Vurdering av konseptene opp mot kravene	61
7.	Alternativanalyse.....	63
7.1.	Innledning.....	63
7.2.	Forutsetninger for den samfunnsøkonomiske analysen	63
7.3.	Løsningsalternativer.....	65
7.4.	Prissatte virkninger	66
7.5.	Ikke-prissatte virkninger.....	73
7.6.	Samlet resultat	81
7.7.	Usikkerhetsvurdering	82
7.8.	Realopsjoner	86
7.9.	Fordelingsvirkninger.....	86
8.	Anbefalinger	87
8.1.	Vurdering av måloppnåelse	88
8.2.	Konklusjon	89
9.	Tilråding om videreføring i neste planfase	90
10.	Vedlegg.....	91

1. Innledning

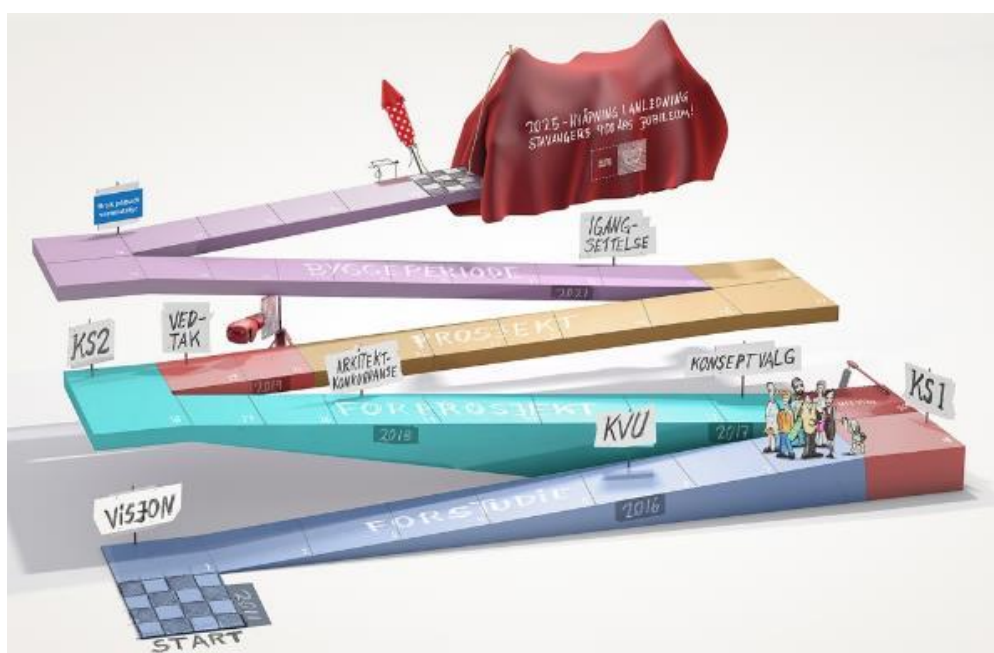
1.1. Om utredningen

Da Rogaland Teater ikke er 100 prosent statseid, men fordelt på stat, fylke og kommune, stilles det ikke absolutt krav til gjennomføring av Finansdepartementets kontrollsikringsregime. Allikevel vil en realisering av prosjektet innebære en søknad om finansiering på Kulturdepartementets post 73 Nasjonale Kulturbygg som krever et kontrollsikret forprosjekt. Etter anbefalinger fra Kulturdepartementet og Statsbygg har derfor Rogaland Teater valgt å benytte seg av Finansdepartementets metodikk om gjennomføring av konseptvalgutredning og etterfølgende kvalitetssikring (KS1).

Konseptvalgutredningen er utarbeidet for å understøtte beslutningen om den fremtidige bygningsmessige løsningen for Rogaland Teater AS. Målsettingen med utredningen er å sikre at det rette konseptet velges for fremtidig teaterhus i Stavanger, slik at teatrets posisjon i regionen videreføres og styrkes. For å finne frem til den beste løsningen for Rogaland Teater må mulighetsrommet for fremtidige bygningsmessige løsninger ses i sammenheng med Rogaland Teaters samfunnsrolle og visjon. Forankringen i teatrets formål og visjon for fremtiden skal sikre at utredningen finner løsninger for Rogaland Teater som står seg over tid, og som sikrer teatret forutsigbare rammer for sin scenekunstproduksjon.

Rogaland Teater har jobbet lenge med sitt fremtidige teaterhus. Gjennom prosjektet Sceneskifte har teatret siden 2009 jobbet systematisk med å analysere sitt langsiktige behov for teaterhus og scenekapasitet. I prosjektets analyser inngår vurderinger av blant annet antall scener, scenestørrelser, utforming på saler og bygg og valg av tomt for et nytt teater i Stavanger. I 2011 samlet teatret dette arbeidet i en visjon for nytt teaterhus, og har etter dette jobbet med å realisere denne visjonen.

Det foregående arbeidet gir et bra utgangspunkt for denne konseptvalgutredningen, og inngår i grunnlaget for en ny vurdering av teatrets behov og mulige løsningskonsepter. Eksempler på arbeid som er utført før denne utredningen startet er Theatre Design Workbook fra 2013 levert av Theatre Projects Consultants, Asplan Viaks gjennomgang av romprogram og fysiske muligheter for nytt teaterbygg fra 2013 samt Theatre Design Workbook laget av BlueNode i 2014.

Figur 2 Sceneskifte, Illustrasjon av dTurbine. Kilde: www.sceneskifte.no

1.2. Mandat og avgrensinger

Mandat

Mandatet er å utarbeide en konseptvalgutredning for en fremtidig bygningsløsning for Rogaland Teater, med målsetting om å belyse alle nødvendige sider av Rogaland Teater sin samfunnsrolle og rammevilkår i et 50-års perspektiv. Utredningen skal utarbeides i overensstemmelse med Finansdepartementets ordning for kvalitetssikring av store statlige investeringer.

I henhold til Finansdepartementets rammeverk for investeringer over 750 millioner kroner skal det utarbeides minimum to alternativer utover nullalternativet. I den forbindelse har Rogaland Teater bedt om at følgende løsninger skal inngå i mulighetsrommet:

- Utvidelse på eksisterende tomt både over og under bakkenivå, hvor bare det mest nødvendige utbedres for å tilfredsstille lover og regler og for å ivareta de viktigste funksjonene.
- Utvidelse på eksisterende tomt både over og under bakkenivå. Romprogram og mulighetsstudie fra Scenskifteprosjektet legges til grunn
- Teatrets funksjoner plasseres på ny lokalisering med utgangspunkt i romprogram og mulighetsstudier fra Scenskifteprosjektet. Her bør minimum to plasseringer vurderes jf. Stavanger kommunes kommunedelplan for Sentrum; Stavanger stasjon og Bekhuskaiaen.
- Teatrets funksjoner tilpasses i en hybridløsning av eksisterende fasiliteter og nybygg på annen lokalitet. Alternativet må vurdere forskjellige løsninger for hvilke funksjoner som plasseres atskilt fra nåværende bygning

Avgrensninger

Konseptvalgutredning (KVU) er en faglig, statlig utredning i tidlig fase for store prosjekter. Basert på mandatet beskrevet over, vurderer denne konseptvalgutredningen Rogaland Teaters behov for videreutvikling av teaterbygget, sett i lys teatrets samfunnsoppdrag. Siden utredningen er i en tidlig fase, er det lite hensiktsmessig å detaljplanlegge teaterproduksjonen som vil inngå i de nye konseptene. Konseptvalgutredningen avgrenses derfor til å peke på hvor mange produksjoner det er mulig å produsere i de alternative konseptene, samt muligheten for å tilpasse seg ulike målgrupper. Eksempler på dette er balansen mellom store, publikumsvennlige forestillinger og mer dristig kunstnerisk programmering rettet mot et smalere publikum.

I konseptvalgutredningen vil det bli pekt på alternative lokaliseringer for utredningens konsepter. Endelig valg av lokalisering vil være en viktig avklaring i neste fase, det vil si forprosjektfasen.

1.3. Litt om Rogaland Teaters historie

Rogaland Teater ble stiftet i 1947 og holder til like ved jernbane- og busstasjonen i Stavangers gamle teaterbygning fra 1880-tallet¹. Sceneteppeet gikk for første gang opp 15. april 1883 i Stavanger Theater med åpningsforestillingen «Vore koner». En viktig foregangsmann på denne tiden var Olaus Olsen. Han drev et omreisende teaterselskap og var ansvarlig for denne forestillingen.

Teaterselskapet til Olsen var såpass seriøst at han forhandlet frem eneretten til å spille flere av Ibsens skuespill utenfor Christiania, blant andre Gengangere².

Teatret i Stavanger hadde en tøff start økonomisk og gikk konkurs allerede i 1885, men ble gjenåpnet i 1890 i regi av Stavanger Theaterforening som drev forholdsvis normal teaterdrift frem til 1914. Fra 1914 ble det opprettet en leiekontrakt mellom Stavanger Theater og Stavanger faste Scene.

¹ Provinsteater i sentrum : teatret i Stavanger 1883-1982. Universitetsforlaget. 1983.

² <http://www.rogaland-teater.no/teater-stavanger/om-teatret>

Sistnevnte var et initiativ startet av interessenter i byen. Stavanger faste Scene startet teatervirksomhet med eget ensemble, men selskapet gikk konkurs i 1921. Allerede samme år ble det vedtatt utleie til et nytt teater, Stavanger Theater, som drev teaterdrift i bygningen til teatret på nytt gikk konkurs i 1926.

Frem til andre verdenskrig var det lite aktivitet og ikke noe fast teatertilbud. Perioden 1926-1945 omtales ofte som «Den store stillhet». Høsten 1940 forlangte tyske okkupanter at teatret skulle stå til disposisjon for den tyske forsvarsmakten og måtte leies ut til dette. På sidelinjen vokste det frem amatørteatre som spilte teater i Stavanger på bortgjemte steder og teatret ble et lyspunkt i de mørke krigsårene. Gunnar Eide var en av ildsjelene bak amatørteatret og på hans initiativ ble Det Unge Teater etablert i 1945. Svært anstrengt økonomi gjorde imidlertid at også dette selskapet etter kort tid måtte innstille.

Teatertilbudet som ble gitt frem til 1947 var sporadisk og varierte i takt med byens økonomiske opp- og nedturer. I juni 1947 ble Rogaland Teater opprettet som aksjeselskap og som egen post i statsbudsjettet. Siden stiftelsen har det vært et kontinuerlig teatertilbud i Stavanger og Rogaland. Repertoaret har bestått av en blanding av moderne og klassisk dramatikk fra inn- og utland, så vel som komedier, musikaler og barne- og familieforestillinger. Det har også vært en del lokal dramatikk på repertoaret, eksempelvis Alexander Kielland, Arne Garborg og Alfred Hauge. Rogaland Teaters første sjef, Øistein Børge, innrettet et repertoar preget av kunstnerisk ærgjerrighet, en tradisjon som ble fulgt av senere teatersjefer.³

Høydepunkter i Rogaland Teaters historie inkluderer blant annet Claes Gills berømte Jeppe i Holbergs Jeppe på Bjerget (1950-tallet), Liv Ullmanns kunstneriske gjennombrudd som Anne i Anne Franks dagbok (1957), og Georg Løkkebergs store skildring av Erlend i Sigrid Undsets Kristin Lavransdatter. Rogaland Teater var ett av de første teatrene til å vise stykker av den norske dramatiker Jon Fosse. Blant klassikerne oppførte Rogaland Teater Dickens' Nicholas Nickleby som sju-timers maratonteater med stor suksess i 2004. Andre kritikerroste produksjoner er O'Neills Måne for livets stebarn (2004) hvor Nina Ellen Ødegårds tolking av rollen som Josie ga henne en Hedda-pris, Bulgakovs Mesteren og Margarita (2005), musikalen Skyfri himmel (2006) basert på Bjørn Eidsvågs tekster og musikk, og urframføringen av Sonny, et musikkdramatisk verk bygget over musikken til Kaisers Orkestra (2011). I 2005 mottok hele staben ved Rogaland Teater Hedda-prisen for særlig faglig innsats. Dette var første gang denne prisen ble gitt til et helt teaterhus og ikke til en person eller produksjon.

Barne- og ungdomsteatret

Rogaland Teater har siden 1957 drevet fast barneteater, igangsatt av Bjørn Endreson. Elsa Nordvang tok over som leder i 1971 og under hennes ledelse (1971-2002) utviklet Barneteatret seg videre og befestet sin posisjon som en av hjørnesteinene i Rogalands kulturliv. Barneteatervirksomheten har siden blitt utvidet med et eget tilbud for ungdom. I 2002 ble derfor navnet endret til Barne- og ungdomsteatret. Når Rogaland Teater i 2013 overtok gamle Stavanger Turnhall fikk teatret en unik og etterlengtet mulighet til å videreutvikle barne- og ungdomsteatertilbudet. Med en egen bygning, Teaterhallen, med både scenemuligheter og øvingslokaler, åpnet det seg en enestående mulighet for å realisere de fremtidsplanene teatret hadde for Barne- og ungdomsteatret. Barne- og ungdomsteatret produserer to til fire forestillinger per år med og for barn og unge, i en profesjonell setting.

³ Store norske leksikon (https://snl.no/Rogaland_Teater)

Teaterbygget

Da teaterbygningen sto ferdig i 1883 fremstod det som et nøkternt bygg tilpasset de beskjedne økonomiske forholdene. Den utvalgte tomten på Kannik lå, den gang, i utkanten av byen, mye av hensyn til brannsikkerheten. Stavanger Theater ble oppført i pseudorenessanse stil, tegnet av arkitekt Hartvig Sverdrup Eckhoff, og var den første bygningen på Skjævelandsstykket på Kannik. Teatersalen hadde plass til knapt 500 personer og med tanke på at Stavangers befolkning lå på rundt 20 000 var dette imponerende⁴. Lokalene ga «velgjørende inntrykk», men garderobe- og utgangsforholdene ble beskrevet som «for trange». To år senere ble det bygget toaletter og syv år senere ble det gjort en utvidelse bakover for å utbedre støttestrukturen til scenen. Det sistnevnte resulterte i større plass for scenedekorasjoner og fire påkledningsrom for skuespillerne.

På 1890-tallet fortsatte utbyggingen på Skjævelandsstykket og i 1891 stod Turnforeningens nye turnhall ferdig. I 1893 ble Stavanger Museum tilføyd på tomten bak teatret og i 1897 stod Stavanger Sykehus ferdig. Arkitekt Eckhoff stod bak alle disse bygningene. Teatret lå fint på høyden sammen med Turnhallen og Stavanger Museum, med ekspansjonsmuligheter etter behov.

Da Stavanger faste Scene overtok i teatret i 1914 ble det foretatt omfattende oppussing og ominnredning av teaterbygningen. Arkitekt Carl Lindbom ominnredet Eckhoffs pseudorenessanse-salong til jugendstil med visse nasjonalromantiske strømninger. Ominnredningsarbeidet ble stort sett begrenset til publikumsdelen og man kan enda se en del av Lindboms arkitektoniske utsmykninger på dagens Hovedscene. Selv etter oppussingen hadde Stavangers myndigheter for øvrig en oppfatning av at byens teater ikke var helt representativt. I et program for en nordisk konkurranse om byplan for Stavanger som ble utlyst i 1917, inngikk det å anvisse plass til nytt teater. Det samme gjentok seg også ved en byplankonkurranse i 1943. Likevel, det ble med en utvidelse i 1919 av «Bygningen med en Tilbygning 16,5m x 12,75m – etter Tegninger av Stadsarkitekt Wesbye – benyttes til Værksted og Magasinrom» foreslått av Stavanger faste Scene. Westbye holdt seg til Eckhoffs pseudorenessanse arkitektur, og dermed hadde teatret et maler- og snekkerverksted som var i bruk frem til påbyggingen i 2001. I dag rommer lokalene blant annet verksted for rekvisitørene og prøvesal.

Med unntak av ominnredning av teaterkjelleren til kafé var det lite byggeaktivitet på teatret på 30- og 40-tallet. Fra 1939 ble Sverre Brandsberg-Dahl teatrets faste arkitekt, etterfulgt av Børge Brandsberg-Dahl og det er hans arkitektkontor som står bak de omfattende utvidelser og ombygginger siden. Da Rogaland Teater ble stiftet i 1947 ble det gjort en rekke forbedringer. Blant annet ble arkitekt Eckhoffs pompøse hovedinngangsparti i 1951 innlemmet i foajéen og hovedinngangen flyttet til en mindre utvidelse mot vest og med en noe mer beskjeden utforming, slik den er i dag. I tillegg ble det gjort en mindre utvidelse av garderobeavdelingen mot øst. I 1959 ble galleriet ombygget til å bli en sammenhengende balkong, og igjen ombygget i 1974 for å skaffe bedre siktlinjer. Antall sitteplasser på balkongen ble redusert til et totalt antall sitteplasser på 377. Teaterkaféen ble pusset opp og takterrasse for uteservering over inngangen ble anlagt etter hvert med et provisorisk tak som ble innkledd. Publikumsforholdene var nå blitt bra, men sceneforholdene var fortsatt kritikkverdige. I 1969 leverte Riksteatret en skarp kritikk av forholdene på Rogaland Teater, med til dels dramatiske skildringer av tekniske mangler.

Teaterkaféen utviklet seg etterhvert til å bli et skjenkested med plagsomme forstyrrelser for teatervirksomheten og ble nedlagt i 1971. Dette åpnet muligheten for flere skuespillergarderober og takterrassen ble omgjort til dette formålet. I 1974 fikk teatret endelig en etterlengtet ekstra scene, Intimscenen. Tilbygget var en utvidelse bakover og ble utformet i den nye tids stil, med rene betong-

⁴ <http://www.sceneskifte.no/prosjekt/historisk-tilbakeblikk>

og glassflater. Arbeidet med å etablere et scenetårn var en langsom prosess med økonomiske og arkitektoniske problemer, men teatret hadde fått særskilt byggetilskudd fra det offentlige som hjelp på. I 1980 sto scenetårnet ferdig og nå hadde teatret og byen fått en tidsmessig teaterbygning som fungerte bra på de fleste områder og var fullt på høyde med de andre teaterbygningene i landet. Likevel, det manglet enda lagringsplass for kulisser og annet sceneutstyr.

I nyere tid har det også blitt gjort ombygginger og forbedringer. I 2001 fikk teatret etablert nye og tidsriktige produksjonsforhold under bakkeplan. Dette ga rom for både snekkerverksted, smie, malersal og monteringshall. I 2003 overtok teatret gamle Stavanger Turnhall fra Rogaland Fylkeskommune. Etter en omfattende ombygging kunne teatret i 2007 slå dørene opp for teatrets fjerde permanente scene, Teaterhallen, som også huser Barne- og Ungdomsteatret. I 2010 ble Intimsenen stengt på grunn av hensynet til publikums sikkerhet, men ble gjenåpnet i 2013 med nye rømningsveier. Økte HMS-krav og universell utforming har vært, og er enda, en utfordring for den gamle bygningen og dermed må det stadig gjøres vedlikehold og forbedringer.

1.4. Byutvikling

Et nytt teaterhus til Rogaland Teater vil inngå som en del av Stavangers og regionens bypolitikk. I høringsversjonen av Stavanger kommunes Kommunedelplanen for sentrum (sentrumsplanen) er det definert følgende mål for utvikling av Stavanger Sentrum:

Hovedmål: Stavanger sentrum skal være regionens viktigste bysenter som går foran og viser fremtiden for den bærekraftige byen.

For å nå hovedmålet må Stavanger sentrum styrkes gjennom å:

- Være en attraktiv regionhovedstad som er tyngdepunkt for handel, arbeidsplasser, boliger og opplevelser
- Sikre fortetting av knutepunkt og bystrukturer
- Være viktigste møteplass for menneskene som bor og hører til byen
- Skape gater, byrom og bygg som gir en gåvennlig by
- Stolt vise fram og videreutvikle vår historiske identitet som sjøfartsby, industriby og trehusby
- Være foretrukket reisemål for besøkende til byen og andre destinasjoner

Sentrumsplanen peker på flere utfordringer som har oppstått de siste årene. Blant annet pekes det på at:

- Veksten skjer andre steder enn i Stavanger bysentrum og som følge av dette blir sentrum utfordret av andre regionale sentra som har stor tiltrekningskraft
- Byen er svakest der konkurrentene er best (usammenhengende programmert sentrum, ingen felles satsning/strategi – taper mot kjøpesentre)
- Gater med høy ledighet svekker omdømme
- Byrom laget for biler

Det er derfor også interessant å diskutere lokaliseringen av et eventuelt nytt teaterbygg i henhold til gjeldende byplanstrategi og forslagene i sentrumsplanen. I denne sammenhengen er flere problemstillinger sentrale:

- Hvilke egenskaper har de aktuelle tomtene?
- Hva slags kapasitet har tomten for å huse et teater?
- Hva vil virkningene av lokaliseringen være?
 - For teatret

- For byen

Sentralt i diskusjonen vil også være Rogaland Teaters lokalisering i dag på Kannik. Et viktig moment for et nytt Rogaland Teater vil være etterbruk av dagens lokaler på rundt 9 000 m². Spørsmål vil være knyttet til hvilke funksjoner dagens anlegg kan romme, og hvilke betraktninger som må vurderes med tanke på byggets verneverdige status og nødvendige oppussings- og vedlikeholdsbehov.

En beslutning om å bygge et signalbygg på en attraktiv tomt i byen, er ingen garanti for at tiltaket i seg selv vil bidra til videre byutvikling. Erfaringer fra andre europeiske byer med stor suksess innen transformasjon av byområder, er at det ble utarbeidet en plan som var forpliktende for alle parter, både offentlig og privat. Bilbao har hatt stor suksess med sin transformasjon av havneområdene. I Norge er det særlig Drammen som har hatt suksess. Felles for begge disse byene er helhetlig tenking på tvers av sektorer og aktører, herunder et tett samarbeid mellom politikk og næringsliv.

Byutvikling og byplanlegging er med andre ord en altomfattende prosess for å styre den fysiske utviklingen av en by. Ved byggingen av et nytt Rogaland Teater er det viktig at det nye teatret inngår som en del av en slik større plan. Et nytt teater er kun et virkemiddel for byutvikling og ikke et mål i seg selv. En slik plan vil nødvendigvis også kreve betydelige ressurser av alle involverte parter.

Byutvikling og kultur som politikk

Tradisjonelt har naturen stått sterkt som rekreasjonsarena i Norge. De siste tiårene har imidlertid urbaniseringen medført en fremvekst av bykultur, der man søker til sentrum for rekreasjon. I denne sammenhengen har kulturarenaer som teater og kunstgallerier spilt en sentral rolle.

I takt med den økende urbaniseringen har det de siste tiårene vært en utvikling av bypolitikken, både i Norge og internasjonalt. Tidligere hadde politikken et overveiende fokus på utvikling av transport- og sosial infrastruktur som skoler og barnehager i konkurransen mellom byer. I dag handler konkurransen i større grad om andre elementer som bidrar til å gjøre byene attraktive. Kulturinfrastrukturen er ofte knyttet til bygging av ikoniske publikumsbygg, som inngår i en fysisk manifestasjon av «citybranding». Hensikten med byggene er å profilere byen som innovativ og moderne gjennom nye moderne møteplasser som arenaer for byrekreasjon.

Nye kulturbygg som teater, museum og bibliotek kan være virkemidler som bidrar til å gjøre en by attraktiv. Dette skjer som følge av at byens kulturtilbud forsterkes gjennom et fornyet tilbud i moderne lokaler. Byggenes innhold kan også forteller oss ofte hvem vi er, enten det dreier seg om teater, bibliotek eller museum. Betydningen av innholdet forsøkes reflektert i kulturbyggenes arkitektur. I tillegg søkes det ofte etter å skape en tilleggsverdi til byggene, en såkalt wow-effekt, som gjør bygget verdt å besøke for bygget sin skyld alene.

Et kulturbygg kan også inngå som en strategi for revitalisering av byers identitet fra kjedelig industriby til en urban og trendy by. Som et resultat av dette har alle byer over en viss størrelse foretatt betydelige investeringer i nye kulturbygg de senere årene, for å prøve å kopiere suksessen i Bilbao («Bilbao-effekten»). I Norge er det Operabygget i Bjørvika og Papirbredden i Drammen som har spilt en tilsvarende rolle som Guggenheim Museet i Bilbao.

Kulturbygg er også et viktig element i byutvikling på en annen måte, da de bidrar til nye møteplasser i byen og tiltrekker seg derfor nye mennesker. Denne attraktiviteten kan også bidra til at nye virksomheter etablerer seg. Kulturbygg utgjør en viktig del av en bys identitet, og kan fungere som primære mål for både besøkende og innbyggerne. Av denne grunn kan kulturbygg inngå som et strategisk element i den fysiske byutviklingen og fungere som et anker for videre utvikling av en by eller et område i en by.

Eksempler Norge

Det er flere eksempler på mer eller mindre vellykkede byutviklingsprosjekt i Norge, Norden og Europa. I Norge finnes gode eksempler i Drammen, Kristiansand og Oslo.

Bjørvika i Oslo

Området rundt Bjørvika i Oslo er et godt eksempel på gjennomført og god byutvikling. Etter byggestarten på Operahuset i 2003 har området gjennomgått en transformasjon der Bjørvika er på vei til å bli en ny, urban og kulturell bydel i Oslo. En viktig forutsetning for denne utviklingen var visjonen om Fjordbyen for hele Oslos sjøfront, samt senketunnel gjennom Bjørvika og transformasjon av vei- og jernbaneanlegg. I tillegg utvikles havneområdet med nytt Munchmuseum, nytt folkebibliotek (Deichmann), Barcode-rekken og Sjørenga.

Operahuset fungerte som et sentralt virkemiddel for å realisere denne planen. Operahusets rolle var å fungere som et anker og signalbygg for Bjørvika-delen av strategien. Operahuset er forøvrig et godt eksempel på moderne, ikonisk arkitektur. Det som imidlertid gir «wow-effekten» er at Operaen også er et byrom og et samlingssted for byens befolkning og et turistmål.

Drammen

Drammen har i Norge blitt eksempelet på god byutvikling de siste tretti årene, der byen har gjennomgått en totalforvandling fra en sliten industriby («harrybyen Drammen») til en urban by med stigende omdømme. Utviklingen av byen har vært et langsiktig prosjekt som startet i 1997 og er fortsatt under utvikling. En viktig forutsetning for suksess har vært at skiftende politisk ledelse har støttet opp under planene som ble utarbeidet innledningsvis.

En viktig forutsetning for denne utviklingen var omfattende tiltak for rensing av elven, nye veianlegg på begge sider av elven, ombygging av industrianlegg (Papirbredden) og nye boligområder i deler av byen som før var utilgjengelig for folk. En liten kuriositet var at teatret brant ned i 1993 og umiddelbart gjenoppbygget og -åpnet i 1997. Mange hevder at denne gjenreisingsprosessen var en viktig brikke for at Drammen fikk utviklet visjonen og strategien som har resultert i byen Drammen, slik den fremstår i dag.

Eksempler Europa

Bilbao

Byutviklingen i Bilbao er en lang historie som begynte med opprenskningen av det sterkt forurensete havneområdet i begynnelsen av 80-tallet. På slutten av 80-tallet kom det første initiativet til å utarbeide en strategisk plan for å omdanne Bilbao til det 21. århundret. Dette arbeidet endte i etableringen av Bilbao Metropoli-30 som fikk i oppgave å være primus motor for Bilbaos utvikling, herunder revitalisering av byen. Det

ble særlig lagt vekt på å fremme offentlig-privat samarbeid. Revitaliseringsplanen som ble utviklet la blant annet vekt på kulturen i sentrum, bymessig og miljømessig regenerering, koordinert ledelse mellom offentlig administrasjon og sektor. I 1992 startet det viktige arbeidet med å flytte havnen og skipsverftene ut av sentrum. Dette arbeidet ble ledet av en egen offentlig virksomhet som koordinerte og utførte de vedtatte prosjektene, kalt Bilbao Ría 2000, og var eid av regionale myndigheter. I 1995 åpnet en ny undergrunnsbane (metro) som binder byen sammen. Guggenheim-museet, som i stor grad har blitt sett på som manifestasjonen av transformasjonen av Bilbao, åpnet først i 1997. Siden åpningen har museet trukket rundt en million besøkende årlig, 80 prosent av dem turister. I senere tid er også flyplassen revitalisert. I tillegg er 40 prosent av sentrum ombygd, et nedlagt skipsverft er omgjort til kongressenter og maritimt museum, og i mai 2010 åpnet det tidligere vinlageret Alhóndiga etter å ha stått tomt i 25 år. Arealene består av blant annet kino, bibliotek, treningscenter, takbar og restaurant og er tegnet av stjernedesigneren Philippe Stark. Bilbao-effekten kom med andre ord ikke av seg selv, men gjennom langsiktig kontinuerlig arbeid med en sterk koordinering mellom offentlig og privat sektor.

Aarhus

Aarhus har de siste tiårene bygget tre store kulturbygg, i tillegg til å ha rehabilitert konserthuset fra 1982. Biblioteket inngår som element i urbanisering av nedlagte havneområder, mens konserthuset og kunstmuseet ligger i sentrumsranden, og forsterker denne. Byggingen har vært del av en større byutviklingsplan for å revitalisere byen og gi byen et nytt merkenavn. Prosjektene er initiert og realisert som del av Aarhus' strategi for å profilere byen som et kulturelt, alternativt tyngdepunkt til København.

2. Dagens situasjon

2.1. Rogaland Teater markerer seg i dag som et av de ledende teatrene i Norge

Rogaland Teater har opparbeidet seg nasjonal anerkjennelse for egenproduksjoner av høy kvalitet og av nasjonal interesse. Huset preges av fagfolk med stor kompetanse og teatrets ansatte er kjent for sin kreativitet, skaperglede, store ambisjoner og brennende engasjement. Gjennom gjesteopptredener, film, tv, manusarbeid, turnéer, foredrag og opplæring bidrar teatrets ansatte med sin kompetanse og er med på å løfte kulturlivet i fylket. I 2005 ble Rogaland Teaters stab belønnet med Heddaprisen for «Særlig kunstnerisk innsats» og dette var første gang prisen ble gitt til et helt teaterhus, og ikke til en person eller produksjon. Arne Nøst som er scenograf, billedkunstner og musiker, har siden 2009 vært teatersjef ved Rogaland Teater.

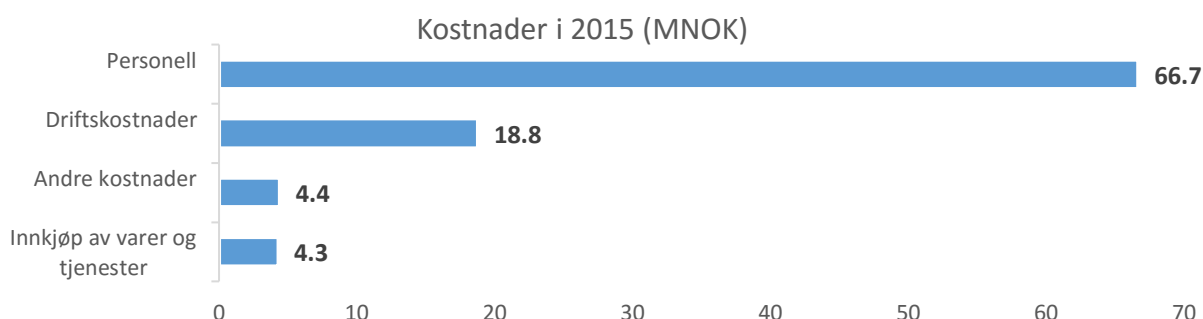
Teatret har fire scener i drift:

- Hovedscenen, med 350 seter
- Intimscenen (Black Box), fleksibel kapasitet med 80 seter i standardoppsett
- Kjellerteatret (Studiescene), fleksibel kapasitet med 80 seter i standardoppsett
- Teaterhallen (Black Box), fleksibel kapasitet med 140 seter i standardoppsett

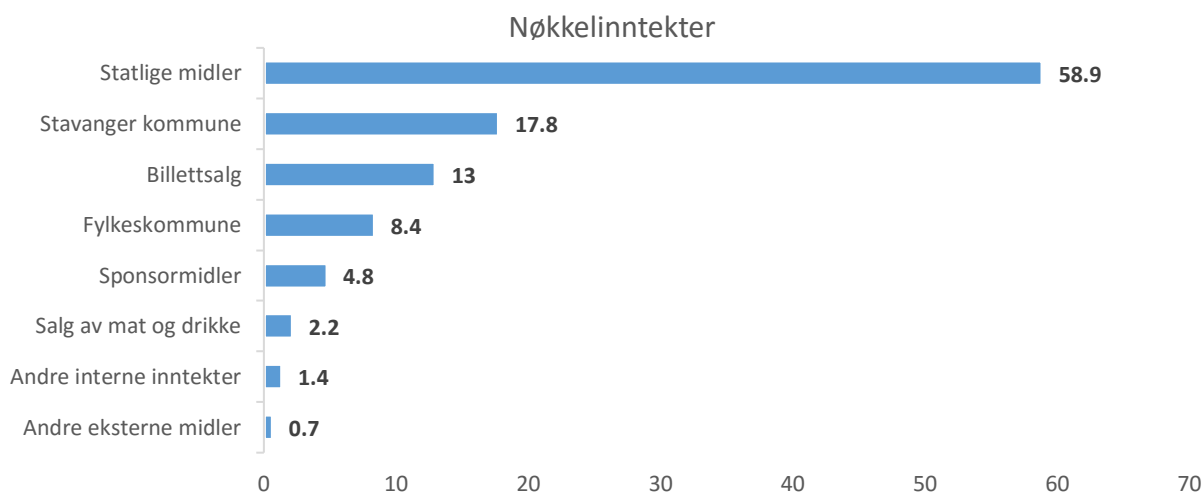
Teatret har i dag i underkant av 200 ansatte som utgjør omtrent 107 årsverk. Av disse er 21 årsverk skuespillere og teatret har 16 fast ansatte skuespillere. I 2015 satte teatret opp 16 produksjoner og hadde 478 forestillinger. Samme år hadde teatret kostnader på totalt 99 millioner kroner og en totalinntekt på rundt 107 millioner kroner. Det økonomiske målet for teatret er å gå i balanse.

Fordeling av kostnader og inntekter er oppsummert i figurene under.

Figur 3 Oversikt over Rogaland Teater sine kostnader i 2015 (millioner kroner)

Figur 4 Oversikt over Rogaland Teater sine inntekter i 2015 (millioner kroner)

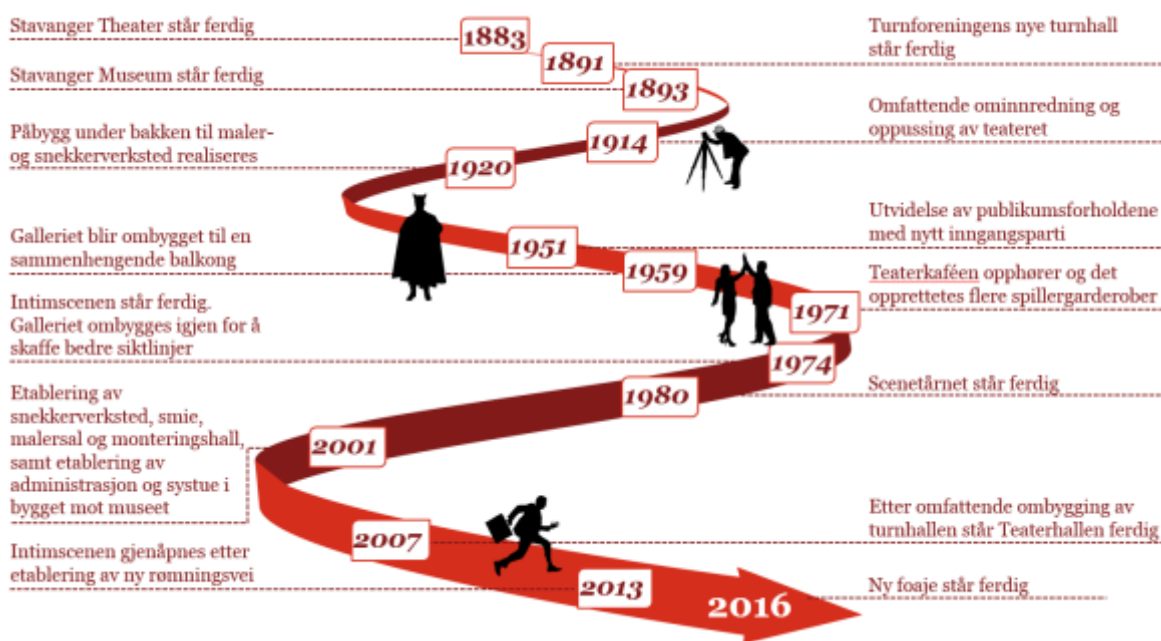
2.2. Barne- og ungdomsteatret, talentutvikling og rekruttering

Barne- og ungdomsteatret spiller en sentral rolle som kulturbærer for barn og unge i Stavanger-regionen. Teatret har et tilbud til barn og unge som er enestående, ikke bare i Norge, men også i europeisk sammenheng. Tilbudet består i hovedsak av klubbaktiviteter for barn og unge som er interessert i teater. Det undervises ukentlig i stemmebruk, sang, dans, improvisasjon, miming, scenekamp og generell skuespillerteknikk. I tillegg til faste klubbkvelder, produseres det årlig store oppsetninger. Barne- og ungdomsteatrets forestillinger er blant de mest populære ved teatret. Årlig spilles det 80 til 100 forestillinger på teatrets hovedscene for et publikum på 20 000 til 30 000. Barne- og ungdomsteatret mottar omkring 800 søkere årlig, men grunnet kapasitetshensyn ligger medlemsantallet på 400 medlemmer. Bjørn Ravn Carlsen er nåværende barne- og ungdomsteatersjef.

Rogaland Teater er en viktig talentutvikler innen norsk teater. Et høyt antall profesjonelle skuespillere har fått sin grunnleggende trening hos Barne- og ungdomsteatret, og flere går videre og tar høyere utdanning innen scenekunst.

2.3. Dagens teaterhus

Teaterbygningen var for 133 år siden et praktbygg for sin tid og sammen med Turnhallen og sykehuset var området Stavangers Akropolis. Rogaland Teater har gjennom hele historien prøvd å utnytte sine fasiliteter maksimalt, og for å innfri byggetekniske krav og muliggjøre moderne sceneteknikk må det regelmessig foretas oppgraderingsarbeid. Figuren under illustrerer den historiske fysiske utviklingen av teatret.

Figur 5: Historisk utvikling av teatret

Figuren illustrerer en fleksibel, pragmatisk og løsningsorientert virksomhet som gjennom kreativitet og omstilling har vist stor evne til å tilpasse seg løpende endringer i behov innen scenekunst.

Behovet for rehabilitering i eksisterende bygningsmasse

I tillegg til hovedbygningen består Rogaland Teater i dag av «nybygget» og «teaterhallen». Nybygget rommer administrative funksjoner, verksteder og støttefunksjoner og stod ferdig rundt år 2000.

Teaterhallen var opprinnelig en turnhall og ble gitt i gave til teatret i 2003. Etter å ha blitt brukt som bi-lokaler i lang tid, ble teaterhallen pusset opp i 2006-2007 og tatt i bruk som egen teaterscene. I likhet med hovedbygningen er Teaterhallen tegnet av arkitekt Eckhoff og vernet etter plan- og bygningsloven. Nybygget er ikke omfattet av et slikt vernetiltak. Til sammen er størrelsen på teaterkomplekset omkring 9 000 m².

I henhold til Stortingsmelding 32 «*Bak Kulissene*» 2007-2008 utførte SWECO i november 2016 en teknisk tilstandsanalyse av Rogaland Teaters lokaler med tilhørende tilstands- og konsekvensgrad, i tillegg til et kostnadsoverslag for hvert tiltak. I tilstandsrapporten er teatret inndelt i hovedbygningen, nybygget og teaterhallen, i tillegg til Storgata 21 som i dag brukes som lagerbygg. Analysen tok for seg bygningsmassen, VVS og elektroanleggene. Bygningsmassen til Rogaland Teater «*fremstår som greit vedlikeholdt innvendig. Publikums- og kontorarealer er stort sett velholdt, mens produksjonsarealer og bakscene er preget av hard bruk*». VVS-anleggene er utbygd, rehabilitert og skiftet ut i flere omganger. Den sanitærtekniske installasjon i den eldre delen av bygningen vil kreve oppgradering på sikt, mens den nye delens anlegg kan utsettes. SWECO påpeker at en oppgradering av ventilasjonsanleggene blir utfordrende på grunn av plassmangel. I tillegg må kjøkkenet rehabiliteres. El-anleggene fremstår som godt vedlikeholdt.

Rapporten konkluderer med et behov for vedlikehold og nødvendig oppgradering de neste fem årene på om lag 60 millioner kroner inkludert mva. Rapporten påpeker at «*kostnadsestimatene er basert på effektiv utførelse der flere tiltak utføres samtidig, noe som ikke er praksis i dag*». Tabellen under gir en samlet oversikt:

Tabell 2: Behov for vedlikehold og nødvendig oppgradering de neste fem årenes

Kostnader	2016-2021
Fag	Millioner kroner
Bygg	7,6
VVS	21,1
Elektro	3,9
Storgata 21	2,1
Sum ekskl. mva.	35
15% uforutsett	5,3
Sum inkl. uforutsett	40,4
15% generelle kostnader	7,3
Sum inkl. generelle	47,7
25% mva.	11,9
Sum inkl. mva.	59,6

Videre kommer det frem i rapporten at for de siste fire årene er etterslepet på vedlikehold redusert mye takket være ekstrabevilgninger fra eierne på de mest kritiske avvikene. De årlige ordinære drifts- og vedlikeholdsmidlene som avsettes i dag, ligger på rundt seks millioner. Dette vurderes å være lavere enn anbefalt beløp for å unngå en økning i etterslepet uten ekstra bevilgninger i fremtiden.

Tiltakene som inngår i kalkylene er kategorisert som vedlikehold, myndighetspålagt oppgradering, utvikling/forbedring, etterslept vedlikehold eller byggefeil. Kostnadene inkluderer rigging og drift i

⁵ SWECO tilstandsanalyse november 2016

begrenset omfang. Enkle drifts- og vedlikeholdstiltak er ikke inkludert i rapporten, da slike tiltak utføres av driftspersonalet innenfor normal arbeidstid.

Dagens praksis ved Rogaland Teater er at vedlikeholdsplanene utarbeides for ett år av gangen, basert på tilstandsanalyse, treårige investeringsplaner og registrert periodisk vedlikehold.

Rogaland Teater påpeker at det de neste ti årene vil påløpe flere investerings- og vedlikeholdskostnader utover den tekniske tilstandsanalysen. For det meste vil dette være knyttet til den daglige driften av teatret som for eksempel vedlikehold og oppgradering av tekniske anlegg og driftsmidler som IT og bilpark. I tillegg kan det være behov for å endre sikkerhetskonsepter som vakthold, adgangskontroll med mer.

Brannloven med tilhørende forskrifter ble revidert i 2015. En konsekvens av dette er at eksisterende bygningsmasse må innfri kravene satt i brannlovens regelverk fra 1985. For øyeblikket mangler Rogaland Teater et brannkonsept som dekker hele bygningsmassen. Tiltak med tilhørende kostnader vil derfor komme i tillegg til de 60 millionene som tilstandsanalysen av 2016 avdekket. Samlet investeringsbehov for dagens bygninger, basert på en kvadratmeterpris på 8 000 kroner, utgjør om lag 100 millioner kroner inklusive merverdiavgift.

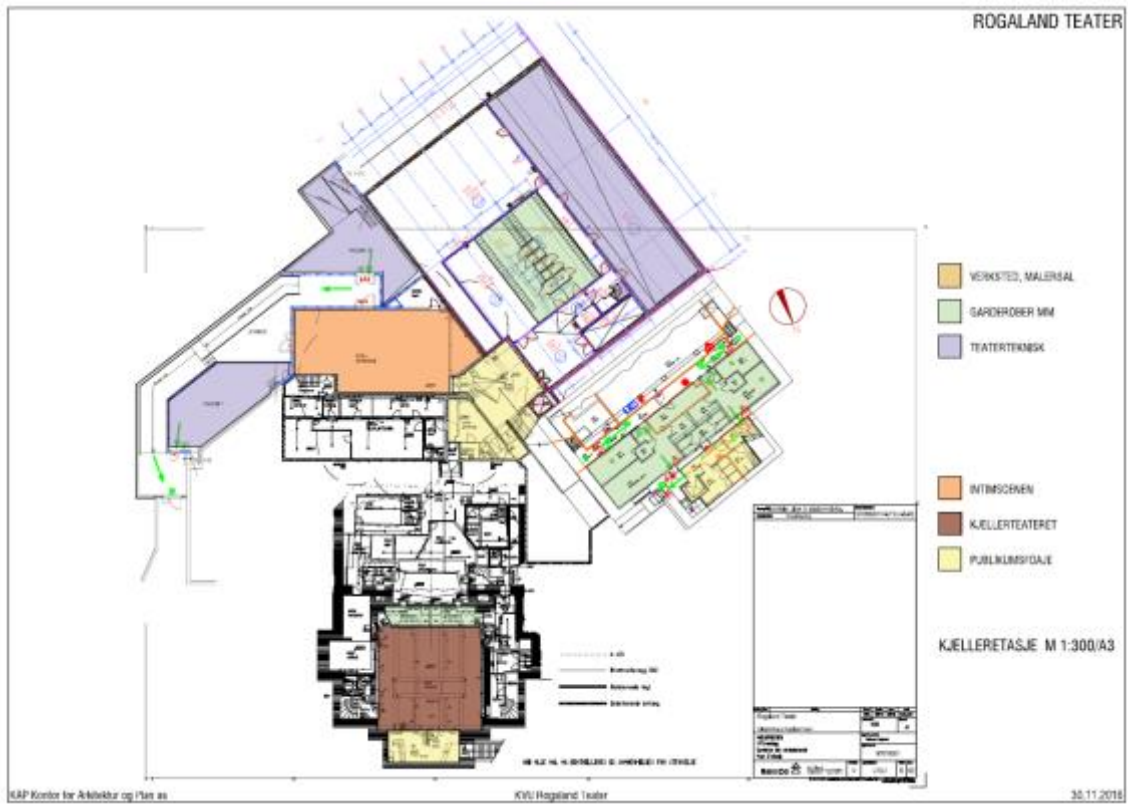
Teatret har som illustrert over, vært gjennom en rekke om- og påbygninger for å tilpasse seg endring i regelverk og nye behov. Felles for flere av disse tiltakene er at tilpasningene har vært kortsiktig motivert for å opprettholde drift. Til sammen har disse tiltakene medført mindre funksjonalitet i bygningsmassen. Som en konsekvens av dette er dagens teaterproduksjon mindre effektiv enn hva den ville vært i et nytt teater.

Konsekvenser av rehabilitering

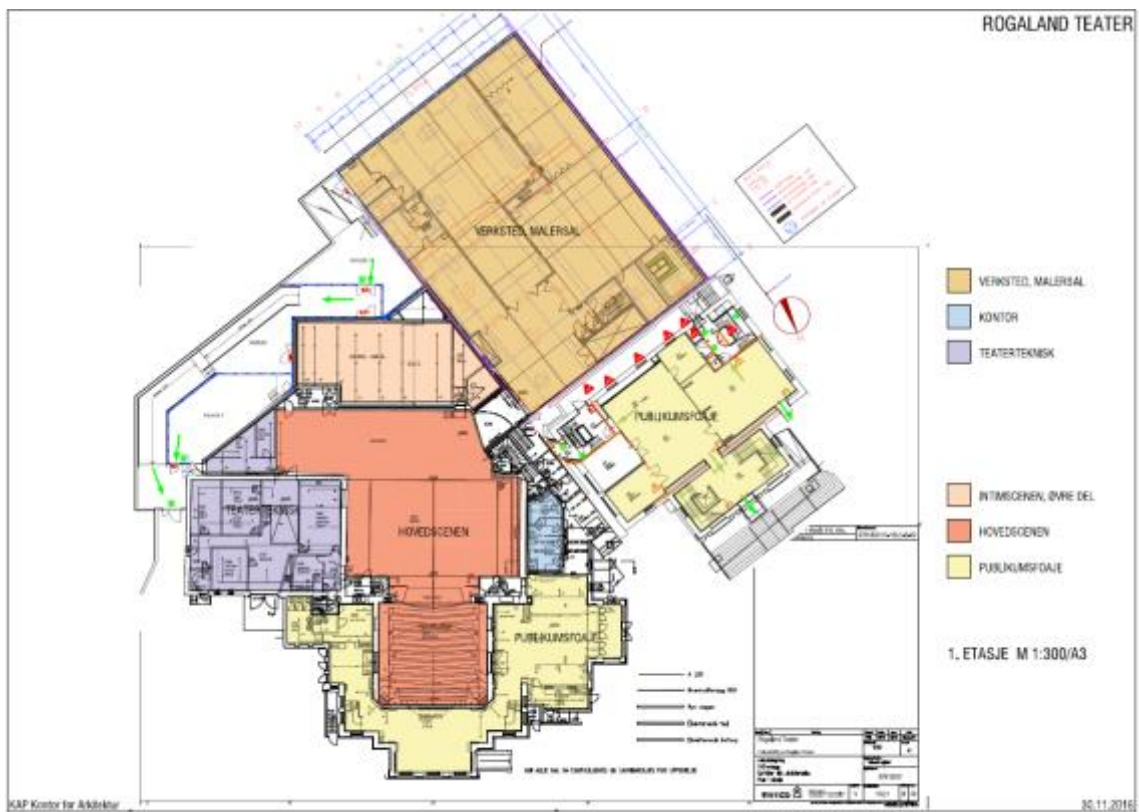
Dagens teater er som illustrert over et resultat av alle ombyggingene og rehabiliteringene siden 1883. Dette betyr at dagens struktur og funksjonalitet på bygningene ikke er optimal når VVS skal utbedres. Tilsvarende utfordring oppstår når brannkonseptet i henhold til kravene satt i brannlovens regelverk fra 1985 skal innfris. Rogaland Teater har gjennomført vurdering av hvilke konsekvenser dette vil gi for teatret. Vurderingene viser at rehabiliteringen vil utfordre eksisterende areal. En av hovedårsaken til dette er takhøydene i bygningene, som ikke er tilfredsstillende for moderne VVS anlegg. En mulig konsekvens av dette er at arealene som i dag inngår i Intimscenen og Kjellerteatret må omdisponeres til tekniske anlegg og føringsveier.

Dersom disse to scenene må stenges etter rehabiliteringen vil Rogaland Teater stå igjen med to scener; Hovedscenen og Teaterhallen. I praksis innebærer dette at kapasiteten for å produsere scenekunst reduseres til om lag 10 produksjoner, avhengig av programmet som velges for sesongene. Et alternativ til redusert kapasitet er at Rogaland Teater gjennomgår nok en ombygging for å opprettholde akseptabel kapasitet. Utredningens nullalternativ, med et minimum med investeringer, kan dermed vise seg å ha kort levetid.

Figurene nedenfor viser dagens teaterhus (kjeller, 1. og 2. etasje). Flere plantegninger i eget vedlegg.

Figur 6 Dagens teater i areal, Kjelleretasje

Figur 7 Dagens teater i areal, 1. etasje

Figur 8 Dagens teater i areal, 2. etasje

Som figurene, og bygningens historie viser, er dagens bygning et resultat av om- og utbygging over lang tid, og fremstår ikke som en helhetlig bygningsmasse. Midlertidige løsninger har kommet opp i byggets historie, og flere av disse er blitt permanente. Dette gir utfordringer for alle yrkesgruppene i teatret, og er spesielt knyttet til den indre logistikken på huset. Et eksempel på dette er Teaterhallen hvor et trapperekkverk må demonteres når større kulisser og liknende skal fraktes inn eller ut av salen. I tillegg til at dette er ineffektivt, er det også vanskelig å gjennomføre fra et HMS perspektiv.

Generelt fremstår bygningen som trang, med liten fleksibilitet og små muligheter for videre utvikling uten større grep. En fremtidig oppgradering av byggets ventilasjonssystem vil kunne medføre tap av store arealer som i dag er i bruk av teatret.

Fordelen med byggets lange historie med tilpasninger og optimaliseringer er at det fremstår som kompakt og har bra arealutnyttelse. Tegninger av hele bygningsmasser er vedlagt.

2.4. Dagens scener i Rogaland

Det eksisterer i dag en rekke scener i Stavanger-regionen med stor variasjon i størrelse og utforming, visjon og målgruppe. Noen av scenene kan klassifiseres som direkte konkurrenter til Rogaland Teater (f.eks. Stavangeren), mens andre er mulige samarbeidspartnere. Mulige samarbeidsscener er beskrevet i en egen analyse i Vedlegg 4. Det er gjennomført befaringer og intervju på utvalgte scener i regionen og tabellen under viser en kort oppsummering av disse scenene.

Scene	Kort beskrivelse	Scene- og setekapasitet	Tidligere samarbeid
Stavanger konserthus	Stavanger konserthus ligger i Bjergsted i Stavanger sentrum og drives gjennom et interkommunalt samarbeid, som også inkluderer Kuppelhallen (gamle Stavanger konserthus). Salene i konserthuset er egnet til alle former for scenekunst, symfoniorkester, konserter, messer, konferanser mm.	Tre faste scener: <ul style="list-style-type: none"> • Fartein Valen (optimalisert til symfoniorkester, 1 500 sitteplasser) • Zetlitz (multifunksjonell sal med 700-850 sitteplasser) • Kuppelhallen (1 000 sitteplasser) 	Rogaland Teater har tidligere samarbeidet med Stavanger konserthus gjennom utleie at Zetlitz salen til to av sine produksjoner (Teaterkonsert Mozart i 2012, og Shockheaded Peter i 2015).
Tou Scene	Tou Scene ligger i Stavanger øst, like utenfor sentrum, og drives som en kunstfabrikk med fokus på eksperimentell kunst, smale og nye artister. Her er det kun plass til små scenekunstproduksjoner pga. små scener, mange scenetekniske begrensninger og få plasser til publikum. Tou scene brukes også til konferanser, festivaler, selskaper, kunstutstillinger mm.	Fire faste scener og noen midlertidige scener: <ul style="list-style-type: none"> • Scene 1 (fleksibel scene til scenekunst, 260 stående/ 120 sittende) • Scene 2 (fleksibel scene til scenekunst, 150 stående/ 60 sittende) • Maskinhallen (konsertsal, 290 stående/ 150 sittende) • Loftet (210 kvm, ikke definert publikumskapasitet) 	Rogaland Teater har tidligere samarbeidet med Tou Scene i 3-4 oppsetninger.
Sola kulturhus	Sola kulturhus ligger midt i Sola sentrum og har et mangfoldig kulturtilbud med konserter, musikaler, teater, kunstutstillinger, folkebibliotek, kulturskole og fritidsklubb. Kulturtilbudet varierer fra amatør til profesjonelt nivå, og kulturhuset ønsker å være et lavterskel tilbud for barn og unge i tillegg til å være vertskap for store kommersielle arrangementer.	Tre faste scener: <ul style="list-style-type: none"> • Hovedsalen (450 sitteplasser) • Lille konsertsal (128 sitteplasser) • Intimscenen (68 sitteplasser) 	Rogaland Teater har tidligere samarbeidet med Sola kulturhus i «Nissene», en produksjon som årlig settes opp før jul.
Sandnes kulturhus	Sandnes kulturhus ligger innerst i vågen i Sandnes sentrum. Kulturhuset tilbyr hovedsakelig kulturelle arrangementer innen dans, musikk, teater og humor, og inneholder to saler, kurs- og konferanselokaler, bibliotek, restaurant og gjestehavn. Sandnes kulturhus er et kommunalt foretak eid av Sandnes kommune.	To saler i kulturhuset: <ul style="list-style-type: none"> • Stor sal: (650 sitteplasser) • Liten sal: (250 kvm gulvflate, 300 stående/ 200 sittende rigget i amfi) Tre saler i gamle Sandnes kino (kinokino): <ul style="list-style-type: none"> • Kinosal med 54 sitteplasser • Kinosal med 108 sitteplasser • Kinosal, ombygget til prøvescene, 500 stående 	Rogaland Teater har tidligere samarbeidet med Sandnes kulturhus gjennom utleie til teaterstykket «Den lille prinsen» i 2012, samt samarbeid i to musikaler hvor Rogaland Teater var co-produsent.
Haugesund teater	Haugesund teater er et prosjektteater eid av Haugesund	Tre faste scener: <ul style="list-style-type: none"> • Hovedscenen (511 	Rogaland Teater og Haugesund teater har

Scene	Kort beskrivelse	Scene- og setekapasitet	Tidligere samarbeid
	kommune. Teatret leier faste lokaler i Festiviteten i Haugesund og produserer egne forestillinger i samarbeid med lokale, nasjonale og internasjonale kunstnere, produsenter og institusjoner.	sitteplasser) <ul style="list-style-type: none"> • Intimscenen (99 sitteplasser) • Teatercaféen (200 fleksible sitteplasser på flatt golv i foajéen) 	samarbeidet om produksjoner, eksempelvis ved forestillingen "Gi meg en lykkelig slutt", (2012/13). Videre samarbeidsprosjekter vurderes løpende.
Sørmarka arena	Sørmarka area er den største idrettshallen i regionen og er eid av kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg. Hallen fungerer som en multiarena hvor det i seks måneder av året er rigget til ishall og idrettsarrangementer, mens de resterende seks månedene brukes til messer, konserter og andre kommersielle arrangementer.	Totalt er det cirka 7 500 sitteplasser (uten svingene) som kan settes opp i hallen. Sceneoppsett og seteplasser er meget fleksibelt og kan rigges etter ønske med visse begrensninger.	Rogaland Teater samarbeider i dag med Sørmarka arena gjennom et markedssamarbeid hvor aktørene distribuerer informasjon om hverandres arrangementer og støtter hverandre med spisskompetanse.
DNB arena	DNB arena er en privateid hockey arena som hovedsakelig er hjemmearena for Oilers hockeylag. Hallen leies også ut til rundt 10-12 kulturelle arrangementer i året.	På hockeykamp er det omtrent 3 500 faste sitteplasser (uten VIP boksene). På konserter kan arenaen huse opptil 5 500 tilskuere.	Ledelsen i DNB area har tidligere kontaktet Barne- og Ungdomsteatret (BUT) for å diskutere muligheter om samarbeid, men har ikke kommet videre med dette.
Stavanger Forum	Stort konferansesenter i utkanten av Stavanger. Stavanger Forum disponerer totalt åtte utstillingshaller med totalt 30 000 m2 utstillingsareal. Hallene kan benyttes til blant annet utstillinger, events, konserter og banketter.	Flere mulige saler/scener mulig, men scene må settes opp og alt utstyr til dette må leies inn	

3. Behovsanalyse

Behovsanalyser i denne typen utredninger søker et bredt perspektiv for å sikre at alle vesentlige behov inngår og danner et godt grunnlag for utarbeidelse av mål, krav og konsepter. I behovsanalysen for Rogaland Teater vurderes de normative og etterspørselsbasert behovene samt behovene som teatrets interessenter har.

Analysen av de normative behovene baseres på de overordnede målene for scenekunst, blant annet nedfelt i lover og forskrifter, samt forventninger fra lokale og regionale politikere. Etterspørselsbasert analyser søker å finne brukernes behov knyttet til teatret. Hvor mye scenekunst ønsker regionens innbyggere tilgang til, og hvilke andre forventninger har de til regionenes teater. I tillegg inngår en analyse av aktører og interessenter i behovsanalysen, og disse inkluderer offentlige myndigheter, næringslivet og innenfor sivilsamfunnet.

3.1. Normative behov

Med normative behov menes det overordnede samfunnsperspektivet. Dette er knyttet til funksjoner som storsamfunnet har definert som nødvendig og viktig, uttrykt gjennom politiske og strategiske styringsdokumenter.

Kulturpolitiske behov i kulturloven

Kulturloven⁶ gir uttrykk for det offentlige ansvar på kulturfeltet. Loven gir kultursektoren tyngde og status som offentlig ansvarsområde. Det er sentralt i kulturloven at det offentlige skal fremme og legge til rette for kulturvirksomhet, gjennom forutsigbarhet, kvalitet og profesjonalitet, jamfør følgende utdrag av lovtteksten:

- § 1: *Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.*
- § 3: *Staten, fylkeskommunen og kommunen skal syta for*
- *at kulturlivet har føreseielege utviklingskår,*
 - *å fremja profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbodet og leggja til rette for deltaking i kulturaktivitetar,*
 - *at personar, organisasjonar og institusjonar har tilgang til informasjon om ordningar med økonomisk støtte og om andre verkemiddel og tiltak ...*

I forarbeidene til kulturloven går det blant annet frem at:

Kunst og andre kulturuttrykk har stor verdi i seg sjølve. Ei målretta satsing på kultur har samstundes stor innverknad på andre samfunnsområde som næringsutvikling og arbeidsplassar, integrering og inkludering, helse, læring og kreativitet.

Kulturdepartementet

Målene for regjeringens kulturpolitikk er blant annet trukket opp i budsjettproposisjonen for 2017:

Kulturpolitikken skal bidra til å gi mennesker mulighet til å delta i og oppleve et rikt og mangfoldig kulturliv. Kunnskap om og opplevelse av vår felles kulturarv skaper identitet og engasjement. Regjeringens kulturpolitikk tar utgangspunkt i den unike egenverdien som kunst og kultur har for enkeltmennesker og for samfunnet som helhet. For Kap. 324 Scenekunstformål gjelder at målene for bevilgningene i 2015 er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk.

Regjeringen vil bidra til å opprettholde kulturtilbud over hele landet. Norge skal ha et profesjonelt kulturliv med kulturuttrykk som holder internasjonal standard. En stor andel av kulturbudsjettet er derfor innrettet mot det profesjonelle kunst og kulturlivet, enten i form av faste overføringer til nasjonale og regionale kulturinstitusjoner, eller som stipend- og tilskuddsordninger for profesjonelle kunstnere.

Departementet legger til grunn at institusjoner og virksomheter som mottar fast årlig statstilskudd, selv tar ansvar for å skape rom innenfor sine budsjetter for tiltak som kan fremme forsøk og utvikling i egen virksomhet.

⁶ Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd

Rogaland Teater er et av 14 regionteatre som får tilskudd fra Kulturdepartementet. Teatret er en såkalt region-/landsdelsinstitusjon, og:

Finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel.

Det offentlige driftstilskuddet er fordelt mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 prosent på staten og 30 prosent på regionen. Staten gir i 2016 et samlet tilskudd til de 14 regionteatrene på i underkant av 500 millioner kroner. Rogaland Teater mottar 60 millioner i tilskudd fra Staten i 2016.

Andre institusjoner som er innenfor denne ordningen er blant annet carte Blanche i Bergen og åtte regionale museer. Nationalteatret, Den Nasjonale Scene og Den Norske Opera & Ballett finansieres av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, siden disse er heleid av staten.

Kulturdepartementet er opptatt av at videre utvikling av teatret er lokalt forankret, og har ingen mening eller krav til nytt teaterbygg for Rogaland Teater. Et nytt bygg vil måtte finansieres av Kulturdepartementet som et nasjonalt kulturbygg utover de årlige bevilgningene i statsbudsjettet.

Rogaland fylkeskommune

Rogaland fylkeskommune er den minste eieren av teatret med rundt åtte prosent eierandel.

Rogaland fylkeskommune har en Regional kulturplan (2015-2025) hvor målene er:

- Kulturen skal være et viktig element i utviklingen av et attraktivt Rogaland med høy livskvalitet for dens innbyggere
- Alle i Rogaland skal ha tilgang til et mangfold av kulturopplevelser av høy kvalitet og ha mulighet for kulturutøvelse med utgangspunkt i egne forutsetninger
- Rogaland fylkeskommune skal bidra til en god forvaltning av Rogalands nasjonale og regionale kultur- og naturarv, og gjennom dette skape grunnlag for innsikt og forståelse for vår egen historie og identitet
- Kulturens egenart skal ivaretas gjennom profesjonelle aktører med høy kompetanse og forutsigbare og akseptable rammer

For Rogaland Teater er det i fylkeskommunens handlingsplan for 2015-16 gitt uttrykk for at fylkeskommunen skal bidra til å utvikle Rogaland Teater som regional arena for kompetanseutvikling innenfor alle teaterfaglige områder. Videre heter det at fylkeskommunen skal bidra til å styrke samarbeidet mellom Rogaland Teater og Haugesund teater som arenaer for formidling av teateropplevelser av høy kvalitet til alle deler av fylket.

Basert på beskrivelsen over har fylkeskommunen et behov for å styrke Rogaland Teater. Dette som et virkemiddel for å sikre utviklingen av et attraktivt Rogaland med høy livskvalitet for fylkets innbyggere. Samtidig har de behov for et tettere samarbeid mellom Rogaland Teater og Haugesund teater som to av de fremste arenaene for formidling av teateropplevelser.

Stavanger kommune

Stavanger kommune er nest største eier av Rogaland Teater med rundt en fjerdedel eierandel. De er vertskapskommune for teatret, og har således flere roller som aktør og interessent. Som eier skal de ivareta teatrets kunstneriske og økonomiske utvikling. De skal sikre at kommunens innbyggere får et attraktivt tilbud som bidrar til at innbyggerne benytter tilbudet teatret til enhver tid tilbyr. Slik sett har kommunen behov for at teatret opprettholder dages posisjon og videreutvikler denne slik at teaterproduksjonen blir aktuell og interessant for dagens og kommende publikum.

I arbeidet med ny kommunedelplan for Stavanger sentrum er det en målsetting at sentrum skal være:

- En attraktiv regionhovedstad som er tyngdepunkt for handel, arbeidsplasser, boliger og opplevelser
- Viktigste møteplass for menneskene som bor og hører til byen

Basert på dette er kommunens behov å videreutvikle teatret slik at det blir relevant for publikum og kommunens innbyggere. Dagens teater har en slik rolle i dag. Ved å utvikle teatret, for eksempel med nytt teaterhus i sentrum vil denne rollen forsterkes. Dette behovet er bekreftet av byens politikere, som beskrives nedenfor.

Stavanger bystyre vedtok 29. oktober 2012 ny kulturarenaplan for Stavanger (sak 109/12). Kulturarenaplanen ga informasjon om aktuelle nye kulturarenaprojekter, behovene for videreutvikling av eksisterende anlegg samt prioritering av hvilke prosjekter det er mest ønskelig å utvikle og realisere. Bystyrets vedtak ga følgende prioritering:

- Atelierhus, som del av Nye Tou
- Øvingsfellesskap for rytmisk musikk, som del av Nye Tou
- Prøvelokale for dansekunst, i den tidligere utenriksterminalen i Nedre Strandgt. 89, alternativt som del av Nye Tou eller annet sted
- Ny mellomstor scene for musikk og fri scenekunst, i den tidligere utenriksterminalen, alternativt annet sted
- Nytt lokale til Norsk grafisk museum, MUST – Museum Stavanger

Kulturarenaplanen legger med andre ord sterke føringer for videre utvikling av Nye Tou. Planen viser også et behov for lokaler for dansekunst og ny mellomstor scene for musikk og fri scenekunst.

En videreutvikling av Rogaland Teater kan også sees på som et virkemiddel i byutviklingen generelt og i sentrum spesielt. Ved å utvikle teatret, for eksempel med målsetting om nytt teater i sentrum, vil teaters rolle som «markør» for Storbyregionen forsterkes. Nedenfor beskrives hvordan et nytt teaterhus kan være en del av byplanstrategien

Byplanstrategi

Det er utført flere utredninger av mulige tomter for nye Rogaland Teater. De aktuelle tomtene som er identifisert grupperes inn i fire grupper etter innhold og plassering:

- Sjøfronten
- Sentrum
- Stavanger Øst
- Akropolis / Kollektivknutepunkt

Bildet under viser de fire gruppene med tilhørende tomter

Figur 9: Fire kategorier for byutvikling med tilhørende potensielle tomter for lokalisering av et eventuelt nytt teater

Sjøfronten

Stavanger har lenge hatt en strategi å aktivisere sjøfronten etter hvert som havnevirksomheten flytter ut. Sjøfronten inkluderer mulige plasseringer av nytt teaterbygg i Bjergsted, på Holmen, Jorenholmen og Bekhuskaien. Kulturskolen, Konserthuset, Oljemuseet og Geoparken, som er eksempler på publikumsrettede funksjoner med lokalisering langs det kommunen omtaler som Sjøfronten. Det er i dag fortsatt flere lokaliseringer og store arealer langs sjøfronten som kan fylles med slikt innhold i tråd med kommunens strategi. Et teater langs denne akse vil kunne fremstå som et ikonisk bygg i Sjøfrontens åpne offentlige rom, og bidra til å forsterke byens identitet knyttet til sjøen.

Sentrum

I Stavanger er Sølvberget et godt eksempel på et vellykket grep for byutvikling. Sølvberget rommer bibliotek og kino, og er i praksis den største kulturarenaen i byen. Et teater i sentrum vil kunne bli en ny og attraktiv møteplass i byen. For teatret vil en sentrumslokalisering være gunstig på grunn av den gode eksponeringen mot potensielle publikummere og mulighet for samarbeid/samhandling med byens restauranter og serveringssteder. Erfaringen med Sølvberget er at viktige elementer for et eventuelt nytt teaterbygg er publikumstiltrekkende arealer utover de tjenester teatret som scenekunstprodusent gir.

Sentrum i denne konseptvalgutredningen inkluderer Tårngalleriet og Nytorget.

Stavanger Øst

Området opplever nå en revitalisering og urban blomstring der gammel næring erstattes av ny. Stavanger Øst har fått et betydelig tilskudd av nye boliger og området er allerede inkludert i den nye

Sentrumsplanen. Sentralt i området ligger Tou Scene, et samtidskunstsenter og konsertarena og et nytt teater vil bidra til den allerede positive byutviklingen i området. En lokalisering i Stavanger Øst vil bety at Rogaland Teater vil ta del i områdets historiske identitet og bidra til å bygge den nye.

Stavanger øst inkluderer plasseringer i Svankevika, Skanemtømta og det gamle havnelageret.

Akropolis/Kollektivknutepunkt

I dag oppleves Rogaland Teaters beliggenhet som løsrevet fra byens sentrum, liggende litt på utsiden av bykjernen. En byutvikling på Stavanger stasjon vil kunne knytte teatret bedre til sentrum. Statens vegvesen har ingen planer per i dag om nedbygging av veianlegget som preger området. Dette til tross for at en betydelig omlegging av trafikksystemet er under bygging, med forventning om en sterk nedgang i trafikk.

Et nytt teater som en del av byutviklingen på Stavanger stasjon vil kunne være rettet mot Breiavatnet, og slik sett være knyttet nærmere sentrum. Andre lokaliseringer som «nabotømta» og videreutvikling/nybygg på dagens eiendom vil ha mindre tilknytning til sentrum, men vil opprettholde og videreføre profileringen teatret har i dag ved byens innfallsport. Stavanger Museum ligger i dag bakkant av Rogaland Teater. Museet jobber med planer om å utvide sine bygninger på Kannik. Dette vil kunne styrke området med flere besøkende.

Akropolis inkluderer plasseringer ved Stavanger stasjon, den såkalte «nabotømta» og dagens lokalisering.

Byantikvaren

Byantikvarens holdning er at det beste for dagens teaterhus er om Rogaland Teater fortsatt bruker disse lokalene. Dersom Rogaland Teater skal flytte til et nytt bygg blir det en oppgave å finne ny bruk for disse bygningene. Hovedbygningen og Teaterhallen er regulert til spesialområde bevaring. Den nye bruken må derfor forholde seg til bevaringsreguleringen og anleggets historiske verdi, som vil legge noen begrensninger på etterbruken.

Ut fra et bevaringshensyn er det mest nærliggende at anlegget videreføres i tråd med dagens bruk, som scene i en eller annen sammenheng. Det kan derfor være hensiktsmessig å søke etter aktører som kan fylle dagens areal uten at disse er konkurrenter til allerede eksisterende scener i byen og regionen. Dette begrenser mulighetsrommet. Mulige aktører eller løsninger kan for eksempel være Stavanger museum og Studentersamfunnet i Stavanger.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Arbeidstilsynet

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har blant annet ansvar for nasjonal, regional og lokal sikkerhet og beredskap inkludert brann- og elsikkerhet. Arbeidstilsynet har som hovedoppgave å føre tilsyn og sikre at virksomhetene følger arbeidsmiljølovens krav. Begge disse etatene har normative behov knyttet til dagens teaterhus.

Som det er beskrevet over er samlet investeringsbehov for etterlevelse av lover og forskrifter vurdert til rundt 100 millioner kroner.

3.2. Eterspørselsbaserte behov

Befolkningsutvikling

Rogaland Teater er et regioneteater for Rogaland, men har sitt viktigste nedslagsfelt i Stavanger og kommunene rundt, inkludert Sandnes, Sola og Randaberg. For 40 år siden var det til sammen i underkant av 140 000 innbyggere disse kommunene, mot dagens i overkant av 250 000 innbyggere.

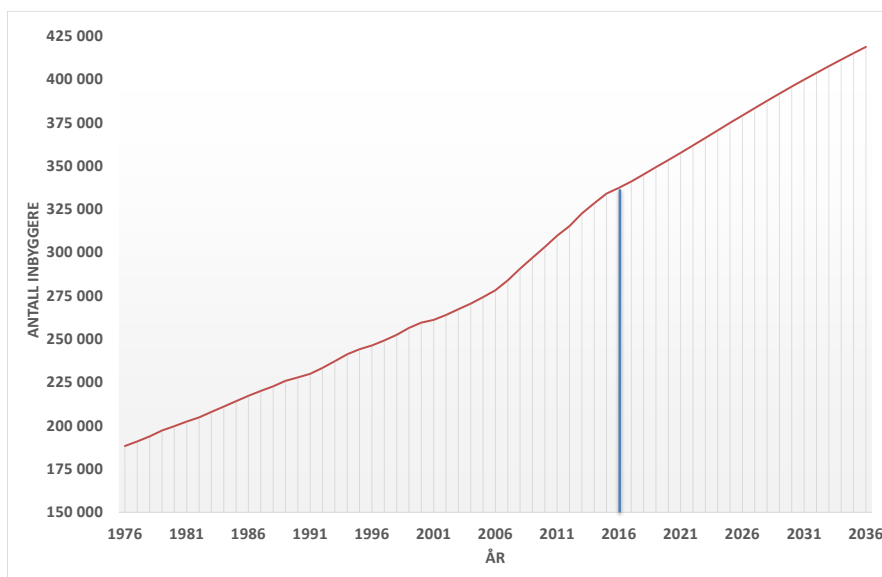
Dette gir en samlet vekst på 80 prosent for denne perioden, tilsvarende en årlig vekst på rundt 1,5 prosent.

SSB lager framskrivninger for befolkningsutvikling⁷. Det skilles mellom høy, middels og lavt scenario. Legges det midtre scenario til grunn vil antall innbyggere være rundt 295 000 innbyggere i 2041. Dette gir en samlet vekst på rundt 25 prosent de neste 25 årene.

I de kommende årene vil en rekke store infrastrukturtiltak bli gjennomført. Dette bidrar til å redusere kostnadene eller terskelen for å benytte kulturtilbud for innbyggere i byer og tettsteder utenfor Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg kommuner. Slik sett vil Rogaland Teaters nedslagsfelt bli utvidet og styrke markedsgrunnlaget for teatret. I tillegg til kommunene over kan derfor også Klepp, Time, Gjesdal, Hå, Forsand, Strand, Finnøy, Rennesøy, Kvitsøy og Bjerkreim inkluderes i teatrets nedslagsfelt.

Det utvidete nedslagsfeltet (kalt byregionen Stavanger) hadde i 1976 rundt 190 000 innbyggere. I 2016 var innbyggertallet 337 000 og i 2036 rundt 420 000 innbyggere. Befolkningsveksten er den samme som beskrevet over med 80 prosent de siste 40 år og 25 prosent de neste 25 årene. En veiforbindelse mellom Stavanger og Haugesund vil øke nedslagsfeltet ytterligere, men er ikke tatt med her.

Figuren under viser befolkningsutviklingen over 60 år.

Figur 10: Antall innbyggere i Storbyregionen Stavanger 1976 – 2036. Perioden 2016 – 2036 er fremskrivning middels scenario (MMMM - kilde SSB)

Besøkende ved teatret

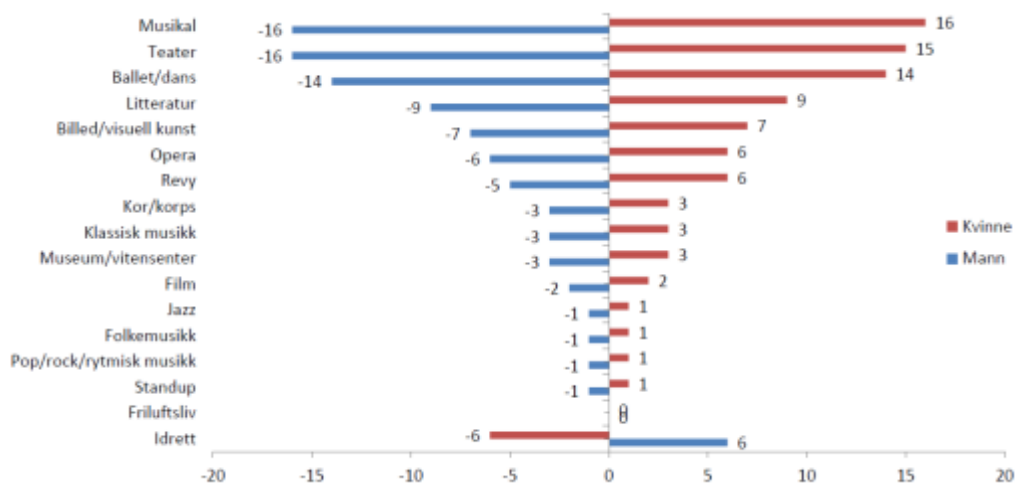
Teatrets kjerneoppgave er å produsere teateropplevelser for Stavanger og regionens innbyggere, tilreisende og turister. I dette bildet er ikke Rogaland Teater alene om å produsere kulturopplevelser. Tilbudet er rikt og mangfoldet er stort, og konkurransen om publikum er sterk. Nord-Jæren har 40 institusjonsbaserte tilbud (teater, bibliotek, museer, konserthus, etc.) og 16 festivaler. TNS Gallup har i 2015, på oppdrag for Interkommunalt Kulturråd for Nord-Jæren, gjennomført en kartlegging av kulturinteresse og kulturaktivitet på Nord-Jæren⁸. Undersøkelsen segmenterer markedet i fire

⁷ <https://www.ssb.no/befolkning>

⁸ Kulturinteresse og kulturaktivitet på nord-jæren 2015

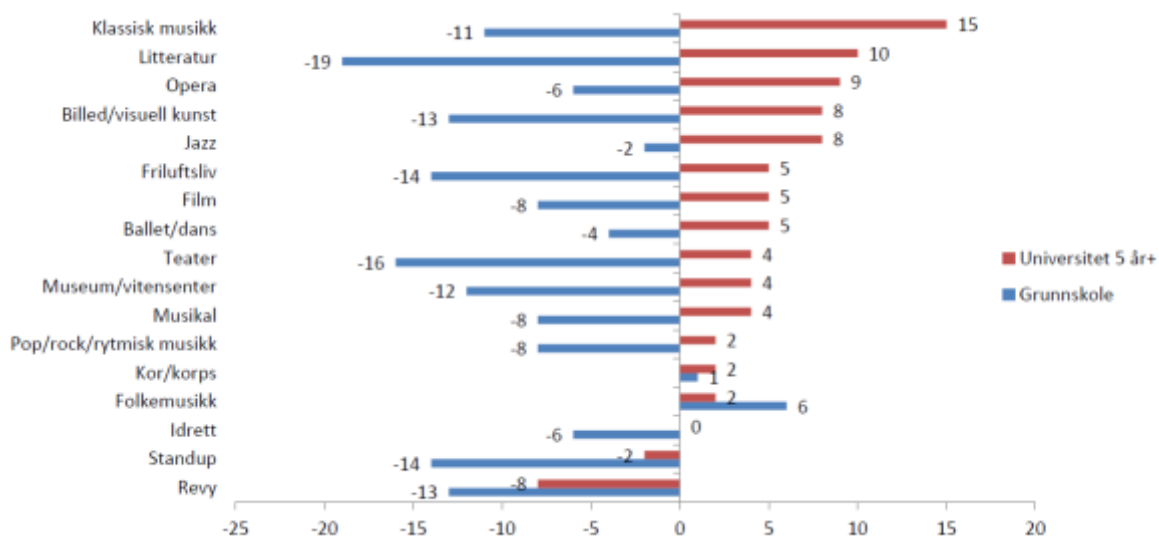
grupper og har blitt gjennomført hvert tredje år siden 2006. Teater er lagt til gruppen «smale og sjeldne». Undersøkelsen avdekket at 58 prosent av regionens innbyggere er svært eller litt interessert i teater. Selv om interessen for teater var 64 prosent i 2006 så har det svingt opp og ned de andre årene. Slik sett har interessen vært relativt stabil rundt 60 prosent for hele perioden 2006 og 2015.

Figurene under illustrerer funnene fra undersøkelsen til TNS Gallup. Figurene viser andel med interesse innenfor hver kategori, vist som avvik fra hele befolkningen. Eksempelvis viser første figur at andelen kvinner er mer interessert i musikal er 16 prosent høyere enn befolkningen sett under et.

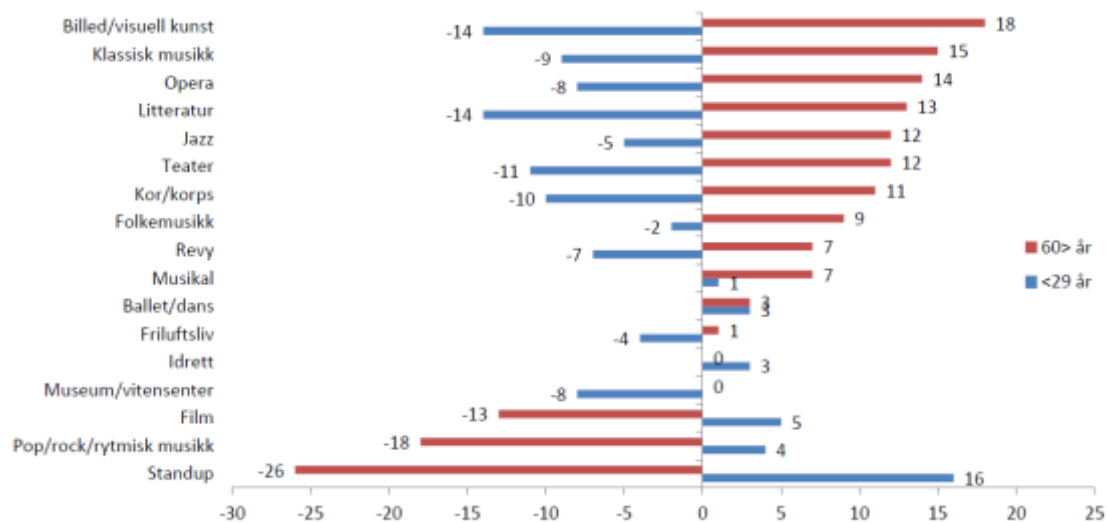
Figur 11 Hva interesserer du deg for, kvinner og menn. Andel med interesse - avvik fra hele befolkningen

Figuren viser tydelig at kvinner er mer interessert i musikal og teater enn menn.

Figur 12 Hva interesserer du deg for, utdanning. Andel med interesse - avvik fra hele befolkningen

Som figuren viser er personer med universitetsutdannelse mer interessert i musikal og teater.

Figur 13 Hva interesserer du deg for, alder. Andel med interesse - avvik fra hele befolkningen

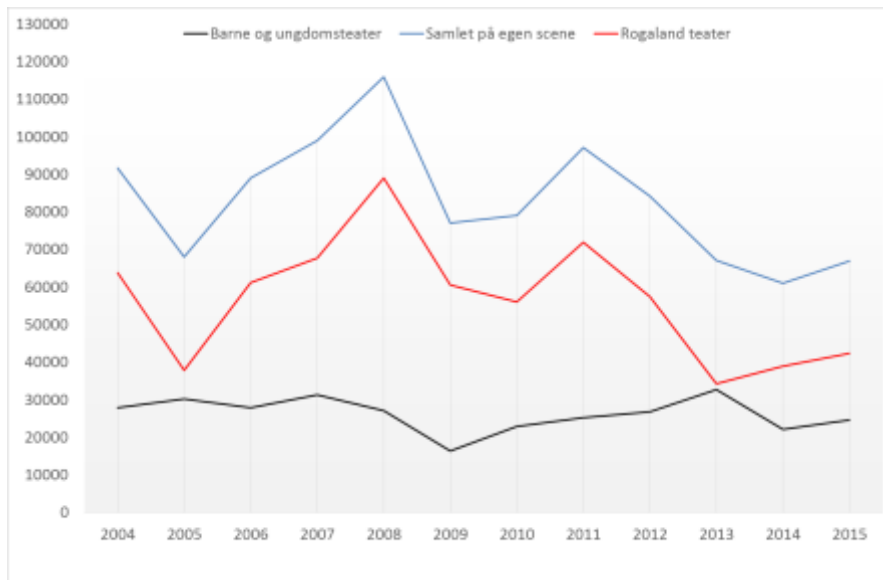
I denne figuren fremkommer det at eldre er mer interessert i musikal og teater, enn det yngre er.

Undersøkelsen konkluderer med at det særlig er kvinner som interesserer seg for teater. Et annet sosioøkonomisk kjennetegn er høy utdannelse, det vil si fem år eller mer etter fullført videregående skole. Tilsvarende er interessen for teater stor for personer over 60 år.

Neste spørsmål er om teatertilbudet benyttes. Her avdekker undersøkelsen at 20 prosent benytter teatret mellom en til fem ganger i halvåret. Litt under 30 prosent benytter teatret en gang i året. Mens nesten 50 prosent benytter teatret svært sjelden eller aldri. Undersøkelsen viser dermed at litt over halvparten av befolkningen besøker teaterforestillinger en eller flere ganger i året. Selv om det er relativt mange som besøker teaterforestillinger, så gjør de det sjeldent. Samtidig er det en mindre kjerne som benytter teatertilbudet relativt ofte.

Går man dypere ned i tallmaterialet finner man tall for Rogaland Teater. Disse viser at rundt 40 prosent av Nord Jæren benytter Rogaland Teaters tilbud minst en gang i året. Høyest andel har Stavanger kommune med rundt 50 prosent. Lavest andel har Sandnes kommune.

Siden 2006 har antall solgte billetter på scenene i Rogaland Teater en liten, negativ trend. Figuren under viser utviklingen i perioden 2004 til 2015.

Figur 14: Antall solgte billetter 2004-2015

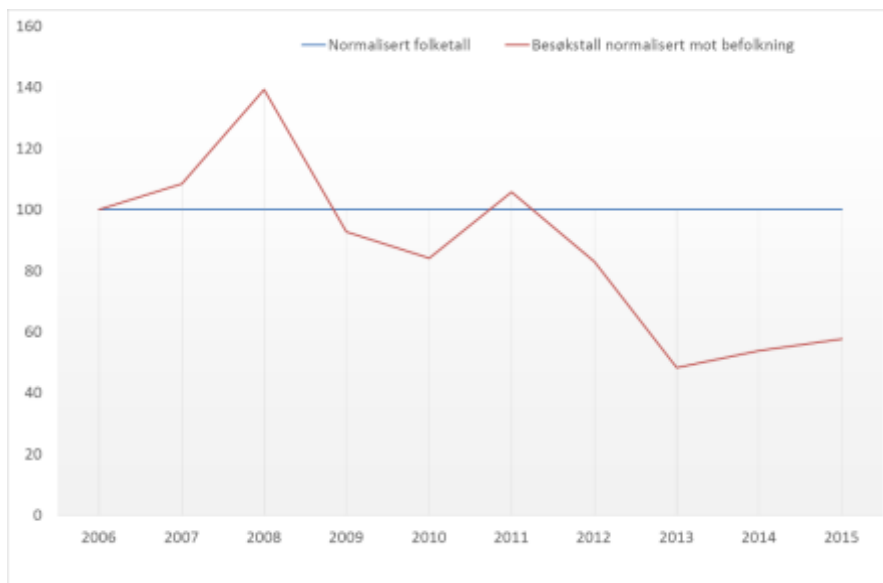
Barne- og Ungdomsteatret har hatt en stabil utvikling. Antall billetter for Rogaland Teater var størst i 2008 og nest størst i 2011. Antall billetter i 2011 skyldes i stor grad publikumssuksesser som Sonny og Jungelboken som hadde veldig høyt belegg, med henholdsvis 98 og 99 prosent.

Voksenforestillingerne våren 2013 traff dårligere i markedet enn beregnet. Blant annet ble forestillingen Shoot skadelidende av at angrepet på In Amenas (Afghanistan) skjedde rett før premieren slik at forestillingen ble i overkant aktuell. I 2015 var Hovedscenen og Intimscene stengt i rundt et halvt år. Konserthuset i Stavanger ble brukt som alternativ hovedscene for deler av perioden.

Siden 2006 har Stavangerregionens bo- og arbeidsmarked hatt en befolkningsvekst på rundt 20 prosent⁹. I praksis innebærer dette at markedet har økt, forutsatt at veksten i befolkningen fordeles likt blant kulturinteresserte generelt og teaterinteresserte spesielt.

Figuren under viser sammenhengen mellom folketall og antall billetter på egne scener i Rogaland Teater. I figuren er folketallet satt til 100 for alle år, og besøkstallene for teatret er illustrert i henhold til dette.

⁹ <https://www.ssb.no/befolkning>

Figur 15 Besøkstall for Rogaland Teater mot normalisert folketall

Slik figuren er laget ville en tilnærmet lik utvikling av folketall og besøkstall gitt linjer i figuren som var parallelle eller oppå hverandre. Etter 2006 økte besøkstallet i forhold til befolkningsveksten, mens etter 2009 har besøkstallet hatt en lavere vekst enn befolkningsøkningen.

50 prosent av Nord Jærens innbyggere sier at de benytter et teatertilbud minst en gang i året, men bare 40 prosent sier de benytter Rogaland Teater. Dette betyr at en ikke ubetydelig andel benytter et annet teatertilbud, for eksempel i omliggende kommuner, Oslo eller London.

En tolkning av TNS gallups undersøkelse, sammenstilt med teatrets besøkstall, er at det er et uforløst publikumspotensial for Rogaland Teater. Dersom det stemmer at rundt 60 prosent av befolkningen er litt eller svært interessert i teater vil teatret kunne øke sitt billettsalg mye. Dette vil kreve en endring av teatrets produksjonsmuligheter, slik at scenekunsten fanger de som i dag ikke finner tilbudet på Rogaland Teater tilstrekkelig relevant. Dette kan innebære flere produksjoner som krever større setekapasitet enn det teatret har i dag. Musikaler er eksempler på slike forestillinger. Disse må produseres på scener med minst 550 sitteplasser for at produksjonskostnadene skal dekkes inn. Et annet grep er å tilrettelegge for økt bruk av repertoarteater, slik at tilbudet blir mer fleksibelt og i større grad kan tilpasses publikums preferanser.

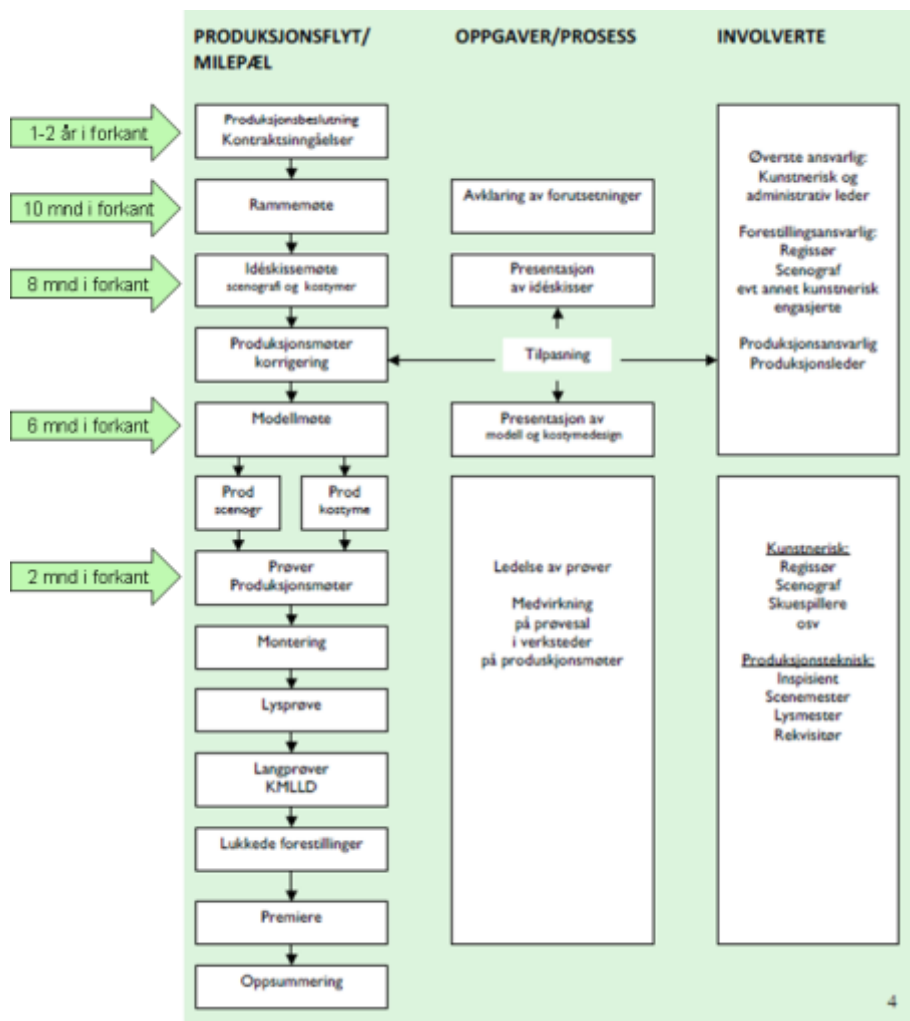
Repertoarteater krever større lagringskapasitet og fleksibilitet enn hva som er fysisk mulig på dagens teater. Uten en slik endring av produksjonen er det fare for at Rogaland Teaters betydning for byen og regionen bli lavere over tid. En lavere relevans for teater er knyttet til høy konkurranse, eksempelvis fra den teknologiske utviklingen som muliggjør strømming av film og serier, når som helst på døgnet og nesten hvor som helst.

Teaterproduksjon

Dette kapitlet har som hensikt å gi en innføring i det som skjer produksjonsteknisk i teatret fra det øyeblikket teatersjefen har bestemt hvilke forestillinger som skal settes opp på teatrets program. Det skiller mellom enkeltstående produksjon (*en suite*) og produksjonsforløpet hvor flere produksjoner spilles på samme scene, i samme tidsrom (repertoarteater). Deretter gis det en vurdering av hvilke behov teatret har ved en eventuelle overgang til fullskala repertoarteater.

Produksjonsforløpet for en enkeltstående produksjon

Teatersjefen velger repertoar ut fra sin visjon, idé, målsetting osv. I prosessen med å etablere det enkelte prosjektet eller oppsetning i repertoaret, gis det kunstneriske oppdraget av teatersjefen til et kunstnerisk team som etableres for anledningen. I de fleste tilfeller er regissør, scenograf, og kostymedesigner eksterne, innleide kunstnere. Det produksjonstekniske oppdraget bemannes nesten alltid av egne, interne ressurser i den funksjonsinndelte linjeorganisasjonen. Det tidlige kunstneriske og produksjonstekniske arbeidet foregår i dialog mellom kunstnerne, produksjonssjef og teknisk sjef. Produksjonsmessige forutsetninger påvirker kunstneriske muligheter og vice versa. Når ideer har blitt visualisert og godkjent innen gitte økonomiske rammer, starter det praktiske arbeidet i verksteder og på prøvesal. I avsluttende prøver bringes det håndverksmessige arbeidet og alle elementer sammen, forestillingen kalibreres mot et prøvepublikum, og en blir til slutt premieklar for en kortere eller lengre spilleperiode. Figuren under illustrerer de ulike fasene og oppgavene for teaterproduksjon.

Figur 16: De ulike fasene og oppgavene for teaterproduksjon

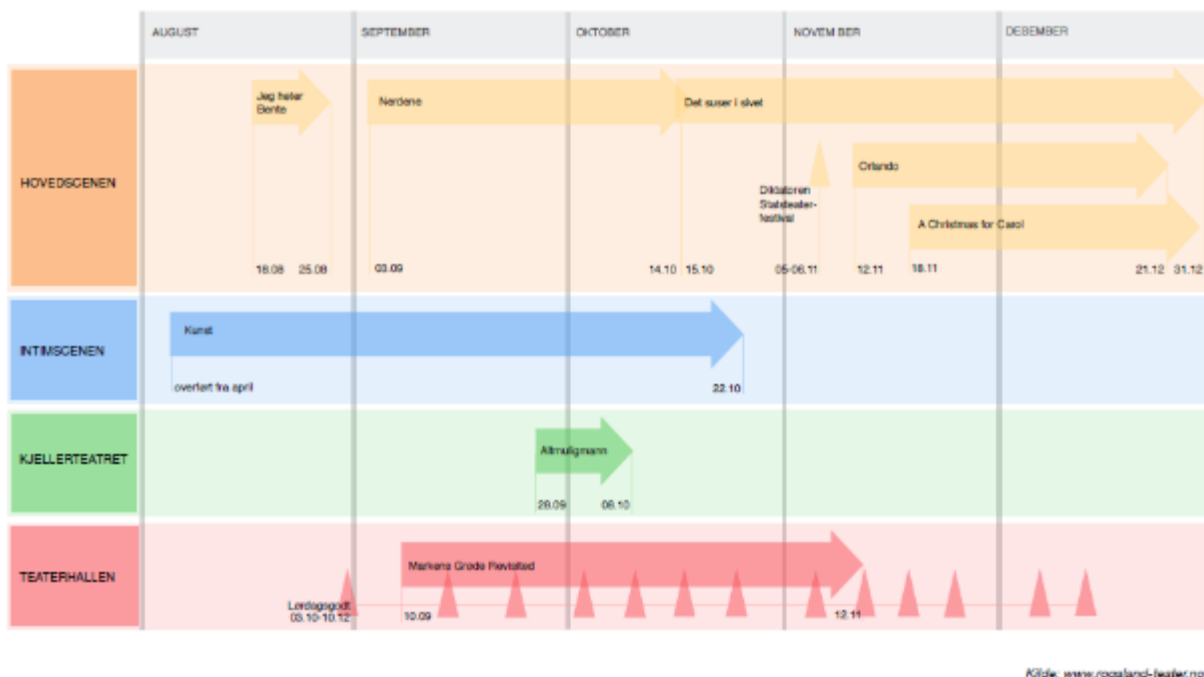
Dagens teaterproduksjon kan deles inn i to ulike kategorier; *en suite* og repertoar. *En suite* er den tradisjonelle måten å produsere teater på. Når et teater har et *en suite*-produksjon, betyr det at en produksjon spilles sammenhengende i en gitt periode før den avsløses av en ny produksjon på samme scene. Prøvestart for en ny oppsetning kan begynne etter premieren på den foregående. Dette er den mest vanlige repertoarformen ved norske teatre, og hovedmønsteret i Rogaland Teaters spilleplan.

Produksjonsforløpet for repertoarteater

Å være et repertoarteater innebærer at teatret som hovedregel veksler mellom å spille flere ulike oppsetninger på samme scene gjennom en periode. Hensikten med dette er at teatret kan utnytte publikumssuksesser over en lengre spilleflate.

Rogaland Teater har begynt med etableringen av ny repertoarstruktur i spilleplanen fra høsten 2016. I repertoarplanen for Hovedscenen ser vi nye produksjoner som spilles *en suite*, og Barne- og Ungdomsteatrets juleforestilling som kommer inn i spilleplanen slik det har vært gjort i «alle» år. Det nye er at fjorårets suksess «A Christmas for Carol» er lagret etter endt spilleperiode i 2015 og nå kommer inn igjen på spilleplanen.

For de andre scenenes vedkommende spilles forestillingene *en suite* og spilles i en bolk. Årsaken til dette er blant annet fysiske begrensninger som tilstøtende lagerkapasitet av dekorasjon og lite fleksible scenetekniske forhold og løsninger.

Figur 17: Spilleplan Rogaland Teater høst/vinter 2016

Rollelisten for en produksjon kan være satt sammen av skuespillere fra andre produksjoner. Dette påvirker i så fall spillemønsteret, eller hvor ofte enkelte forestillinger kan spilles. En skuespiller kan for eksempel spille på Hovedscenen tre dager i uken og Intimscenen de tre andre dagene. For A Christmas for Carols vedkommende, erstattes flere skuespillere i ensemblet da noen har engasjementer utenfor teatret, eller at overtagelse er nødvendig for å få spilleplanen til å gå opp.

Teatrene er bundet til tariffavtaler mellom NTO/Spekter og en rekke forbund som er med å legge føringer for hvordan plan- og produksjonsprosessene skal legges opp med de kunstneriske teamene. Teatrenes visningsrett av en enkeltstående produksjon er avtalefestet til to år. I denne perioden kan forestillingen spilles så mye eller så lite en mener er riktig. Dersom en ønsker å ha forestillingen i repertoaret utover disse to årene må visningsretten forlenges hvilket utløser nytt honorar til det kunstneriske teamet. Honorar ved rettighetsforlengelse er 50 prosent av opprinnelig honorar.

Innføring av repertoarteater innebærer flere driftsmessige utfordringer, som gir føringer for utforming av teatret. For eksempel endres plassbehov, teknisk infrastruktur og bemanning.

Eksisterende romprogram fra Sceneskifteprosjektet legger opp til sidescener og snorloft og nærhet til verksteder for hovedscene. Imidlertid er en voksende trend i Europa at en tar i bruk nyere teknologi eller arbeider prosessuelt med scenografi/lys/lyd, kostymer og masker som stiller andre krav til måten teatrene produserer på. En mulig årsak til dette er at et repertoarteater krever fleksibilitet, noe som kan oppnås med mindre omfangsrike scenografier. Man slipper lagerplass og kostnader forbundet med lagring. Skiftet mellom oppsetningene går raskere og er mindre ressurskrevende. Som følge av dette endres plassbehovet. Scenografier planlegges, konstrueres og bygges på andre måter, og andre steder enn i teatret. Eksempelvis har Det Kongelige Teater i København nettopp nedlagt sine harde verksteder og outsourcet¹⁰ disse tjenestene. I tillegg er det også en trend at produksjonsmiljøer i ulike virksomheter slår seg sammen for å oppnå stordriftsfordeler.

Ved repertoarprogrammering kan antall spilte forestillinger økes fordi det også legges til rette for gjestespill fra andre kulturaktører, eller at scenene åpnes for andre scenekunstmiljøer i det frie feltet, dans eller festivaler.

Et nytt teater vil kunne være attraktivt for kommersiell aktivitet som kurs og konferanser. Ulempen med en slik utvikling er at kurs og konferanser vil binde opp kapasitet på teatret og begrense teatrets muligheter til å utøve samfunnsoppdraget. I tillegg vil en slik utleieaktivitet øke personalkostnadene. I Stavangerregionen er markedet for kurs og konferanser godt dekket av andre aktører.

Vurdering av *En suite* og Repertoarteater

For å identifisere mulighetsrommer knyttet til *en suite*-programmering er det gjennomført en swot-analyse, som ser på styrker, svakheter, muligheter og trusler. Analysen er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 3. SWOT-analyse *En suite*-modellen – en produksjons forestillinger spilles ferdig i løpet av en 8-10 ukers periode.

Internt	
<p>Styrker</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teatret har erfaring, kompetanse, system og rutine på denne type teaterdrift • Enklere og forutsigbare plan- og produksjonsprosesser i ledelse, mellomledelse, salg og marked og logistikk • Fokus og oppmerksomheten internt og eksternt er rettet mot en produksjon av gangen • Lavt lagerbehov for dekorasjoner • Relativt enkel og forutsigbar planlegging av personalmessige ressurser 	<p>Svakheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sårbart for teatrets økonomi dersom publikum uteblir og en må redusere i antall planlagte spilte forestillinger/avlysninger. Det kan være lenge til neste premiere og noe nytt kan overta • Måltall for antall spilte forestillinger: Budsjettmål for spilte forestillinger og inntektspotensiale kan være vanskelig å nå i og med at man satser «alt på få hester» • Lavere grad av tilbud til publikum • Liten fleksibilitet i programmeringen av det kunstneriske programmet • Lavere utnyttelsesgrad av interne, faste ressurser
Eksternt	
<p>Muligheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeid med andre kulturaktører • Enklere å nå ut til nye markeder gjennom gjestespill, turné eller co-produksjon, eller produsere stedsspesifikt, i og med at ressursene er samlet i ett prosjekt 	<p>Trusler</p> <ul style="list-style-type: none"> • I en tid der publikum tilbys et bredt og/eller variert tilbud fra andre og ulike kulturaktører i regionen og i andre kanaler, har teatret bare ett produkt på den respektive scenen av gangen • Et forholdsvis lite skuespillerensemble vil kunne bli brukt i en stor del av teatrets forestillinger og slik sett få fylt opp sitt årsverk. Spørsmålet er om publikum over tid er like fornøyd ved å se de samme ansiktene i forestilling etter forestilling • Stagnasjon i kunstnerisk og produksjonsteknisk utvikling

Tilsvarende analyse er gjennomført for å identifisere mulighetsrommer knyttet til Repertoarteater. Denne er vist i tabellen under.

¹⁰ <http://www.scenekunst.no/sak/verkstedene-pa-det-kongelige-teater-i-kobenhavn-stenges/>

Tabell 4. SWOT-analyse Repertoarteater-modellen – en produksjons forestillinger spilles regelmessig over en lengre periode

Internt	
<p>Styrker</p> <ul style="list-style-type: none"> • Publikum får et bredere tilbud over tid • Fleksibilitet i forhold til å kunne spille forestillinger publikum etterspør og avkorte spilleperiode for forestillinger med lavere etterspørsel. • Fleksibilitet i kunstnerisk programmering, en kan være dristig og kommersiell samtidig • Flere spennende utfordringer internt for kunstnere, administrativt og produksjonsteknisk personale • En trenger ikke å ta repertoartanken «helt ut» ved at det spilles flere forskjellig forestillinger på scenene innenfor samme uke. Det kan begrenses til en scene i perioder av året 	<p>Svakheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kompliserende logistikk knyttet til personale, rom, tid, økonomi og utstyr • Kompliserende endringshåndtering av produksjonsressurser
Eksternt	
<p>Muligheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • En forestilling som selger godt kan «melkes» og spilles hva «remmer og tøy kan holde», inntil etterspørselen er dekket. • Ved avkortning av spilleperioden dersom en forestilling ikke trekker, kan samtlige ressurser flyttes samtidig og benyttes til annet arbeid 	<p>Trusler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Større lager og plassbehov i og i tilknytning til scenene

SWOT-analysen viser at det er markedsmessige fordeler ved å velge repertoarteater som programmeringsstrategi. Erfaringer fra for eksempel Nationaltheatret viser at teatrets behov for å utvikle scenekunsten fremover blir mindre risikabelt når kunstnerisk programmering kan være dristig og kommersiell samtidig. Slik sett gir repertoarteater muligheten for å gjøre teatret mer relevant for dagens og kommende publikum. Repertoarteater vil kunne fases inn over tid, etter hvert som produksjonsmiljøet blir mer modent og trent. Teatret trenger ikke å ta repertoartanken helt ut, ved at det spilles flere forskjellig forestillinger på scenene innenfor samme uke. For eksempel kan repertoarproduksjon begrenses til en scene i perioder av året. I praksis er det dette Rogaland Teater har påbegynt, jamfør figur over som viser program for høst/vinter 2016.

Utfordringen er at repertoarteater øker arealbehovet til lagring av produksjoner, inkludert biscener for midlertidig lagring av kulisser og liknende mellom forestillingene. Desto mer tilpasset arealene blir et repertoarteater, jo mindre blir logistikkutfordringene for håndtering av kulisser og utstyr. Dette vil dempe produksjonskostnadene knyttet til forestillinger, men øke driftskostnadene knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold.

3.3. Interessegruppers behov

Det er flere interessentgrupper med behov tilknyttet Rogaland Teater. Nedenfor gis en nærmere gjennomgang av de ulike aktørens og interessentenes relasjon og behov knyttet til Rogaland Teater.

Ansatte ved Rogaland Teater

Antall årsverk ved Rogaland Teater var i 2015 rundt 107. Disse fordeles på tre hovedgrupper: administrasjon, teknisk personell, kunstnerisk personell samt ansatte ved Barne- og ungdomsteatret. For de ansatte er det viktig at teatret får fysiske rammebetingelser som sikrer scenekunst av høy kvalitet og fremmer kunstnerisk utvikling, fornyelse og interesse. Samtidig er de ansatte opptatt av å få bedre arbeidsvilkår. Dagens teater har mange midlertidige og spesialtilpassete løsninger som svekker intern logistikk og vanskeliggjør de daglige arbeidsoppgavene for flere av de ansatte. Dette medfører unødvendige arbeidsprosesser som er tidkrevende og som kan gi økt belastning. Eksempler

på dette er smale dører og trange ganger som utfordrer hvordan kulisser utformes og tilpasses for å kunne flyttes internt på teatret.

De ansatte er også opptatt av at hele verdikjeden er samlet under samme tak. Delte løsninger som for eksempel ved å legge den tekniske produksjonen utenfor dagens teater er ikke ønskelig. Dette vil kreve transport mellom lokalitetene og svekke samhandlingen og fleksibiliteten i teaterproduksjonen. De ansatte er også opptatt av at en slik løsning vil kreve doble funksjoner, som vurderes som lite hensiktsmessig.

De ansatte er likeledes opptatt av de gode synergieffektene mellom Rogaland Teater og Barne- og Ungdomsteatret når de er under samme tak. Dette er en av teatrets kjerneverdier og ses på som et viktig grunnlag for teatrets kvalitetsnivå. Slik sett er det viktig for de ansatte at et nytt teater legger til rette for samvirke mellom Rogaland Teater og Barne- og Ungdomsteatret.

Eventuelle kommende brukere av dagen areal

Stavanger Museum

Stavanger Museum har ambisiøse planer om utvidelse av sitt anlegg på tomten ved siden av Rogaland Teater. Foreløpige skisser viser både utstillingsarealer under terreng i museumsparkens østside og et betydelig nybygg sør for museets hovedbygning. Stavanger museum har uttrykt at de ikke har planer hvor overtakelse av anlegget til Rogaland Teater inngår.

Det kan imidlertid være interessant å undersøke om deler av anlegget til teatret kan være egnet for museet. Teatrets nybygg består av kontorer, systue og støttefunksjoner over terreng og betydelige verkstedhaller under terreng. Sistnevnte ligger delvis under parken, på museets eiendom. Verkstedhallene kan videreføres som verksted eller inngå i et underjordisk utstillingskonsept. Museet har behov for kontorareal, og kan derfor også overta arealet over terreng.

Studentersamfunnet

Både Hovedscenen og Teaterhallen kan være aktuelle for Studentersamfunnet som alternativ til dagens lokalisering i Folken. Det er imidlertid ikke klart om en eventuell videreutvikling vil komme i fasiliteter knyttet til bysentrum eller til campus, som ligger et stykke utenfor sentrum. Sterke krefter ivrer for mer studentliv rundt universitetet, og det er nylig laget utkast til reguleringsplan som åpner for 4 000 nye studentboliger på universitetsområdet på Ullandhaug.

Om det er et ønske at studentene skal være synlige i bybildet i sentrum, kan teaterbyggene på Kannik være en meget god lokalisering for Studentersamfunnet.

Andre aktører

I Stavanger kommunens kulturarenaplan er det identifisert behov, som i dag ikke er dekket, for en dansescene/mellomstor scene for musikk samt arealer for fri scenekunst. Dagens lokaler for Rogaland Teater, og da spesielt Teaterhallen, vil kunne dekke disse behovene.

Statens vegvesen

Fylkesveiene 44 og 509 tangerer Rogaland Teater, og skaper en barriere mot resten av byen i retning nord og øst. Fylkesvei 509 vil få vesentlig mindre trafikk når den nye Hundvågtunnelen står ferdig. Statens vegvesen opplyser at det ikke foreligger planer om nedbygging av Fylkesveiene 44 og 509. En slik nedbygging vil kunne bidra til å dempe dagens barriere mot Breiavatnet og sentrum.

Lokal- og fylkespolitikere

Det er gjennomført et eget arbeidsseminar med lokal- og fylkespolitikere. Arbeidsseminaret tok blant annet for seg hvilke fremtidige behov som bør ivaretas for videreutvikling av Rogaland Teater.

Politikerne ble også bedt om å prioritere de viktigste momentene som kom frem i arbeidsseminaret. Momentet som ble prioritert høyest var at teatret trenger et nytt teaterhus for å etablere ny identitet og omdømme. Videre vil et nytt teater gi mer opplevelse og muligheter for flere og mer varierte produksjoner. I debatten om dette momentet ble det vist til den positive utviklingen nye kulturbygg har for utvikling av scenekunsten. Stavanger Konserthus fikk stor vekst og Den norske Opera doblet antall publikummere. Momentet som omhandler å styrke byen som kulturby ble prioritert som nest viktigst. Igjen pekte politikerne på andre byer som opplever vekst og utvikling når det satses på signalbygg og bytransformasjoner. Andre momenter som ble prioritert var behovet for moderne og attraktivt teater for de som jobber ved teatret, og at dette gir en arena for utvikling av teater. Videre ble det pekt på at teatret skal være en møteplass for byen og regionens innbyggere.

Næringslivet i regionen

Et levende og relevant teater for byen og regionens innbyggere er av stor betydning for næringslivet. Rogaland Teater bidrar til å gjøre Stavangerregionen til et attraktivt bo- og arbeidsmarked. Dette gjør det enklere for bedriftene å rekruttere og beholde dyktige medarbeidere. Rogaland Teater bidrar også til å styrke opplevelsestilbudet i byen, slik at flere vil kjøpe varer og tjenester fra næringslivet. Dette gjelder særlig restaurant- og utelivsbransjen.

Næringslivet har vist stor interesse for Rogaland Teater, blant annet uttrykt gjennom sponsoravtaler. Rogaland Teater mottok i 2015 i underkant av fem millioner kroner i sponsormidler. Dette var et spesielt år for Rogaland Teater da to sponsorer valgte å gi sponsormidler i forbindelse med forestillingen Shockheaded Peter som ble spilt i Zetlitz salen i Stavanger Konserthus. Til sammenligning mottok Nationaltheateret og Det Norske teatret rundt to millioner kroner hver. Slik sett er Rogaland Teater i en særstilling.

Det er flere motiver for bedrifter og virksomheter å drive med sponsing av kulturtilbud. Tradisjonelt har motivasjonen vært altruisme, men de senere år er det viktigere for bedriftene at sponsingen gir noe tilbake i form av tjenester eller innhold som samsvarer med bedriftens visjon og verdier. Innen økonomisk teori innebærer dette at bedriftene og virksomhetene ønsker å benytte sponsing av Rogaland Teater for å styrke bedriftens merkenavn.

I sum innebærer beskrivelsen over at næringslivet har stor interesse av at Rogaland Teater utvikler seg i positiv retning. Et nytt teaterbygg vil tydeliggjøre teatrets posisjon i regionen.

3.4. Oppsummering

Tabellen nedenfor oppsummerer de mest sentrale interessentene, deres relasjon til prosjektet og deres overordnede behov og forventinger.

Tabell 5 Interessenter med relasjon og behov knyttet til prosjektet

Primær interessenter	Relasjon til prosjektet	Behov knyttet til prosjektet
Kulturdepartementet	Største eier av Rogaland Teater og bidrar med driftsstøtte til teatret.	Behov for et høyt scenekunststilbud av høy kunstnerisk kvalitet, som er mangfoldig, nyskapende og utfordrende og som når hele befolkningen og forvalter kulturarven. Kulturdepartementet har ingen krav til utformingen av et nytt teaterbygg.
Rogaland fylkeskommune	Eiere av Rogaland Teater, bidrar med driftsstøtte.	Videreutvikle Rogaland Teater som regional arena for kompetanseutvikling innenfor alle teaterfaglige områder. Videre heter det at fylkeskommunen skal bidra til å styrke samarbeidet mellom Rogaland Teater og Haugesund teater.

Primær interessenter	Relasjon til prosjektet	Behov knyttet til prosjektet
Stavanger kommune	Eiere av Rogaland Teater, bidrar med driftsstøtte.	Ønsker å sette ambisjoner for utvikling av teatret og dets arealer. Vil at kommunens innbyggere får et attraktivt tilbud som bidrar til at innbyggerne benytter tilbudet teatret til enhver tid tilbyr. Ønsker at et eventuelt nytt teaterbygg skal bidra i byplanutviklingen.
Rogaland Teater	Driver av teatret.	Rogaland Teater har behov for å utvikle scenekunsten slik at det blir mindre risikabelt når kunstnerisk programmering kan være dristig og kommersiell samtidig. Repertoarteater gir muligheten for å gjøre teatret mer relevant for dagens og kommende publikum. Dagens bygningsmasse har en kvalitet/teknisk standard som utfordrer dagens- og kommende krav. I tillegg er det behov for ytterligere oppgraderinger for etterlevelse av Brannlovene med tilhørende forskrifter som ble revidert i 2016 For å etterleve forskrifter og krav er det et vedlikeholdsetterslep og behov for oppgradering på opp mot 100 millioner kroner.
Ansatte	Rogaland Teater som arbeidsplass og arena for kunstnerisk utvikling.	For de ansatte er det viktig at teatret får fysiske rammebetingelser som sikrer scenekunst av høy kvalitet og fremmer kunstnerisk utvikling, fornyelse og interesse. Samtidig er de ansatte opptatt av å få bedre arbeidsvilkår.
Barne- og ungdomsteatret	Rogaland Teater som arena for utvikling av skuespillere	Dagens kapasitet ved Barne- og ungdomsteatret er sprengt, og det er ventelister for å komme inn. Nye, større lokaler vil gi mulighet til å utvide dette tilbudet.
Publikum	Brukere av teatrets forestillinger og annet tilbud.	Prognosene viser at regionen vil ha en befolkningsvekst på 20 prosent de neste 20 årene ¹¹ , men samtidig har andelen av befolkningen som benytter Rogaland Teater blitt redusert de siste ti årene. Dette gir uttrykk for et voksende marked for teatret, men stiller større krav til kvalitet og bredde i tilbudet. Basert på kartlegging av kulturinteresse og kulturaktivitet på Nord-Jæren er det behov for forestillinger som når et bredere publikum. Dette krever økning i setekapasiteten, slik at produksjonen blir mer regningssvarende.
Innbyggere i storbyregionen Stavanger	Potensielle brukere av teatret.	En stor del av befolkningen i storbyregionen er potensielle brukere av teatret. Et forsterket teatertilbud vil kunne gi flere i regionen mulighet til å oppleve scenekunst.
Byantikvaren	Ivaretar verneinteresser i Stavanger, herunder eksisterende bygning med omkringliggende områder.	Hovedbygningen og Teaterhallen er regulert til spesialområde bevaring. Den nye bruken må derfor forholde seg til bevaringsreguleringen og anleggets historiske verdi, som vil legge noen begrensninger på etterbruken.

¹¹ <https://www.ssb.no/befolkning>

Primær interessenter	Relasjon til prosjektet	Behov knyttet til prosjektet
DSB og Arbeidstilsynet	Bygningsmessige forskrifter, AML.	Sikre etterlevelse av regelverk.
Eventuelle kommende brukere av dagens areal	Potensielle kjøpere og eller leietakere.	Som nabo kan deler av teatrets arealer være av interesse for videre utvikling av Stavanger Museum. For studentersamfunnet kan både Hovedscenen og Teaterhallen være aktuelle som alternativ til dagens lokalisering i Folken. Stavanger Kommune kan dekke sine behov knyttet til scene for dans og fri scenekunst.
Statens vegvesen	Veimyndighet til veier som tangerer dagens teater.	Til tross for betydelig reduksjon i trafikken som følge av nye tunnelanlegg, vil ikke Statens vegvesen endre veianlegget foran teatret.
Lokal- og fylkespolitikere	Lokalpolitiske prioriteringer.	Har behov for nytt teater med særlig vekt på å utnytte et nytt teater som et virkemiddel for videreutvikling av Stavanger sentrum.
Næringslivet	Potensielle sponsorer.	Et nytt teater vil styrke Stavangerregionen som attraktivt bo- og arbeidsmarkedet og bidra til å sikre og videreutvikle markedet for opplevelsestilbudet i byen.

3.5. Prosjektutløsende behov

For å kunne løse sitt samfunnsoppdrag har Rogaland Teater behov for tidsmessige lokaler for å utvikle scenekunsten, slik at:

- Mulighetsrommet for kunstnerisk utfoldelse bedres og ansattes arbeidsforhold blir attraktivt
- Publikum gis rikere og mer varierte teateropplevelser og teatret får økt publikumstilstrømning
- Lokalene blir i tråd med gjeldene regelverk

Behovet for kunstnerisk utfoldelse begrunnes med at teatret må kunne tilpasse et bredt spekter av kulturinteresse i storbyregionen Stavanger. Kartlegging av kulturinteresse og kulturaktivitet på Nord-Jæren viser en stor bredde blant dagens og potensielle publikummere. Dagens infrastruktur er ikke tilfredsstillende for å kunne produsere forestillinger som når et bredere lag av befolkningen. Dette krever økt publikumskapasitet og mer moderne scenefasiliteter. Dette gjelder særlig for hovedscenen som er den dimensjonerende faktoren for samlet areal for et nytt teater.

Dagens produksjon mister markedsandeler, og den relative andelen av befolkningen som benytter Rogaland Teater har blitt redusert de siste ti årene. En slik utvikling vil på mellomlang sikt utfordre teatrets relevans for kulturinteresserte i regionen. Dersom ikke lokalene blir i tråd med gjeldende regelverk vil teatret måtte stenge scener og antall produksjoner reduseres. Dette vil gjøre teatret mindre attraktivt i fremtiden.

4. Strategikapittel

I dette kapitlet gis det en beskrivelse av samfunnsmålet for prosjektet, samt de avledede effekt- og resultatmålene. Samfunnsmålet skal angi tiltakets tiltenkte virkning og uttrykke hvilken samfunnsutvikling tiltaket skal bygge opp under. Deretter gis en beskrivelse av et sett med effektmål som uttrykker den direkte effekten en videre utvikling av Rogaland Teater har for brukerne og de øvrige interessentene. Effektmålene må være realistisk oppnåelige innenfor en angitt tidsramme. De må være konsistente ved at de bygger opp under samfunnsmålet. Dersom effektmålene nås, bidrar det dermed til at også samfunnsmålet kan nås. Avslutningsvis angis prosjektets resultatmål.

4.1. Samfunnsmål

Kulturloven og budsjettproposisjonen (2017) for Kulturdepartementet angir retningen for hva som kan være samfunnsmålet for videre utvikling av Rogaland Teater. I kulturloven står det blant annet at:

Staten, fylkeskommunen og kommunen skal syta for:

- *...føreseielege utviklingskår...*
- *...fremja profesjonalitet og kvalitet*

I budsjettproposisjonen (2017) for Kulturdepartementet står det at *Regjeringen vil bidra til å opprettholde kulturtilbud over hele landet*. Videre heter det at:

Statens faste, årlige overføringer er et viktig fundament for norsk kulturliv. De nasjonale og regionale kulturinstitusjonene skal ha forutsigbare rammevilkår, som fremmer kunstnerisk frihet og kreativ kvalitetsutvikling.

Følgende samfunnsmål er definert for videre utvikling av Rogaland Teater:

Samfunnsmål

Sterkt og fremtidsrettet regionteater, som bidrar til at alle får tilgang til scenekunst av høy kvalitet og fremmer kunstnerisk utvikling, fornyelse og interesse

4.2. Effektmål

Som beskrevet over, uttrykker effektmålene den direkte effekten det valgte konseptet har for brukerne. Brukerne av Rogaland Teater er definert å være dagens og kommende publikum, samt ansatte ved teatret som brukere av lokaler og fasiliteter for å produsere, utøve og videreutvikle scenekunst. For denne samfunnsøkonomiske analysen legges det til grunn tre effektmål.

Effektmål 1

Publikums forventninger og krav til scenekunst endres over tid. Dette setter krav til sceneproduksjonen og teatrets rammevilkår slik at flest mulig skal få tilgang til opplevelse av teater, av høy kunstnerisk kvalitet. For Rogaland Teater som regionteater innebærer dette at en videre utvikling av teatret skal gi attraktiv scenekunst for hele Rogaland. For å få til dette må det tilrettelegges for kunstnerisk fornyelse og utvikling, samt at valg av bygningsmessig løsning ikke må hindre fremtidig, nødvendige tilpasninger.

Effektmål 1 er definert som følgende:

Effektmål 1

Teatret skal fylle rollen som et sterkt regionteater og være tilgjengelig og relevant for hele Rogalands befolkning

Mulige indikatorer for måloppnåelse for effektmål 1 kan være:

- Gjennomsnittlig publikumstall for de første tre år etter åpning skal øke med en tredjedel sammenliknet med referanseåret (2015)
- Brukerundersøkelse tre år etter åpning avdekker at teatret når en bredere del av befolkningen
- Medarbeiderundersøkelse tre år etter åpning avdekker at ansatte er godt fornøyd med teaterhuset

Effektmål 2

Rogaland Teater skal levere scenekunst av høy kvalitet. I tillegg til utvikling og fornyelse må Rogaland Teater være en foretrukket arbeidsplass for scenekunstarbeidere, regionalt og nasjonalt. Dette innebærer at teatret tar en posisjon som et ressurscenter for kunstnerisk personell for utvikling av kompetanse innen scenekunst. For Rogaland Teater er det også å ivareta det gode samvirke med Barne- og Ungdomsteatret for utvikling av barn og unge innen scenekunst.

Effektmål 2 er definert som følgende:

Effektmål 2

Teatret skal ha en ledende rolle i å formidle og videreutvikle scenekunsten

Mulige indikatorer for måloppnåelse for effektmål 2 kan være:

- Teatret skal jevnlig være nominert til, og vinne Heddapriser
- Teatret skal oppnå gode kritikker
- Teatret skal utvikle egne skuespillere
- Teatret skal utvikle egne teaterfaglig ansatte
- Teatret skal være et attraktivt teater for alle yrkesgrupper i et teater, uttrykt gjennom antall søkere til stillinger ved teatret

Effektmål 3

Nye arealer for teatret vil muliggjøre flere og større produksjoner, og gjennom dette gi flere besøkende ved teatret. En slik utvikling av Rogaland Teater setter krav til hvordan ressursene forvaltes. God økonomistyring og ressursutnyttelse er en forutsetning for fornyelse og tilpasning til publikums forventninger og krav til scenekunst over tid. I praksis innebærer dette effektive arbeidsprosesser som igjen fordrer gode arbeidsforhold for teatrets ansatte.

Rogaland Teaters økning i produksjon av scenekunst skal dermed gjøres med lavere grad av ressursbruk, med effektive arbeidsprosesser og med gode arbeidsforhold for teatrets ansatte.

Teaterbygningen var for 133 år siden et praktbygg for sin tid og sammen med Turnhallen og sykehuset var arealene Stavangers Akropolis. Bygningen har derfor høy samfunnsmessig verdi. Samfunnets verdier i dagens bygningsmasse ivaretas gjennom videre bruk av Rogaland Teater eller ved annen formålstjenlig bruk.

Effekt mål 3 er definert som følgende:

Effekt mål

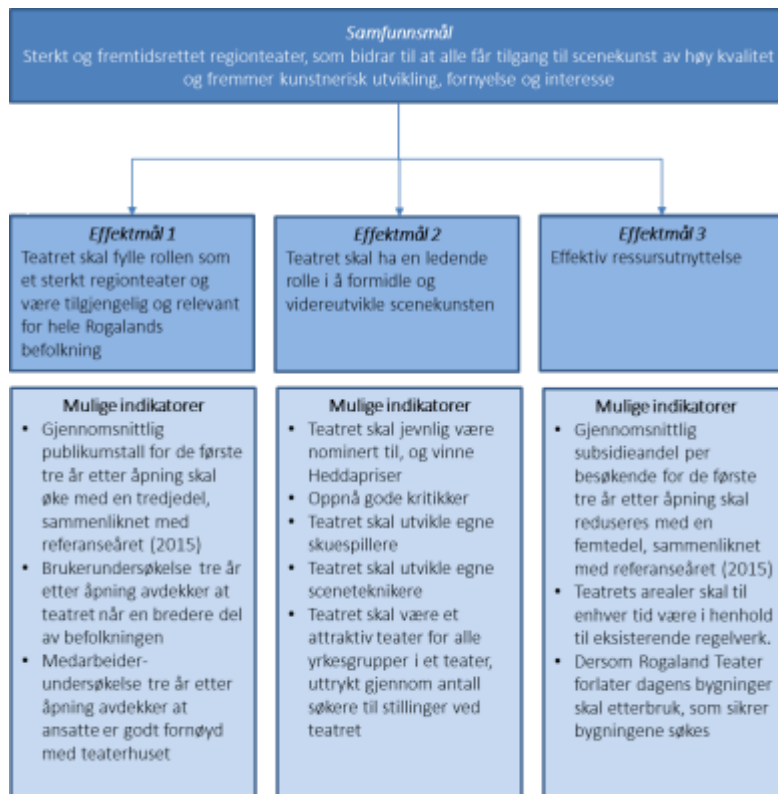
Effektiv ressursutnyttelse

Mulige indikatorer for måloppnåelse for effekt mål 3 kan være:

- På grunn av økning i billettinntekter og effektiv ressursutnyttelse skal gjennomsnittlig subsidieandel per besøkende for de første tre år etter åpning reduseres med en femtedel, sammenliknet med referanseåret (2015)
- Teatrets arealer skal til enhver tid være i henhold til eksisterende regelverk
- Dersom Rogaland Teater forlater dagens bygninger skal etterbruk som sikrer bygningene søkes

Oppsummering

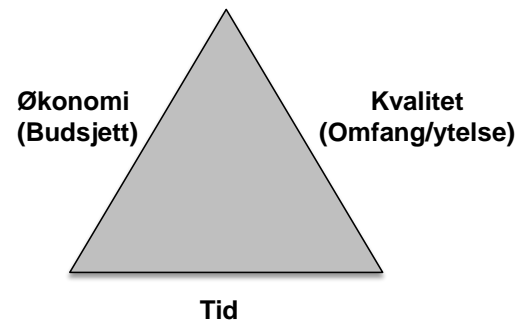
Figuren under gir en samlet oversikt over samfunns mål, effekt mål med indikatorer.

Figur 18: Sammenhengen mellom samfunnets behov, effekt målene og mulige indikatorer til prosjektet

4.3. Resultatmål

Tid, økonomi og omfang utgjør de sentrale styringsmessige parameterne i prosjekter. Den såkalte prosjekttrekanten (se figur) gjelder universelt for alle prosjekter og illustrerer at prosjektets resultatmål er innbyrdes avhengige av hverandre. Et press på økt omfang (bedre ytelse/høyere krav) skaper eksempelvis et press på økte kostnader eller mer tid. Et press på tid (forsering) skaper et press på økte kostnader eller redusert kvalitet. Et press på lavere kostnader skaper et press på lavere kvalitet.

Figur 19: Prosjekttrekanten

Disse sammenhengene skaper styrbarhet i prosjekter. Summen av måloppnåelsen på disse områdene vil til slutt bestemme hvor godt effekt- og samfunns mål oppnås. Ved fastsetting av detaljerte styringsmål innenfor hvert område er det derfor viktig å ha klart for seg denne innbyrdes sammenhengen og at prosjektet har klart for seg hva som er det viktigste resultatmålet.

For en utvikling av Rogaland Teater anbefales det at resultatmålene prioriteres som følger:

1. Økonomi (kostnad)
2. Kvalitet (omfang/ytelse)
3. Tid

Begrunnelse for denne anbefalingen er:

- Det vil være avgjørende for Rogaland Teaters langsiktige løsning for teaterhus at det fungerer effektivt og godt i hele sin levetid
- En stram kostnadsstyring innenfor vedtatt omfang kan oppnås gjennom en hensiktsmessig fastsetting av styringsmål og styringsrammer på ulike organisatoriske nivåer
- En videre utvikling av Rogaland Teater er viktig og den videre planleggingen bør ikke dra ut i tid, men funksjonsevnen og kostnadsstyring er likevel viktigst

Kostnad er samlede projektkostnader. Kvalitet er definert planlagt omfang av prosjektet samt mulighet for å redusere omfang og innhold av prosjektet. Tid er definert som tidspunkt for ferdigstillelse av byggefase og oppstart av driftsfase for tiltaket.

Prioritering av resultatmålene innebærer ikke en aksept av manglende oppfyllelse av de resultatmålene som er prioritert som nummer 2 og 3, kun en rangering for de tilfellene det blir konflikt mellom resultatmålene.

5. Overordnede krav

I dette kapittelet presenteres krav som er utformet på grunnlag av identifiserte behov og mål. Kravene er tiltaksspesifikke. Krav til løsningen er i denne konseptvalgutredningen inndelt i to typer:

- Absolutte krav: Dette er krav som benyttes til siling av konseptene. Alle konsept skal innfri de absolutte kravene
- Viktige krav: Dette er krav som benyttes for sammenligning av konseptene

5.1. Absolutte krav

Tabellen under gir en nærmere beskrivelse av absolutte krav, sammen med en oversikt over hvilke effektmål de enkelte kravene bygger opp under.

Krav nr.	Må-krav	Teatret skal fylle rollen som et sterkt regionteater og være tilgjengelig og relevant for hele Rogalands befolkning	Teatret skal ha en ledende rolle i å formidle og videreutvikle scenekunsten	Effektiv ressursutnyttelse
MK1	Regionen skal ha teaterhus i Stavanger	X		
MK2	Bygningen skal ha fleksibilitet i publikumskapasitet	X	X	
MK3	Bygning skal tilfredsstillende byggetekniske krav og ha en universell utforming	X		X
MK4	Bygningen skal tilrettelegge for samspill mellom Barne- og Ungdomsteatret og Rogaland Teater		X	
MK5	Minst en scene skal tilrettelegges for repertoarteater	X	X	X
MK6	Maksimal økning i tilskudd på 25 prosent			X
MK7	Tilgang til tomt innen 2020	X		

Nærmere beskrivelse av de absolutte kravene

MK1 Regionen skal ha teaterhus i Stavanger

Forklaring: Teatret har gjennom dette en sterk tilknytning til byen. Stavanger og byens sentrum har det beste kollektivtilbudet for reiser inn og ut av byen. Tilsvarende gjelder for veinettet. Til sammen sikrer dette høy tilgjengelighet for hele storbyregionen Stavanger og Rogaland fylke.

Samtidig vil en scene i Stavanger sentrum være med på å bygge oppunder behovet om å benytte et ny teaterbygning som virkemiddel i utvikling av Stavanger sentrum.

I kommunedelplan for Stavanger sentrum er det en målsetting at Stavanger skal være en attraktiv regionhovedstad som er tyngdepunkt for handel, arbeidsplasser, boliger og opplevelser.

Kravet utelukker ikke at noe av produksjonen og forestillingene kan legges utenfor sentrum.

MK2 Bygningen skal ha fleksibilitet i publikumskapasitet

Forklaring: Dagens teater har fire scener. Størst publikumskapasitet har hovedscenen med 350 seter. Denne publikumskapasiteten er for liten til å kunne sette opp mer kommersielle produksjoner/forestillinger. For at slike produksjoner skal være økonomisk forsvarlig bør flest mulig se forestillingen innenfor en relativt kort spilleperiode. Når setekapasiteten er på rundt 350 seter må forestillingen gå lenger før man når et tilfredsstillende antall publikum. Utfordringen er at lengre spilleperiode øker kostnadene, siden mer kommersielle produksjoner/forestillinger ofte krever innleie av freelancere og teknisk personell. Lange spilleperioder fører også til høyere rettighetskostnader. Ut fra dette er 550 seter en god balanse som ivaretar forholdene mellom salstørrelse, antall solgte billetter og spilleperiode. Om kapasiteten øker til for eksempel 800 blir salen for stor, og for mange forestillinger vil være halvfulle. I Dette er uheldig siden halvfulle forestillinger kan gi negativt rennommé i markedet. I tillegg kan en for stor sal gi stor avstand mellom scene og de bakerste seteradene. Dette kan begrense muligheten for godt taleteater og den ønskede nærhet mellom skuespillere og publikum.

MK3 Bygning skal tilfredsstillende byggetekniske krav og ha en universell utforming

Forklaring: Det er kartlagt at dagens bygningsmasse har et behov for vedlikehold og nødvendig oppgradering de neste fem årene på om lag 100 millioner kroner, inkludert mva. Brannloven med tilhørende forskrifter ble revidert i 2015. En konsekvens av dette er at eksisterende bygningsmasse må innfri kravene satt i brannlovens regelverk fra 1985. Universell utforming vil sikre tilgang for publikum med blant annet forflyttingshemming. Dette bygger oppunder behovet og målet om å være tilgjengelig for hele Rogalands befolkning.

MK4 Bygningen skal tilrettelegge for samspill mellom Barne- og Ungdomsteatret og Rogaland Teater

Forklaring: En av Rogaland Teaters særegenskaper er samspillet mellom teatret og Barne- og ungdomsteatret. Dette gjør teatret unikt i nasjonal og nordisk sammenheng, både som kompetansesenter, fritidstilbudet som gis til barn og unge samt de kunstneriske opplevelse som tilbys publikum i regionen. Samarbeidet gir synergier som gir gode forutsetninger for å videreutvikle scenekunsten. Samarbeidet bidrar også til å rekruttere kunstnerisk personell til teatret og eventuelt videre til andre institusjonsteater og film.

MK5 Minst en scene skal tilrettelegges for repertoarteater

Forklaring: Repertoarteater gir markedsmessige fordeler, siden dette åpner for å utvikle scenekunsten fremover samtidig som det blir mindre risikabelt når kunstnerisk programmering kan være dristig og kommersiell samtidig. Repertoar krever større lager i tilknytning til scener. Dette for å sikre lagringskapasitet til kulisser og rekvisitter. Desto lavere lagringskapasiteten er, jo mer arbeidstimer trengs for å skifte ut kulisser og

rekvisitter mellom produksjoner. Det vil være behov for to sidescener og en bakscene. Minst en av disse scenene bør være like stor som selve spillescenen.

MK6 Maksimal økning i tilskudd på 25 prosent

Forklaring: Tilskuddet fra eierne var i 2015 om lag 86 millioner kroner, eller 80 prosent av samlet inntekt. Prosjektet vil bidra til at Rogaland Teater får økt sin produksjonskapasitet. Når produksjonen øker, må tilskuddet øke. En grense på 25 prosent setter krav til å utnytte stordriftsfordeler i produksjonen. Samtidig setter kravet grenser for hvor stort teatret kan bli, sett fra et produksjonskostnadsperspektiv.

MK7 Tilgang til tomt innen 2020

Forklaring: Tomter og areal i Stavanger sentrum er en knapphetsfaktor. Tomtene har ulike eiere og flere tomter vil måtte omreguleres. For å sikre fremdrift er det nødvendig å ha tilgang til tomtene innen et gitt tidsrom. Ved å sikre tilgang til tomt innen 2020, er det mulig å ferdigstille prosjektet og åpne teatret innen Stavangers byjubileum i 2025.

5.2. Viktige krav

Tabellen under gir en beskrivelse av viktige krav, sammen med en oversikt over hvilke effektmål de enkelte kravene bygger opp under.

Tabell 6: Viktige krav – bør-krav

Krav nr.	Bør-krav	Teatret skal fylle rollen som et sterkt regionteater og være tilgjengelig og relevant for hele Rogalands befolkning	Teatret skal ha en ledende rolle i å formidle og videreutvikle scenekunsten	Effektiv ressurs-utnyttelse
BK1	Teatret bør ligge ved et kollektivknutepunkt/sentralt	X		
BK2	Det bør legges til rette for produksjoner i regionen (Rogaland)	X	X	
BK3	Utviklingen av teatret bør bygge opp under regionens mål om byutvikling og fornyelse av kulturlivet	X	X	
BK4	Teatret bør tilrettelegges for kompetanseutvikling innen scenekunst		X	
BK5	Teaterhuset bør være en attraktiv møteplass	X	X	
BK6	Bygningen bør ivareta muligheten for fremtidige endringer i krav til scenekunsten	X	X	X
BK7	Bygningen bør legge til rette for effektive arbeidsprosesser, drifts-effektivitet og gode arbeidsforhold		X	X

Nærmere beskrivelse av bør-kravene

BK1 Teatret bør ligge ved et kollektivknutepunkt/sentralt

Forklaring: For at teatret skal bli mest mulig tilgjengelig for hele Rogaland, bør teatret legges i nærheten av et kollektivknutepunkt.

BK2 Det bør legges til rette for produksjoner i regionen (Rogaland)

Forklaring: Rogaland Teater har tradisjon for å samarbeide med andre scener. Dette bør fortsette. Fylkeskommunen har i handlingsplanen for 2015-16 gitt uttrykk for at fylkeskommunen skal bidra til å styrke samarbeidet mellom Rogaland Teater og Haugesund teater som arenaer for formidling av teateropplevelser av høy kvalitet til alle deler av fylke. I praksis innebærer dette at de nye scenene, og tilhørende arealer, tilrettelegges for gjestespill fra for eksempel Haugesund Teater og andre lokale miljøer.

BK3 Utviklingen av teatret bør bygge opp under regionens mål om byutvikling og fornyelse av kulturlivet

Forklaring: Ved å utvikle teatret, for eksempel med nytt teater i sentrum, vil teatrets rolle som «markør» for storbyregionen forsterkes. Dette vil også bidra til å løfte frem teatret og scenekunsten. Nasjonale og internasjonale erfaringer viser at kulturinstitusjoner opplever et løft når de flytter inn i nytt bygg. For eksempel har Operaen i Bjørvika doblet antall publikum. Kilden i Kristiansand og Stavanger Konserthus har hatt tilsvarende utvikling.

BK4 Teatret bør tilrettelegges for kompetanseutvikling innen scenekunst

Forklaring: Målet om at teatret skal ha en ledende rolle i å formidle og videreutvikle scenekunsten krever at det legges til rette for kompetanseutvikling. I dag skjer dette både via Barne- og ungdomsteatret og i forbindelse med enkeltstående produksjoner og prosjekter. Med et høyere ambisjonsnivå innebærer dette at det settes av ressurser for å drive med opplæring innen sceneteknikk osv. I praksis medfører dette behov for ressurser til å ta inn lærlinger og ha tilstrekkelig areal som tilrettelegger for oppfølging av de som mottar kompetanseutvikling innen scenekunst.

BK5 Teaterhuset bør være en attraktiv møteplass

Forklaring: I planleggingen av tiltaket bør det tas høyde for hvordan hele huset kan benyttes til formidling. For eksempel Nationalteatret og Det norske teater benytter publikumsarealene til ulike aktiviteter. Nationalteatret har eksempelvis frokostmøter og «talk show» der Anne Grosvold har samtaler med ledende kultur- og samfunnspersoner. Dette er aktiviteter som ikke krever betydelig mer areal, bare det planlegges for det. En annen mulighet er å tilrettelegge for restaurant. En slik løsning vil øke arealbehovet siden en restaurant trenger egne, spesialiserte arealer.

BK6 Bygningen bør ivareta muligheten for fremtidige endringer i krav til scenekunsten

Forklaring: Måten man produserer og presenterer scenekunsten på er i kontinuerlig endring. Scener og støttearealer må tilpasses i tråd med blant annet utvikling av teknologiske verktøy. Slik sett er det viktig at det planlegges for fleksible løsninger slik at arealer for eksempel ikke blir stående ledig.

BK7 Bygningen bør legge til rette for effektive arbeidsprosesser, driftseffektivitet og gode arbeidsforhold

Forklaring: Teaterproduksjon er komplisert. Flere prosesser skjer simultant. Det kan for eksempel være behov for å gjennomføre prøver og forestillinger på samme scene på samme dag. Dette krever opp- og nedrigging av kulisser. Et annet element er intern transport mellom scener og verksteder. Dette setter store krav til logistisk planlegging, men også til arealene og grensnitt mellom dem. Dårlig planlegging av teatrets arealer vil kunne svekke driftseffektiviteten og gode arbeidsforhold.

6. Mulighetsstudie

Rogaland Teater har jobbet lenge med sitt fremtidige teaterhus, og i forkant av arbeidet med konseptvalgutredningen er det utført mye arbeid for å analysere mulighetsrommet for et nytt teater i Stavanger. Dette gjelder blant annet antall scener, scenestørrelser, størrelse og utforming på et nytt teaterbygg og ikke minst valg av tomt for et nytt teater i Stavanger. Arbeidet gir et bra utgangspunkt for en utredning, men denne informasjonen må bare danne et bakteppe for en ny vurdering av teatrets behov og mulige løsningskonsepter.

Eksempler på arbeid som er utført før denne utredningen startet er Theatre Design Workbook fra 2013 levert av Theatre Projects Consultants, Asplan Viaks gjennomgang av romprogram og fysiske muligheter for nytt teaterbygg fra 2013 samt Theatre Design Workbook laget av BlueNode i 2014. Arbeidet har underveis blitt knyttet til teatrets visjon og arbeidet er samlet i Scenskifteprosjektet.

For denne konseptvalgutredningen er det viktig å kjenne til dette arbeidet og bruke det til å styrke utredningen, men utredningen og mulighetsstudiens analyser og vurderinger gjøres uavhengig av tidligere arbeid. I utredningen kommer mulighetsrommet fra de behov, mål og krav som er avdekket for Rogaland Teater. Dette vil sette rammer for de prosjektalternativene som i analysen skal dekke mulighetsrommet og som skal vurderes mot hverandre for å finne beste alternativ.

6.1. Mulighetsrommet

For å avgrense mulighetsrommet, gjennom behov, mål og krav, er det avholdt flere møter med viktige interessenter. De ulike interessentene har ulike ønsker og behov knyttet til Rogaland Teater og fremtidig bygningsmessig løsning for teatret. I behovsanalysen trekkes det frem politikernes ønske om et nytt teater for å etablere ny identitet og omdømme, som også kan gi bedre, og mer varierte opplevelser. I tillegg er det viktig med et teater som styrker byen som kulturby og som er moderne og attraktivt for de som jobber ved teatret. For de ansatte er et samlet teater viktig, mens en spredt løsning kan ha lavere investeringskostnad. I media har omtalen av teatrets ønske om nytt teaterhus i stor grad vært preget av en debatt om lokalitet.

Som nevnt over fremholder de ulike interessentene ulike behov for teatret. Disse behovene er i stor grad overlappende, med de finnes også motstridene ønsker blant interessentene. For å konkretisere behovene til interessentene er det valgt ut fem dimensjoner som beskriver konseptene, og som kan brukes for å måle oppfyllelsen av interessentens behov. Konseptene vil gjenspeile ulike alternative løsninger og ambisjonsnivå for et nytt Rogaland Teater, innenfor hver av disse dimensjonene.

Dimensjonene som er valgt er kostnad, samlokalisering av funksjoner, fleksibilitet, samarbeid samt lokalitet. Under forklares disse dimensjonene, og det gis eksempel på løsninger som ligger i ytterkant av hver dimensjon. Når konseptene utarbeides vil de representere et ambisjonsnivå innfor hver dimensjon, som igjen påvirker konseptenes prissatte og ikke-prissatte virkninger.

Dimensjon Kostnad

Dimensjonen kostnad dekker de initielle investeringskostnadene samt teatrets økning i subsidiebehov. Investeringskostnadene for fremtidig bygningsmessig løsning i konseptene vil i stor grad gjenspeile andel av gjenbruk av eksisterende bygningsmasse, da kostnaden med å erstatte dagens areal med nye er høy.

I den ene enden av kostnadsskalaen ligger konsepter med stor grad av gjenbruk av dagens lokaler, et minimum av investeringer og med små endringer i subsidier. Dette vil være representert ved nullalternativet, der kostnadene holdes på et minimum og kun høyst nødvendige investeringer for å

videreføre dagens drift utføres, samt andre konsepter med gjenbruk av dagens teaterhus. På den andre siden av skalaen ligger løsninger med omfattende investeringer knyttet til bygging av nytt teater, samt stor økning i fremtidige subsidier. En slik løsning kan eksemplifiseres med bygging av et stort, nytt teater, som fremstår som et påkostet signalbygg på en attraktiv tomt i Stavanger sentrum.

Konseptene som er utarbeidet i utredningen spenner over mulighetsrommet. Nullalternativet viderefører kapasitetene som ligger i dagens teater, med et minimum av investeringer. Konseptet som er basert på teatrets arbeid i Sceneskifte har en høy investeringskostnad, og er basert på en ambisjon om å løfte scenekunsten i regionen mye med varierte teateropplevelser for et bredt publikum. Mellom disse er det definert konsepter som, med varierende investeringskostnader, forsøker å dekke Rogaland Teaters fremtidige bygningsmessige behov.

Dimensjon Samarbeid

Denne dimensjonen omhandler teatrets mulighet til å gjennomføre større, mer kommersielle, forestillinger i en egen sal eller om teatret samarbeider med andre aktører for denne typen oppsetninger. Teatret samarbeider også i dag med andre aktører, men samarbeidet kan utvides og formaliseres for å gi mer forutsigbarhet.

Alle konseptene i utredningen er utformet for å gi teatret tilgang til en scene med publikumskapasitet på 550. I noen konsepter bygges denne kapasiteten, enten i et helt nytt teater eller i en større satellitt. I de øvrige konseptene, med unntak av nullalternativet, inngås det samarbeid som gir tilgang til en stor scene. Det er ingen scener i regionen av denne størrelsen som har optimale støttearealer til teaterdrift, som for eksempel side- og bakscener samt scenetårn med ønsket høyde.

Et eksempel på formalisert samarbeid vil være en fast avtale med Stavanger konserthus, hvor samarbeidet er basert på en avtale som regulerer kostnad og rettighet til å benytte avtalt scene for oppsetting av 1-2 forestillinger i året. En slik avtale vil sikre inntekter for konserthuset og gi teatret tilgang til en større scene på fast basis. I tillegg vil en samarbeidsavtale om leie av stor ekstern scene redusere investeringsbehovet.

En samarbeidsavtale med en eksisterende stor scene vil konkurrere om scenekapasitet med andre konserter og forestillinger i konserthuset. En teaterforestilling vil binde opp scenen med minimum seks uker. Dette innebærer minimum prøvetid på selve scenen og 4-5 fem uker med forestillinger. Slik sett vil det mest sannsynlig være mulig for Rogaland Teater å benytte samarbeidsscenen i uker hvor den er minst i bruk. Dette er for eksempel ukene rett etter sommerferien, som ikke er høysesong for teaterbesøk. I tillegg viser nasjonal og internasjonal utvikling at prøvetiden øker. Dette skyldes at produksjonene blir mer komplekse. Ut fra dette er det flere forestillinger på norske teatre i dag som har prøvetid på 10-12 uker. Dette vil øke behovet for antall uker en stor ekstern scene må leies.

Forestillinger på en leid, ekstern stor scene vil måtte spilles som en *en suite* produksjon. Dette vil binde opp teatrets produksjonsmuligheter til å avvikle repertoarteater på de øvrige scenene. I konsepter hvor den store scenen inngår i eget teaterhus vil denne utfordringen reduseres, siden det legges opp til repertoarteater i disse konseptene.

Dimensjon Produksjon

Dimensjonen beskriver teatrets mulighet for å tilby publikum scenekunst, og er drevet av antall saler og størrelsen på disse. Kapasiteten i dagens teater, som er representert av utredningens nullalternativ, har 650 seter fordelt på fire saler. Dagens salstørrelser er benyttet som utgangspunkt for de konseptuelle alternativene i rapporten. Flere av konseptene beholder en eller flere av dagens

saler med samme størrelse, mens andre konsepter oppgraderer dagens saler til høyere publikumskapasitet. Nye saler som bygges har størrelser som likner dagens saler. Unntakene er salene med publikumskapasitet på 200-250 eller 550, som inngår i flere konsepter. Konseptene i utredninger har alle fire saler eller mer, og antall seter varierer fra rundt 800 til 1 200, og denne dimensjonen er et uttrykk for konseptenes ambisjonsnivå.

Den største salen i alle konseptene har en publikumskapasitet på 550. Dette gjelder også i samarbeidskonsepter, selv om salen potensielt kan ha flere publikum. I noen konsepter har teatret kun tilgang på denne salen i bestemte perioder. En sal på denne størrelsen gir teatret mulighet til å sette opp større og mer kommersielle produksjoner. I konsepter hvor teatret selv har denne salen vil det være en risiko knyttet til hvorvidt teatret, gjennom året, klarer å sette opp produksjoner som fyller salen.

Teatrets mulighet for å nyttiggjøre denne dimensjonen påvirkes av dimensjonen fleksibilitet, da fleksibilitet er knyttet til antallet side- og bakscener og prøvescener. Konsepter som kombinerer disse dimensjonene har stor produksjonskapasitet og god fleksibilitet i produksjonen, eksempelvis gjennom repertoarteater.

Dimensjon Flexibilitet

Dimensjonen representerer i hvilken grad konseptet har fleksibilitet i funksjoner knyttet til fremføringer. Her inngår for eksempel kapasiteter på scenen, sidescener, bakscene, scenetårn, lager og verksted nær scene, prøvescener og liknende. På scenen inngår også fleksibilitet i audiovisuelt utstyr og andre funksjoner på scenen. En høy fleksibilitet innebærer eksempelvis mulighet for repertoarteater, der en raskt kan sette opp og spille teaterstykker om hverandre med lite nedetid, samt muligheten for å sette opp stykker med avansert scenografi.

Dagens eksisterende bygning er lite fleksibel der scenekapasitet og lagringsplass gjør teatret lite egnet for raske bytter av oppsetninger. Rogaland Teater har med få unntak derfor spilt *en suite* teater som innebærer at en foretar prøver, spiller og tar av en produksjon noen uker før premieren til en ny produksjon. Repertoarteater derimot, gjør det mulig å sette opp populære stykker i en lengre periode og eventuelt flytte fra scene til en annen om nødvendig. Forestillinger kan også justeres etter publikumsetterspørsmål. Et nytt bygg eller en omfattende ombygging av dagens teater kan i større grad tillate fleksibilitet og mulighet for repertoarteater.

Konseptene i utredningen ser på muligheten for å øke produksjonsfleksibiliteten i dagens teaterhus, eksempelvis ved å benytte arealer som i dag benyttes av administrasjon og verksteder til å optimalisere scenefasilitetene. Konseptene i utredningen har ulik grad av gjenbruk og nybygg. Nybygg-arealene i konseptene er basert på romprogrammet som er etablert i sceneskiftprosjektet, og legger til grunn kapasitetene som salene i dette romprogrammet har. Det vil si at en ny hovedscene bygges med side- og bakscener, og at alle nye scener har prøvesal samt et mindre studio. Generelt vil scener i nybygg ha bedre fleksibilitet enn eksisterende scener som gjenbrukes.

Dimensjon Samlokalisering av funksjoner

I utredning er det laget konsepter som belyser samlokalisering i dagens bygg og samlokalisering i nybygg. I tillegg er det konsepter hvor dagen bygg forbeholdes publikumsrettede funksjoner samt konsept hvor det prioriteres å holde administrasjon og verksteder samlet ved å etablere scener i nybygg.

Dimensjonen illustrerer i hvilken grad teatrets funksjoner er samlokalisert i en bygning eller spredt på ulike lokaliteter i regionen. En lav grad av samlokalisering setter høyere krav til planlegging og logistikk, men kan senke behovet for investeringer. Det er vurdert to hovedgrep for spredt lokalitet,

ved at man enten flytter ut administrasjon og verksteder eller etablerer nye scener utenfor dagens teaterhus. For administrasjon og verksteder er det mest nærliggende å leie hensiktsmessige lokaler. For scener kan disse leies, kjøpes eller bygges.

I den ene enden av denne dimensjonen er full samlokalisering der alle teatrets hovedfunksjoner og støttefunksjoner, som systue, verksteder og administrasjon, er i samme bygning. Den andre enden av skalaen vil innebære spredning av funksjoner på hensiktsmessige steder i regionen. Et satellitt-alternativ der deler av scenekapasiteten flyttes ut vil befinne seg i midten av skalaen.

Flere av konseptene har opptil tre ulike lokaliteter. Det vil si dagens bygning, satellitt og en leid scene som følge av en formell samarbeidsavtale med en ekstern stor scene. Ved en spredt lokalisering vil det stilles høyere krav til logistikkfunksjoner og tidsfrister for å få teatret til å fungere optimalt. Dette vil øke behovet for antall ansatte. For eksempel ved at man må doble antall funksjoner under forestillinger (både publikumsrettete og bak scenen) samt sikre transport mellom de ulike scenelokaliteter for kulisser, utstyr og personell under prøvetiden. I sum innebærer dette en betydelig kulturell endring fra dagens situasjon, hvor produksjon og forestillinger er samlokalisert.

Dimensjon Tomtebehov/lokalitet

Dimensjonen representerer størrelsen på tomten som vil være nødvendig for å realisere et gitt teaterhuskonsept for Rogaland Teater. I utredningen er det teatrets behov for saler, og størrelsen på disse salene som er førende for størrelsen på teaterbygningen. Når dette er bestemt vil det være en eller flere tomter i Stavanger sentrum hvor denne bygningen kan realiseres.

Tomtevalg anses som underordnet valget av konseptuell løsning for nytt teaterhus for Rogaland Teater. Konseptene i utredningen har ulik størrelse på fotavtrykket, og dette legger føringer for hvilke lokaliteter i Stavanger som kan huse nytt teater. Dersom konseptvalget faller på konseptet med størst antall kvadratmeter nytt teater vil det være et fåtall tomter i sentrum som er store nok. Kommer derimot et av de mindre nybyggene best ut vil det være et mye større tilfang av alternative tomter. Flere konsepter vil kun benytte dagens lokalitet, og behovet for ny tomt faller bort.

Konseptene i utredningen har i sin natur ulike behov for tomt slik at denne dimensjonen er dekket i sin fulle bredde, fra ingen behov for ny tomt, til behov for en større, sentrumsnær tomt. Dagens tomt og bygninger på Kannik er eiet av Rogaland Teater. I konsepter hvor dagens tomt og bygninger ikke benyttes av Rogaland Teater, vil videre bruk samt avhending være viktige oppgaver i forprosjektfasen.

Konseptvalgutredningen benytter samme inndeling som sentrumsplanen for Stavanger kommune: Sjøfronten, Sentrum, Sentrum øst og Akropolis/kollektivknutepunktet. Under følger en kort beskrivelse av disse. Mer utfyllende beskrivelser finnes som eget vedlegg.

Sjøfronten

Stavanger kommune har etablert en egen strategi for å aktivisere sjøfronten i sentrum, etter hvert som havnevirksomheten avtar eller flytter ut. Målet er å legge til rette for publikumsrettede funksjoner langs den sentrumsnære sjøfronten. I denne utredningen er teaterplasseringer i nærheten av sjøen mulig på Holmen, Jorenholmen og Bekhuskaien, eller i Bjergsted.

En plassering på Bjergsted vil være begrenset til et mindre teaterkonsept i utenriksterminalen. De andre tomtealternativene åpner derimot for flere av konseptene. Holmen har en tomt på mellom 6 000 og 8 000 m², hvis man inkluderer en eventuell utfylling i sjøen. Jorenholmen vil ved en rivning av parkeringshuset som befinner seg der i dag, frigi en tomt på i overkant av 6 500 m². Dette området er i sentrumsplanen allerede satt av til en publikumsrettet funksjon. Bekhuskaien åpner for

et tomteareal på rundt 7 500 m², forutsatt at et nytt tinghus blir bygget på den resterende delen av tomten. Uten et nytt tinghus er tomten vesentlig større.

For flere av de sjønære tomtene vil det være mulig å øke tomtestørrelsen ved å fylle ut i sjøen. For å realisere de mest plasskrevende alternativet til nytt teater må tomtene utvides mye.

Sentrum

Sentrum inkluderer beliggenhet på Skagen der Tårngalleriet er i dag og en alternativ tomt på Nytorget. Tomten på Skagen legger begrensninger på alternative konsept da den kun er på 2 000 m², men har en attraktiv beliggenhet i sentrum med muligheter for et bygg som henvender seg til flere byrom. Tomten på Nytorget er på rundt 4 600 m², men innebærer noe rivingsarbeid og fortetting av sentrumsområder. Denne tomten gir mulighet for en trinnvis utbygging.

Sentrum øst

Sentrum øst har flere aktuelle tomter, eksempelvis Skanem, Svankevigå og ved Spilderhaugvigå, nær Tou scene. Disse plasseringene befinner seg i nærheten av Tou Scene og vil innebære et løft for satsningen i Stavanger Øst. De aktuelle tomtene i Skanemkvartalet og ved Spilderhaugvigå er på 9 000 m², mens tomten i Svankevigå måler 9 500 m². Tomten i Svankevigå er derimot langsmal, noe som setter begrensninger for mulige konsepter.

Akropolis/Kollektivknutepunktet

Akropolis inkluderer plasseringer ved Stavanger Stasjon, den såkalte nabotomten og dagens lokalisering. Stavanger stasjon vil innebære en tomt på 18 000 m², men en utvikling av området vil innebære samhandling med en rekke interessenter og aktører som Rom Eiendom, Jernbanedirektoratet og Statens Vegvesen. Det er lagt til grunn en høy utnyttelse av denne tomten, noe et frittliggende teaterhus vanskelig kan oppnå. Nabotomten er på 3 000 m², tilsvarende som dagen tomt.

6.2. Konsepter

Konseptene er utarbeidet for å dekke et stort mulighetsrom, definert av dimensjonene beskrevet over. Eksempelvis er det utarbeidet konsepter med både høy og lav investeringskostnad, med og uten samarbeid, og med høy og lav grad av samlokalisering.

Det vil være mulig å definere et stort antall konsepter innenfor mulighetsrommets avgrensning. For at det skal være mulig å vurdere virkningene av konseptene må antallet holdes på et rimelig nivå. Dette gjøres ved at en konseptuell løsning representerer flere tilsvarende løsninger. Et eksempel her er konsept 3 med en liten satellitt. I dette konseptet beholdes dagens bygning, men teatret utvides med et nytt sentrumsnært teaterhus med til sammen 350 seter fordelt på to saler. Dette konseptet representerer alle mulige løsninger hvor teatret suppleres med et mindre nybygg. Optimalisering av dette konseptet vil gjøres etter at det konseptuelle valget er foretatt, i en forprosjektfase og i en mulig arkitektkonkurranse.

Konsepter som inngår i mulighetsstudien

Tabellene under oppsummerer, på overordnet nivå, konseptene som er definert i utredningen.

Tabell 7 Overordnet beskrivelse av konseptene

Konsept nr.	Navn	Beskrivelse	Produksjon
K0	Nullalternativet	<p>Nullalternativet viderefører dagens teater på Kannik, hvor den eksisterende bygningen vedlikeholdes og oppgraderes til en akseptabel standard, det vil si i henhold til gjeldende forskrifter.</p> <p>Konsekvensen av et nullalternativ med et minimum av investeringer er at teatrets mulighet til å produsere scenekunst kan bli redusert i fremtiden. Eksempler på dette kan være at nødvendige tilpasninger av bygget medfører at Intimscenen og Kjellerteatret ikke kan videreføres som scener med publikumskapasitet.</p>	<p>Kapasitet for produksjon kan over tid bli redusert, med det minimum av investeringer som kreves av et nullalternativ.</p> <p>Det er usikkerhet knyttet til hvilke oppgraderinger som må gjøres fremover for å ikke miste kapasitet.</p>
K1	Videreutvikling av dagens teater med tilbygg inkludert samarbeid med en eksisterende stor scene	<p>Bakgrunnen for dette konseptet er en videreføring av dagens situasjon, i tillegg til en oppgradering og modernisering av dagens lokaler på Kannik og noe påbygg på dagens bygningsmasse. Hovedfokuset for oppgradering er arealer knyttet til publikumsrettede funksjoner og inkluderer hovedsakelig ombygging av Intimscenen og Kjellerteatret. Målet er å forbedre produksjon, logistikk og arbeidsprosesser, men innenfor dagens kapasitet.</p> <p>Publikumskapasiteten på teatret øker med 170 seter ved at Intimscenens publikumskapasitet økes fra 80 til 250 seter. I tillegg inngås et formelt avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene i regionen, med en scenekapasitet på 550 seter, for å dekke behov for scene til store produksjoner.</p>	<p>Konseptet legger til grunn en mindre kapasitetsøkning både i eget hus, samt tilgang til en større scene i regionen.</p> <p>Konseptet gir teatret mulighet til å sette opp flere stykker som har større publikums-potensiale enn i dag, men spredning i flere bygg samt scenenes ulikheter gjør dette kostbart.</p>
K2	Videreutvikling av dagens teater inkludert leie av eksterne lokaler og samarbeid med en eksisterende stor scene	<p>Konseptet omfatter videre bruk av dagens lokaler på Kannik samt leie av et tilgjengelig bygg i sentrum som kan ombygges til en ny scene. Konseptet innebærer at dagens Hovedscene, Teaterhallen og Intimscene opprettholdes, men at Kjellerteatret opphører og at det bygges en ny mellomstor scene i de leide lokalene. Frigjort areal i Kjellerteatret bygges om for å bedre logistikken i forbindelse med verkstedene etc.</p> <p>Publikumskapasiteten på teatret øker med 170 seter ved at Kjellerteatret erstattes med en ny scene med 250 seter. I tillegg inngås et formelt avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene i regionen, med en scenekapasitet på 550 seter, for å dekke behov for scene til store produksjoner.</p>	<p>Konseptet legger til grunn en mindre kapasitetsøkning utenfor dagens teaterhus, samt tilgang til en større scene i regionen.</p> <p>Konseptet gir tilsvarende muligheter for produksjon som K1, men kostnaden med å være spredt på tre lokaliteter er høy.</p>

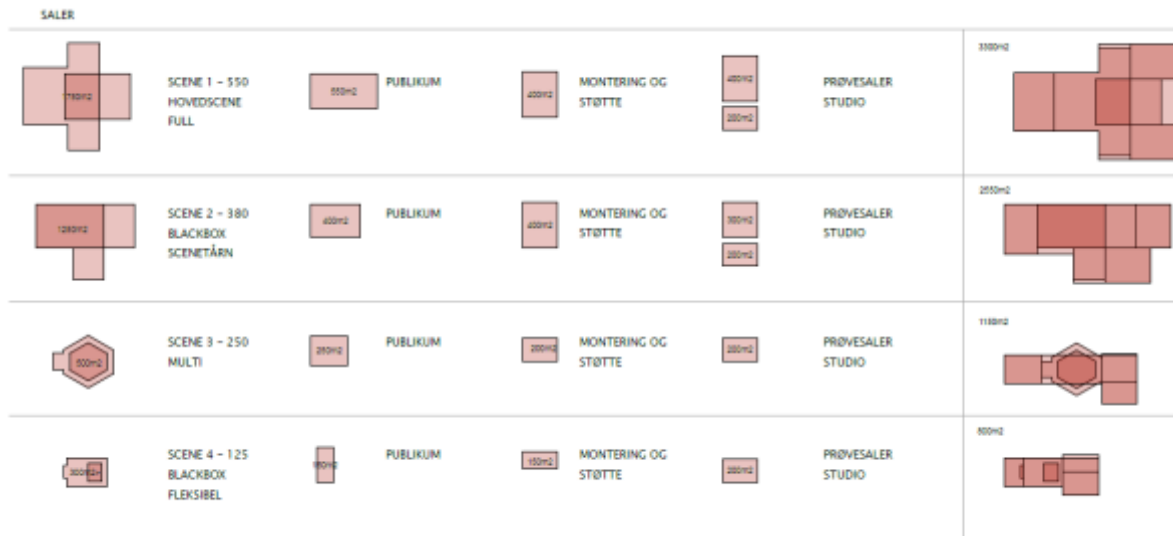
Konsept nr.	Navn	Beskrivelse	Produksjon
K3	Videreutvikling av dagens teater gjennom å frigjøre areal ved å leie eksterne lokaler til verksted og administrasjon, samt samarbeid med en eksisterende, stor scene	<p>Konseptet omfatter videre bruk av dagens lokaler på Kannik, herunder oppgradering og ombygging av Intimscenen og Kjellerteatret. Frigjorte arealer som i dag brukes til verksted, lager, kontorer og andre støttefunksjoner endres for bedre logistikk, arbeidsforhold, produksjon og avvikling av forestillinger.</p> <p>Publikumskapasiteten på teatret øker med 190 seter ved at Intimscenen utvides til 250 seter og Kjellerteatret utvides til 100 seter. I tillegg inngås et formelt avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene i regionen, med en scenekapasitet på 550 seter, for å dekke behov for scene til store produksjoner.</p>	<p>Konseptet utvider mulighetene for produksjon, sammenliknet med K1, ved at salene kan bygges med utvidet bak- og sidescener. Sal 2 kan bli mer lik sal 1, slik at produksjoner lettere kan flyttes mellom disse. I tillegg gir konseptet tilgang til en større, leid scene.</p> <p>Konseptet vil i stor grad maksimere produksjonen for scenekunst innenfor dagens tomt.</p>
K4	To nye scener etableres i en satellitt utenfor dagens teater i kombinasjon med videreutvikling av dagens teater, og samarbeid med en eksisterende, stor scene	<p>Konseptet omfatter frigjøring av arealer i lokalene på Kannik og introduserer to nye moderne scener i sentrum. Dette innebærer at lokalene som i dag brukes til Intimscenen og Kjellerteatret vil kunne optimaliseres til ønskede formål og at tilstedeværelsen til teatret i byen vil styrkes.</p> <p>Publikumskapasiteten på teatret øker med 150 seter ved at de to nye scenene i satellitten er større enn Intimscenen og Kjellerteatret. I tillegg inngås et formelt avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene i regionen, med en scenekapasitet på 550 seter, for å dekke behov for scene til store produksjoner.</p>	<p>Tilsvarende kapasitet som K3 og mulighet for å flytte produksjoner mellom scene 1 og 2. Salene kan forbedres med bak- og sidescener.</p> <p>Salene er spredt geografisk, og vil fordre tilsvarende tekniske muligheter på scenene og smarte, transportvennlige scenografiløsninger.</p> <p>Også dette konseptet gir tilgang til en større, leid scene.</p>
K5	To nye scener i en satellitt utenfor dagens teater i kombinasjon med videreutvikling av dagens teater	<p>Konseptet omfatter frigjøring av arealer i lokalene på Kannik og introduserer to nye store moderne scener i sentrum. Dette innebærer at lokalene som i dag brukes til Intimscenen og Kjellerteatret vil kunne optimaliseres til ønskede formål og at tilstedeværelsen til teatret i byen vil styrkes.</p> <p>Publikumskapasiteten på teatret øker med 590 seter ved at den største scenen i satellitten er på 550 seter, og scene 2 i satellitten er 200 seter. I dette konseptet inngår ikke avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene. Det er ivarettatt av den store scenen i satellitten.</p>	<p>En stor økning kapasitet fra K4 ved at teatret selv bygger stor scene. God mulighet for å flytte produksjoner mellom scener og god mulighet for å gi scenene bak- og sidescener.</p> <p>Salene er spredt geografisk, og vil fordre også i dette konseptet tilsvarende tekniske muligheter på scenene og smarte, transportvennlige scenografiløsninger.</p>

Konsept nr.	Navn	Beskrivelse	Produksjon
K6	Dagens teater avvikles. Det bygges nytt teater med fire scener der de tre minste har tilsvarende kapasitet som i dagens teater	<p>Konseptet er basert på et nytt teaterhus med økt kapasitet på hovedscenene, og med kapasitet tilsvarende dagens på de tre øvrige scenen. Konseptet frigjør dagens bygninger på Kannik. Det blir viktig å finne ny bruk for disse bygningene. Hovedbygningen og Teaterhallen er regulert til spesialområde bevaring.</p> <p>Den nye teaterbygningen får en stor hovedscene med publikumskapasitet på 550 seter. I tillegg er det tre saler med tilsvarende publikumskapasitet som dagens teater. Konseptet inneholder også prøvesaler. Det legges til rette for repertoarteater. Publikumsområder og andre fellesareal følger størrelsen på salene, og er dermed tilsvarende mindre enn for K7.</p> <p>Publikumskapasiteten på teatret øker med 200 seter som følge av ny hovedscene med scenekapasitet på 550 seter. I dette konseptet inngår ikke avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene.</p>	<p>Konseptet har en begrenset kapasitetsøkning, og fremstår som et effektivt teater med scener som er tilrettelagt for høy ressursutnyttelse.</p> <p>Økningen i antall produksjoner forventes å kunne være høyere enn økningen i antall seter tilsier. Grunner til dette er store forbedringer i bak- og sidescener, prøvescener samt fokus på optimaliserte arbeidsprosesser, logistikk med mer.</p>
K7	Dagens teater avvikles. Det bygges nytt teater med fire scener der de tre minste har større kapasitet enn i dagens teater	<p>Konseptet tilsvarer den opprinnelige visjonen i Sceneskifte-prosjektet. Konseptet frigjør dagens bygninger på Kannik. Det blir viktig å finne ny bruk for disse bygningene. Hovedbygningen og teaterhallen er regulert til spesialområde bevaring.</p> <p>Den nye teaterbygningen får en stor hovedscene med publikumskapasitet på 550 seter (nedjustert fra 750). I tillegg er det tre saler med henholdsvis 385, 200 og 100 seter. Konseptet inneholder også prøvesaler. Det legges til rette for repertoarteater. Publikumsområder og annet fellesareal legger til rette for at teaterhuset er en attraktiv møteplass.</p> <p>Publikumskapasiteten på teatret øker med 200 seter som følge av ny hovedscene med publikumskapasitet på 550 seter. I dette konseptet inngår ikke avtalefestet samarbeid med en eksisterende stor scene.</p>	<p>Konseptet gir samme mulighet for å optimalisere produksjon og mindre avstand i salstørrelser gir god mulighet for å flytte produksjoner mellom scener.</p> <p>Konseptet gir en sterk økning i teatrets produksjonskapasitet for scenekunst.</p>

Metode for å finne størrelsen på nybygg

I en konseptvalgutredning er det viktig å behandle konseptene på en enhetlig måte, slik at det er de konseptuelle ulikhetene som gir utslag i prissatte og ikke-prissatte virkninger. Det skal med andre ord være gode grunner for å ikke behandle alle konseptene likt når utredningen skal kalkulere de prissatte virkningene og vurdere virkningene som kun lar seg beskrive kvalitativt.

For å sikre enhetlig analyse av de prissatte virkningen er det utarbeidet en egen modell i utredningen som finner størrelsen på alle nybygg med samme metode, uavhengig av antall saler og størrelsen på disse. Metoden som er benyttet baseres på romprogrammet som er utarbeidet i Sceneskifte, og tilsvarer dermed behovet knyttet til hver scenetype som er skissert i Sceneskifte. Hver scenetype er generalisert slik at typen scene kan beholdes, men scenes setekapasitet kan tilpasses til hvert konsept. De fire scenetyperne, med opprinnelig størrelse og setekapasitet, er vist i figuren under.

Figur 20 Oversikt over nye saler med støttefunksjoner. Størrelsene er hentet fra Sceneskiftes romprogram og gir størrelser for saler i satellittkonsept. En tilsvarende modell er utviklet for komplette teaterhus

Figuren viser romprogrammet brutt ned i publikumsfunksjoner og støttefunksjoner, som er direkte tilknyttet salene, for de ulike scenetyperne. I tillegg til arealene som er vist i figuren kommer areal for administrasjon, verkstedsarealer og tilsvarende. For begge arealene er det netto kvadratmeter som er benyttet.

For å knytte disse to arealstørrelsene til størrelsen på salene som et nybygg har, er disse størrelsene fordelt på antall publikumsplasser eller seter. Dette gir en faktor for areal per publikum/sete. Romprogrammet i Sceneskifte viser et nettoareal for publikums- og støttefunksjoner på 7 m² per sete. Tilsvarende er netto areal for administrasjon og verksted med mer på 4 m² per sete.

Kvadratmeterstørrelsene over er netto arealer, og den endelige størrelsen på bygget finnes ved å anta hvor mye tilleggsarealer som må bygges. Arealer som inngår er tekniske rom, trapperom, korridorer, heisareal med mer. I Sceneskifte er andelen av disse arealene bestemt av brutto/netto-faktoren, som er satt til 1,2. I denne utredningen er det benyttet 1,4 for eksisterende bygg, basert på faktisk andel og 1,5 for nybygg. Brutto/netto-faktoren som er benyttet er mest realistisk for de mindre nybyggene.

Tabellen under viser konseptenes scener, total publikumskapasitet og eventuell setekapasitet på en samarbeidsscene. I tillegg viser tabellen arealer på bygg samt totalt areal for konseptet. Arealer som leies er ikke inkludert, men angis som egen størrelse.

Tabell 8 Scener, setekapasitet og bruttoareal (avrundet) for de ulike konseptene

Konsept nr.	Navn	Scener og setekapasitet (BLUENODE)	Total publikums-kapasitet	Setekapasitet i samarbeid med stor scene	Bruttoareal eksisterende /nybygg	Samlet bruttoareal
K0	Null-alternativet	Hovedscenen: 350 Teaterhallen: 140 Intimscene: 80 Kjellerteater: 80	650		9 000 m ²	9 000m ²
K1	Tilbygg og samarbeid med en eksisterende stor scene	Hovedscenen: 350 Teaterhallen: 140 Ombygget Intimscene: 250 Ombygget Kjellerteater: 80	820	550	11 500 m ²	11 500 m ²
K2	Leie bygg og samarbeid med en eksisterende stor scene	Hovedscenen: 350 Teaterhallen: 140 Ombygget Kjellerteater: 100 Ny scene i kjøpt bygg: 250	820	550	8 000 m ² på huset 3 500 m ² i nye lokaler	11 500 m ²
K3	Delt og samarbeid	Hovedscenen: 350 Teaterhallen: 140 Ombygget Scene 2: 250 Ombygget Scene 4: 100	840	550	6 800 m ² 5 000 m ²	11 800 m ² Eksternt areal til verksteder og administrasjon: 3 500 m ²
K4	Liten satellitt og samarbeid	Hovedscenen: 350 Teaterhallen: 140 Ny Scene 2: 250 Ny Scene 4: 100	840	550	7 000 m ² på huset 5 800 m ² i liten satellitt	12 800 m ²
K5	Stor satellitt uten samarbeid	Hovedscenen: 350 Teaterhallen: 140 Ny Scene 1: 550 Ny Scene 4: 100	1 140		7 000 m ² på huset 11 700 m ² i stor satellitt	18 700 m ²
K6	Nytt teaterhus	Ny Scene 1: 550 Ny Scene 2: 140 Ny Scene 3: 80 Ny Scene 4: 80	850		14 000 m ² i nytt teaterhus	14 000 m ²
K7	Nytt teaterhus med økt kapasitet	Ny Scene 1: 550 Ny Scene 2: 385 Ny Scene 3: 250 Ny Scene 4: 125	1 310		20 400 m ² i nytt teaterhus	20 400 m ²

Samlet bruttoareal i de forskjellige konseptene varierer fra 9 000 m² i nullalternativet til i 20 400 m² for konsept K7 med helt nytt teaterbygg. Alle konseptene, med unntak av K6 og K7, innebærer at dagens Hovedscene og Teaterhallen opprettholdes, i tillegg til variasjoner av vedlikehold, oppussing, tilbygg, nybygg, samarbeid og leieavtaler.

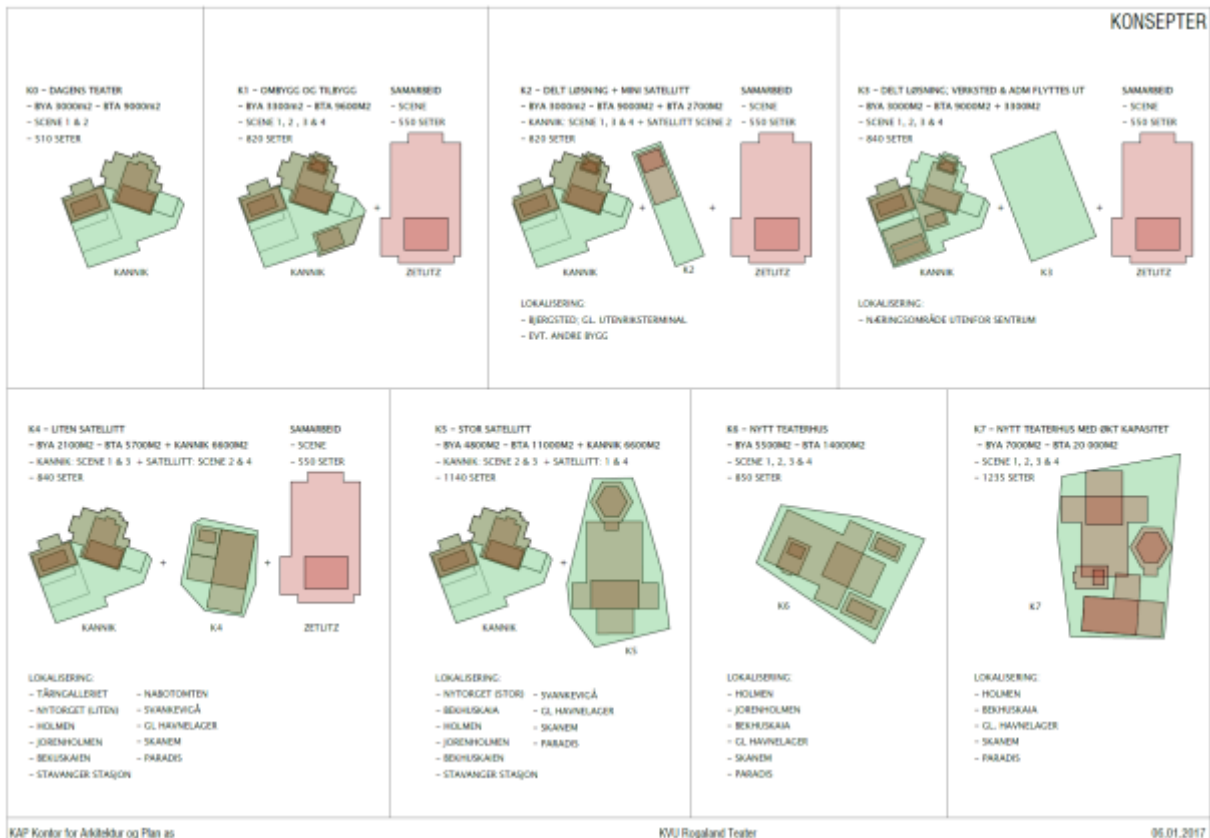
Figuren under viser hvilke scener som inngår i de ulike konseptene, og hvorvidt de ulike scenene pusses opp, rehabiliteres eller inngår i et nybygg.

Tabell 9 Konsepter med publikumskapasitet på de ulike scenene

Konsept	K0	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
	Null-alternativet	Tilbygg og samarbeid	Leie bygg og samarbeid	Delt og samarbeid	Satellitt og samarbeid	Stor Satellitt	Nytt teaterhus	Nytt teaterhus, med økt kapasitet
Beskrivelse	Som i dag	Neste steg på veien	Tilgjengelig bygg leies	Verksted og administrasjon flyttes	Nye scener i sentrum	Nye scener i sentrum	Nytt teaterhus	Større, nytt teater
Videre bruk av eksisterende saler	1 - Hovedscenen	350	350	350	350	350	350	
	2 - Teaterhallen	140	140	140	140	140	140	
	3 - Intimscenen	80	250	80	250			
	4 - Kjeller teateret	80	80		100			
Nye saler	Scene 1					550	550	550
	Scene 2			250		250	140	385
	Scene 3						80	200
	Scene 4					100	80	100
Samarbeidsscene		550	550	550	550			
Egne seter	650	820	820	840	840	1140	850	1235

Oppussing
Rehabilitering
Nybygg

Videre er det beregnet fire forskjellige byggestørrelser, liten og stor satellitt samt to nye teaterhus. Basert på fotavtrykket disse byggestørrelsene vil avgi, er det estimert hvilke tomter de vil kunne bygges på. Dette er oppsummert i figuren under.

Figur 21 Oversikt over byggestørrelser for nybygg med forskjellige kombinasjoner av nye scener og mulig tomteplassing

For konsepter med samarbeid er Zetlitz-salen i Stavanger Konserthus brukt som illustrasjon. Zetlitz-salen har en maksimal setekapasitet på 850, men i denne utredningen er det lagt til grunn at Rogaland Teater vil begrense setekapasiteten på en samarbeidsscene til 550.

6.3. Vurdering av konseptene opp mot kravene

Tabellen under viser en vurdering av hvordan alternativene tilfredsstillere kravene.

I vurderingen av hvert enkelt krav, er følgende fargekoder benyttet:

- Grønn: Kravet vil med stor sannsynlighet være tilfredsstillt
- Gult: Det er usikkert om kravet vil bli tilfredsstillt, eller kravet er delvis dekket
- Rødt: Kravet vil med stor sannsynlighet ikke være tilfredsstillt

Tabell 10: Vurdering av konseptene opp mot kravene

Konsept	MK1 Regionen skal ha teaterhus i Stavanger	MK2 Bygningen skal ha fleksibilitet i publikumskapasitet	MK3 Bygning skal tilfredsstillte byggetekniske krav og ha en universell utforming	MK4 Bygningen skal tilrettelegge for samspill mellom Barne- og Ungdomsteatret og Rogaland Teater	MK5 Minst en scene skal tilrettelegges for repertoarteater	MK6 Maksimal økning i tilskudd på 50 prosent	MK7 Tilgang til tomt innen 2020
K0 Nullalternativet	Grønn	Gult	Gult	Gult	Gult	Grønn	Grønn
K1 Tilbygg og samarbeid stor scene	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn
K2 Kjøpe bygg og samarbeid stor scene	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn
K3 Delt og samarbeid	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn
K4 Liten satellitt og samarbeid	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Gult
K5 Stor satellitt uten samarbeid	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Gult
K6 Nytt teaterhus	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Gult

	MK1	MK2	MK3	MK4	MK5	MK6	MK7
Konsept	Regionen skal ha teaterhus i Stavanger	Bygningen skal ha fleksibilitet i publikumskapasitet	Bygning skal tilfredsstillende byggetekniske krav og ha en universell utforming	Bygningen skal tilrettelegges for samspill mellom Barne- og Ungdomsteatret og Rogaland Teater	Minst en scene skal tilrettelegges for repertoarteater	Maksimal økning i tilskudd på 50 prosent	Tilgang til tomt innen 2020
K7 Nytt teaterhus med økt kapasitet							

Som tabellen over viser vil alle de identifiserte konseptene innfri alle krav, med noen få unntak. Nullalternativet innfrir ikke krav 2, 3, 4 og 5. I dette alternativet er det usikkert om dagens bygning vil gi teatret fleksibilitet i publikumskapasitet fremover. Teatret har scener som ikke tilfredsstillende krav til universell utforming og som vil kreve større investeringer for å kunne brukes fremover. En reduksjon i antall scener som er tilgjengelige for scenekunst vil også gjøre det vanskelig å holde Barne- og ungdomsteatret samlokalisert med det profesjonelle teatret.

Rogaland Teater programmerer i dag sitt program med innslag av repertoarteater. Dagens teaterhus har imidlertid store begrensninger som vil hindre teatret i å utvide bruken av repertoarteater. Som omtalt tidligere, er det dagens teaters manglende bak- og sidescener som begrenser dette.

Tabellen viser og at konseptene fra 4 til 7 innfrir alle kravene, med unntak av kravet om at tomt skal være tilgjengelig innen 2020. Dette kravet er knyttet til ønsket om å ha nytt teater ferdig til Stavangers feiring av 900 års jubileum i 2025. Det er usikkerhet knyttet til om dette kravet kan tilfredsstillende for konseptene som har behov for tomt i Stavanger sentrum, og settes derfor til gult. Spesielt vanskelig vil dette være for K6 og K7, som begge krever stor tomt i Stavanger sentrum.

Det er ikke identifisert noen konsepter hvor kravene med stor sannsynlighet ikke vil være tilfredsstillende og alle syv konseptene tas med i den videre analysen.

7. Alternativanalyse

7.1. Innledning

Med bakgrunn i de foregående kapitlene er det her utarbeidet en alternativanalyse, hvor de ulike alternativene sammenlignes med nullalternativet. Analysen skal gi grunnlag for å vurdere om tiltaket er samfunnsøkonomisk lønnsomt, det vil si om summen av nyttevirksomheter overstiger summen av kostnadsvirkninger, samt gi grunnlag for å rangere og prioritere alternativene.

Samfunnsøkonomiske analyser kan deles inn i tre hovedtyper. Disse tre analysetypene har til felles at tiltakene som vurderes i analysen skal søke å løse samme problem og ha samme målsetting. De tre hovedtypene av analyser kan kort beskrives på følgende måte:

- **Nytte-kostnadsanalyse:** En nytte- kostnadsanalyse er den mest fullstendige formen for samfunnsøkonomisk analyse. Hovedprinsippet i en slik analyse er at alle nytte- og kostnadsvirkninger verdsettes i kroner så langt det lar seg gjøre og gir meningsfull informasjon, og virkninger som ikke lar seg tallfeste vurderes kvalitativt. Siden både nytte – og kostnadssiden er verdsatt i kroner, kan det beregnes samfunnsøkonomisk lønnsomhet for hvert tiltak.
- **Kostnadseffektivitetsanalyse:** Dersom kostnadssiden ved ulike tiltak som kan nå samme mål er mulig å verdsette, mens nyttesiden er vanskelig å verdsette, er det mulig å gjennomføre en kostnadseffektivitetsanalyse. Analysen forutsetter at alle tiltakene har samme nytteeffekter. Formålet med denne typen analyser er å finne frem til det tiltaket som har lavest kostnad, dvs. det mest kostnadseffektive tiltaket for en gitt målsetting.
- **Kostnads-virkningsanalysen:** I tilfeller det ikke er mulig å verdsette nyttevirksomhetene i kroner, og nyttesiden varierer mellom ulike tiltak, kan man ikke uten videre velge det billigste tiltaket. I en slik analyse beregnes kostnadene for de ulike tiltakene, og i tillegg gis en kvalitativ beskrivelse av de ulike nyttevirksomhetene.

Felles for kostnadseffektivitetsanalyser og kostnads-virkningsanalyser er at den samfunnsøkonomiske lønnsomheten ikke lar seg beregne, siden det kun er kostnadssiden som er verdsatt i kroner. Analysene kan likevel gi nyttig informasjon for beslutningstakere i vurderingen av ulike tiltak.

De samfunnsøkonomiske analysene er basert på en nytte-kostnadsanalyse, siden både kostnadssiden og deler av nyttevirksomhetene er verdsatt i pekuniære verdier. I tillegg er det flere virkninger som ikke lar seg verdsette i pekuniære verdier. Disse inngår i analysen som ikke-prissatte virkninger.

For alle konsepter er det beregnet årlig merkostnad for samfunnet, sammenlignet med nullalternativet. Årlig merkostnad fremkommer som differansen i nettonåverdi av investeringer og drift over tiltakets levetid.

7.2. Forutsetninger for den samfunnsøkonomiske analysen

Kalkulasjonsrente

Diskontering benyttes for å kunne sammenlikne alternativer med prissatte nytte- og kostnadsvirkninger som oppstår ved ulike tidspunkt. Dette gjøres ved å omregne virkningene i en periode, gjerne over mange år, til verdien i et gitt år ved å benytte en diskonteringsrente eller kalkulasjonsrente. Kalkulasjonsrenten settes til 4 prosent for periode fra 0 til 40 år, i henhold til Finansdepartementets rundskriv R-109/14 for samfunnsøkonomiske analyser for investeringer. I perioden fra 40 til 75 år er kalkulasjonsrenten satt til 3 prosent.

Priser og prisutvikling

Alle beløp i den samfunnsøkonomiske analysen beregnes i 2016-kroner, og neddiskonteres til analysetidspunktet, 2016.

Som hovedregel holdes alle priser reelt uendret gjennom analyseperioden i en samfunnsøkonomisk analyse. Dette innebærer at det forutsettes at alle priser vokser med samme vekstrate, altså med veksten i konsumprisindeksen. Justeringer i kalkulasjonspriser som skyldes at noen priser kan vokse forskjellig fra konsumprisindeksen kalles realprisjusteringer. Realprisjusteringer skal kun foretas hvis det er et solid teoretisk og empirisk grunnlag for at det kan forventes ulik prisstigning.

Alle identifiserte investeringskostnader forventes å vokse i takt med konsumprisindeksen, og det er derfor ikke foretatt en realprisjustering av disse kostnadsvirkningene.

Personellkostnader økes med 1,3 prosent per år¹².

Beregningsperiode 40 år

Analyseperioden skal ta utgangspunkt i tiltakets levetid. En samfunnsøkonomisk analyse skal forsøke å fange opp relevante virkninger av et tiltak i hele tiltakets levetid. For å kunne sammenlikne konseptene, settes den samme analyseperioden for alle konseptene. Imidlertid vil de ulike alternativene, og elementer i de ulike konseptene, kunne ha ulik levetid. I analysen er det kalkulert virkninger i 40 år etter åpningsåret for alle alternativene. Dette kommer i tillegg til kostnader i byggeperioden forut for åpningsåret. Dersom levetiden til tiltaket er lengre enn analyseperioden, vil det beregnes en restverdi. I tillegg vil det måtte tas hensyn til reinvesteringer der dette vil være nødvendig innenfor analyseperioden.

Restverdi

Bygninger må oppgraderes etter en viss tid, og det er forutsatt i denne sammenheng at det må gjøres et større vedlikeholdsarbeid etter 40 år. Effektene av tiltaket vil i prinsippet medføre effekter uten tidsbegrensning sammenlignet med dagens situasjon. Det er ingen overbevisende argumenter for at effektene av tiltaket vil avta innenfor en periode på 40 år: teater er en scenekunst som har overlevd skiftende teknologiendringer som film, radio, fjernsyn, video og strømming av filmer.

Restverdi skal gi et anslag på samlet nettonåverdi etter analyseperiodens slutt og ut levetiden til tiltaket. Det er gjort en overordnet vurdering av restverdi for tiltaket. Restverdi av bygningsmassen ved tiltakets slutt er vurdert ut fra mulig anvendelse av bygningene. Siden det legges opp til en betydelig midtlivsoppgradering etter 40 år, antas restverdien å være minimal eller tilnærmet null.

Byggeperiode og åpningsår

Startdato for bygging er anslått til 1.1.2021. Byggeperiode settes til 48 måneder inklusive detaljprosjektering, slik at åpning er planlagt til 1.1.2025. Investeringen er forutsatt å påløpe med 20 prosent i 2021, 30 prosent i 2022 og 2023 og de resterende 20 prosent i 2024.

Produksjon i byggeperioden

I konseptene hvor teatret utvides med satellitt, eller hvor det bygges helt nytt teaterhus vil Rogaland Teater kunne produsere som normalt i byggeperioden. I satellittalternativene vil oppussing av dagens teaterhus legges til perioden etter at satellitt er ferdigstilt.

I konsept 1 til 3 vil det ikke være mulig å drive normal teaterproduksjon i byggeperioden. Støyende arbeider er ikke forenelig med forberedelser og gjennomføring av teater. Rogaland Teater har

¹² Perspektivmeldning Meld. St. 12 (2012–2013)

erfaring med å produsere teater utenfor eget hus. I perioder med større byggeaktivitet på Kannik, senest i 2000-2001, har teatret benyttet puber, kaféer, gymsaler som spillesteder, samt tilbudt take-away teater. I denne perioden har teatret hatt nedgang i publikumstall, men har også hatt lavere utgifter knyttet til produksjon. Det legges i utredningen opp til en tilsvarende løsning i de konseptene hvor teatret ikke har tilgang til egne scener.

Skattekostnader

Det antas at all finansiering skjer gjennom bevilgninger over statsbudsjettet eller andre offentlige budsjetter, og at det således påløper skattekostnader. Skattekostnader representerer den marginale kostnaden knyttet til å hente inn en ekstra skattekrone. Skattekostnader settes til 20 øre per krone i henhold til Finansdepartementets veileder. Beregningsgrunnlaget for skattekostnaden er finansieringsbehovet eksklusive merverdiavgift. Skattefinansieringskostnader inngår i den samfunnsøkonomiske analysen, men påvirker ikke finansieringsbehovet.

Merverdiavgift

Merverdiavgift for prosjektets finansieringsbehov beregnes som 25 prosent av forventningsverdien til alle momsbelagte elementer i analysen. Det tillegges ikke en egen usikkerhet på merverdiavgiften, men beløpet vil avhenge av usikkerhet i elementer som det beregnes merverdiavgift på.

Usikkerhetsfaktorer virker, med mindre annet er spesifisert, på beløp inkludert merverdiavgift.

Innsatsfaktorer oppgis inklusive avgifter, herunder merverdiavgift. Den samfunnsøkonomiske analysen gjøres uten merverdiavgift da dette ikke direkte representerer en kostnad for samfunnet, men en overføring. Finansieringsbehovet oppgis med merverdiavgift.

7.3. Løsningsalternativer

Hvert av de konseptuelle alternativene som videreføres fra mulighetsstudien er detaljert i samarbeid med Rogaland Teater. Nedenfor følger en kort beskrivelse av alternativene på overordnet nivå.

Tabell 11: Alternative konsepter som videreføres fra Mulighetsstudien

Krav nr.	Navn	Beskrivelse
K0	Null-alternativet	Videreføring av dagens drift inkludert nødvendig oppgraderinger for blant annet å kunne etterleve regelverk
K1	Tilbygg og samarbeid med en eksisterende stor scene	Videreutvikling av dagens teater med tilbygg inkludert samarbeid med en eksisterende stor scene
K2	Leie bygg og samarbeid med en eksisterende stor scene	Videreutvikling av dagens teater inkludert leie av eksterne lokaler og samarbeid med en eksisterende stor scene
K3	Delt løsning og samarbeid	Videreutvikling av dagens teater gjennom å frigjøre areal ved å leie eksterne lokaler til verksted og administrasjon, samt samarbeid med en eksisterende, stor scene
K4	Liten satellitt og samarbeid med en eksisterende stor scene	To nye scener etableres i en satellitt utenfor dagens teater i kombinasjon med videreutvikling av dagens teater, og samarbeid med en eksisterende, stor scene
K5	Stor satellitt uten samarbeid med en eksisterende stor scene	To nye scener i en satellitt utenfor dagens teater i kombinasjon med videreutvikling av dagens teater
K6	Nytt teaterhus	Dagens teater avvikles. Det bygges nytt teater med fire scener der de tre minste har tilsvarende kapasitet som i dagens teater
K7	Nytt teaterhus med økt kapasitet	Dagens teater avvikles. Det bygges nytt teater med fire scener der de tre minste har større kapasitet enn i dagens teater

7.4. Prissatte virkninger

Investerings- og produksjonskostnader

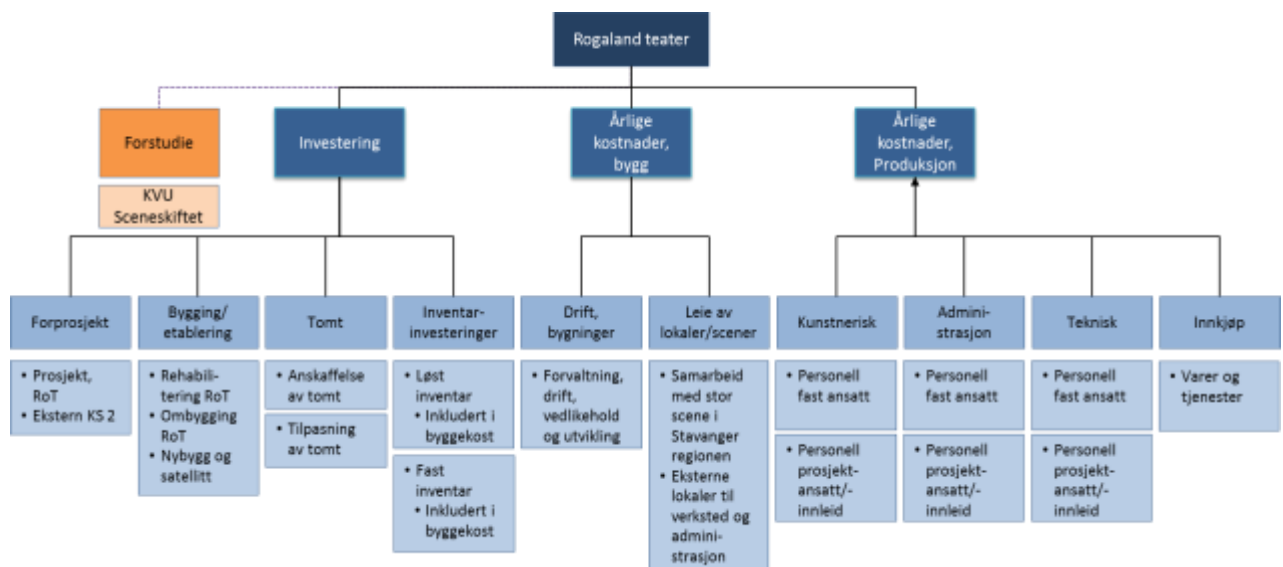
Prosjektet er på overordnet nivå delt inn i investering, årlige kostnader knyttet til bygningsmasse, samt årlige kostnader knyttet til produksjon ved teatret. I tillegg er det knyttet oppgaver og kostnader til forstudie, med Scenskifte og KVV, men disse kostnadene er ikke vurdert med i kalkylene.

Investeringsselementene består i utvikling av forprosjekt, bygging/etablering av bygninger og fasiliteter, kjøp og klargjøring av tomt og anskaffelse av teknisk utstyr og inventar, men disse er inkludert i byggekostnaden.

Investeringskostnader for bygg oppgis som usikkerhetsjustert forventningsverdi, øvrige kostnader og inntekter oppgis med forventet verdi. Se kapittel 7 og eget vedlegg for mer informasjon.

Prosjektnedbrytningsstruktur – generisk for konseptene

Figuren nedenfor beskriver prosjektnedbrytningsstrukturen som er lagt til grunn for kalkylene av de ulike alternativene.

Figur 22: Prosjektnedbrytningsstrukturen for kostnader som er lagt til grunn for kalkylene av de ulike alternativene

Årlige kostnader til bygg består i forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av bygningsmasse og fasiliteter. I noen konsepter påløper det i tillegg leiekostnader knyttet til eksterne lokaler til verksteder, administrasjon samt fast leie av stor scene i Stavangerregionen.

Årlige kostnader til produksjon er alle kostnader som påløper for drift av Rogaland Teater knyttet til lønn, annen drift samt ledelse og administrasjon. Det skiller mellom faste ansatte og ansatte knyttet til prosjekter/produksjoner.

Konseptene har en rekke felles kostnadstyper, og disse er beskrevet samlet. I den grad det er avvik mellom de forskjellige alternativene er dette kommentert eksplisitt ved beskrivelse av kalkylen.

Estimerte investerings- og produksjonskostnader

Kostnader til forprosjekt er fastsatt ut fra erfaringer med lignende prosjekter og baseres på konseptets størrelse og kompleksitet. Tilsvarende er det for flyttekostnader. Flyttekostnadene er anslag på ressursbruk knyttet til planlegging og gjennomføring av å flytte produksjon fra eksisterende bygg til nye bygg. Flyttekostnaden er størst for K3 og i konseptene hvor det flyttes inn til nye teaterhus, siden disse anses som mest ressurskrevende.

Investering i nytt teaterhus eller ombygging av eksisterende lokaler er basert på relativt nylig oppførte teaterbygg og kulturhus i Norge. Det er skilt mellom store bygninger og mindre bygninger, hvor byggekostnader for store kulturhus benyttes for nybygg i utredningen, mens byggekostnader for mindre kulturhus benyttes når eksisterende bygninger rehabiliteres. Tabellen under viser hvilke teaterbygg og kulturhus som er benyttet som grunnlag for å beregne referansepris per kvadratmeter.

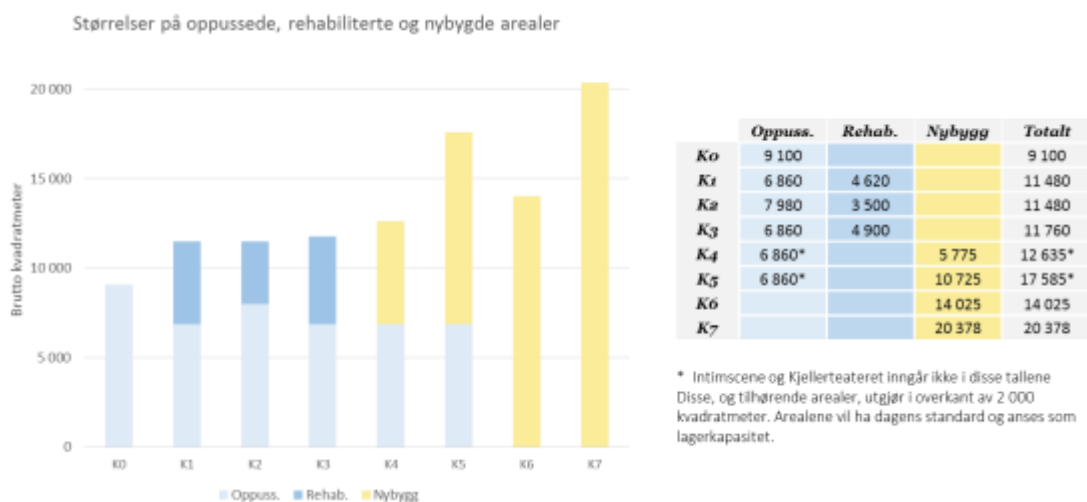
Tabell 12: Byggekostnad, kroner per m2 for utvalgte teater og kulturhus i Norge ekskl. mva.

Kulturhus	Stort	Mindre	Åpningsår	Pris/m2 åpningsår	Pris/m2 2016 ¹³
Den norske Opera og Ballett	X		2008	89 600	114 061
Kilden teater- og konserthus	X		2011	84 000	97 440
Stavanger konserthus	X		2012	70 960	79 617
Stormen, Bodø	X		2014	54 000	57 132
Hamar kulturhus	X		2014	36 800	38 934
Hålogaland teater		X	2002	36 800	60 315
Plassen, Molde		X	2010	32 000	38 528
Bølgen, Larvik		X	2009	35 000	43 000
Bok & blueshuset, Notodden		X	2013	31 000	37 000

Basert på dette blir gjennomsnittlig byggekostnader følgende:

- Ombygging/rehabilitering av scener kr 40 000
- Nybygg kr 75 000

Figuren under oppsummerer antall kvadratmeter i de ulike konseptene.

¹³ SSBs byggekostnadsindeks er benyttet for å realprisjustere byggekostnadene. <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/statistikker/bkibol/maaned/2016-01-13>

Figur 23: Størrelser på oppussede, rehabiliterte og nybygde arealer

For mange av de aktuelle alternativene vil tomteprisen være ukjent. Blant annet fordi det vil være flere mulige tomter hvor alternativet kan realiseres, samt at det for flere tomter ikke eksisterer en markedspris. Slik sett vil prisen måtte fastsettes gjennom forhandlinger mellom selger og kjøper, samt at noen av tomtene vil innebære opparbeiding av ukjent omfang. Eksempel på dette er flere av de sjønære tomtene som vil kreve utfylling i sjø, og omfang og pris kan ikke bestemmes på analysetidspunktet. Aktuelle grunneiere for tomter er Stavanger kommune, Stavanger Havn det nye infrastrukturselskapet Bane NOR, samt private aktører.

Analysens tilnærming for å finne tomtekostnaden i de alternativene som krever tomt baseres på tomtenes verdi ved utbygging av kontorbygg. Dette innebærer en teoretiske beregning for alternativt bruk av tomtene og hva betalingsvilligheten vil være når man legger til grunn at tomtekjøpet skal gi en akseptabel forventet avkastning.

I utkast til sentrumsplanen er det lagt opp til 20 prosent bolig og 80 prosent næringsbygg. Vi legger til grunn at næringsbygg omfatter både kontorbygg og arealer til for eksempel varehandel. I Rogaland er gjennomsnittlig kvadratmeterpris 35 000 for bolig og i overkant av 25 000 for næringsbygg. Dette gir en veiet gjennomsnittlig kvadratmeterpris på 27 000 kroner.

Forventet avkastning knyttet til verdsettelse av eiendommer er yield, hvor netto yield kalkuleres som leieinntekter fratrukket eierkostnadene. Lavere yield gir i utgangspunktet høyere verdianslag for eiendommen, gitt at andre forhold er like. Dersom leietaker er offentlig, med en lang avtaleperiode, er det antatt en akseptabel yield på mellom 5 og 7 prosent. Basert på dette er det i analysen lagt til grunn en yield på 5,5 prosent.

For å kunne beregne forventet avkastning benyttes leieprisen for kontorareal i Stavanger sentrum¹⁴. I 2016 var leieprisen 2 600 kr/m² for kontorareal med høy standard. For kontorarealer med lavere standard er leieprisen 1 500 kr/m². I kalkylen benyttes leieprisen for kontorareal med høy standard som grunnlag for å beregne forventet avkastning. Dette skyldes at de aktuelle tomtene for nytt teaterhus er svært attraktive. Dersom disse tomtene blir brukt til utbygging av kontorareal vil disse mest sannsynlig bli bygget ut med høy standard som igjen krever en høy leiepris.

Størrelsen på tomten fremkommer av det nye teaterhusets fotavtrykk, samt behov for å ivareta behovet for ankomst og offentlig vei, ved og rundt teaterhuset. Tomtens utforming og topografi setter premisser for hvilke muligheter tomten gir.

Tabellen under viser de ulike tomtenes størrelse i konsepter med behov for kjøp av tomt samt beregnet kostnad for tomten.

Tabell 13 Fotavtrykk og forventet brutto tomteareal

Konsept	Fotavtrykk m ²	Brutto tomteareal m ²	Kostnad millioner kroner
K4	2 000	4 000	5,8
K5	4 000	8 000	11,6
K6	5 000	10 000	14,5
K7	7 000	14 000	20,3

¹⁴ Kilde: Markedsundersøkelsen | Høst 2016 Eiendomsmeidler 1

Driftskostnadene varierer mellom konseptene som følge av ambisjoner om produksjonsvolumet for hvert konsept, som igjen er avhengig av publikumskapasiteten. Lavest produksjon er det i nullalternativet. For K1-K7 varierer antall produksjoner mellom 18 og 20 i året. Konsepter med lav publikumskapasitet har flere produksjoner på den mellomstore scenen. Konsepter med høy publikumskapasitet har flere produksjoner på de store scenene. I K5 og K7 er det lagt opp til 11 produksjoner per år på stor scene mot 6 i dag. For å kunne øke tilbudet til mellom 18-20 ulike produksjoner per år er det lagt til grunn at antall årsverk ved teatret øker med mellom 20 og 40.

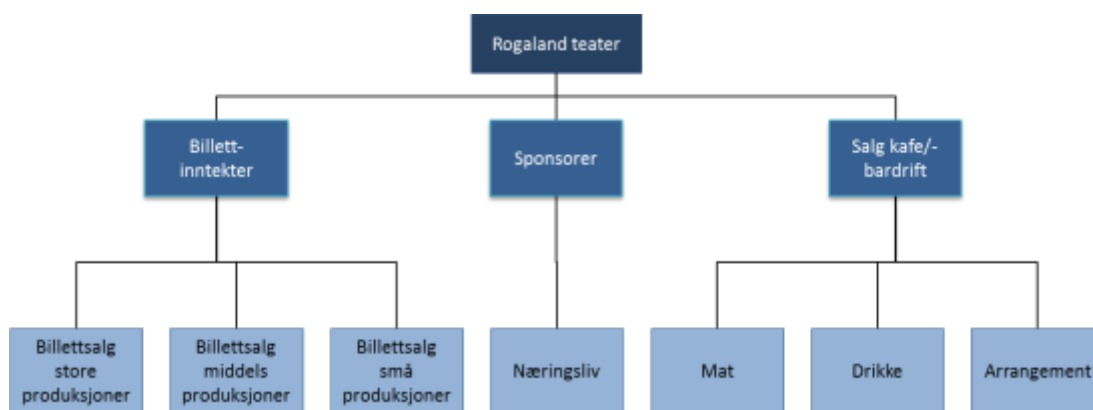
Basert på grunnkalkyle og gjennomført usikkerhetsanalyse er det etablert en forventningsverdi for investeringskostnader, samt de respektive, årlige kontantstrømmene. Disse vil inngå i den samfunnsøkonomiske analysen.

Tabell 14 Kalkyle, forventningsverdier som inngår i den samfunnsøkonomiske analyse (ekskl. mva., millioner 2016-kroner)

	K0	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
	Null- alternativet	Tilbygg og samarbeid	Leie bygg og samarbeid	Delt og samarbeid	Liten satellitt og samarbeid	Stor satellitt uten samarbeid	Nytt teaterhus	Nytt teaterhus med økt kapasitet
Investeringer								
Forprosjekt	1	8	8	8	8	8	8	8
Flyttekostnader	0	0	2	3	2	2	3	3
Bygging og etablering	-82	-263	-225	-275	-549	-965	-1 224	-1 714
Tomt	0	0	0	0	6	12	15	20
Drift bygg								
Drift av bygninger	6	9	9	9	11	17	16	23
Drift produksjon								
Personell	67	80	80	80	83	95	88	95
Innkjøp	17	22	22	22	23	24	25	26
Leie av lokaler/ scener	0	5	5	13	5	0	0	0

Driftsinntekter - Prosjektnedbrytningsstruktur

Figuren nedenfor beskriver projektnedbrytningsstrukturen som er lagt til grunn for estimering av driftsinntekter for de ulike alternativene.

Figur 24: Prosjektnedbrytningsstrukturen for driftsinntekter som er lagt til grunn for kalkylene av de ulike alternativene

Driftsinntektene er delt i tre hovedkategorier; billettinntekter, sponsorer samt salg fra kafe og bar. Det er lagt til grunn at billettinntektene vil være noe høyere ved store produksjoner, både knyttet til størrelsen på salen men også grunnet typen produksjoner som settes opp på de større scenene. Eksempel på kommersielle produksjoner er for eksempel musikaler, som gir grunnlag for flere forestillinger og flere solgte billetter. Middels produksjoner har høyere andel solgte billetter, men lavere inntekter enn store produksjoner. De små produksjonene har få forestillinger, lav publikumskapasitet per forestilling og lavest andel solgte billetter, da disse produksjonene ofte er rettet mot et smalere publikum sammenlignet med de større produksjonene.

Sponsorinntekter har sin hovedkilde fra næringslivet. Attraktiviteten, og viljen til å sponse Rogaland Teater antas å være høyere i konseptene hvor teatret får nytt hus, enn i konseptene hvor eksisterende bygning spiller en sentral rolle.

Salg fra kafe/bardrift vil variere mellom konseptene. I dagens teater er det et ingen kafe. Det vil det kunne være i konseptene hvor teatret får nytt hus. I disse konseptene vil det også være mulig å kunne ha egne arrangement tilsvarende tilbud Nationaltheatret har utviklet med quiz og talk show med Anne Grosvold. Eventuelle netto inntekter basert på arrangement som teatret ikke har i dag inngår ikke i analysen.

Endrede driftsinntekter

Det er estimert endringer i årlige driftsinntekter for hvert av de syv konseptene. Tabellen gir en samlet oversikt.

Tabell 15: Årlige driftsinntekter, forventningsverdier som inngår i den samfunnsøkonomiske analyse (ekskl. mva., millioner 2016-kroner)

	K0	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
	Null-alternativet	Tilbygg og samarbeid	Leie bygg og samarbeid	Delt og samarbeid	Liten satellitt og samarbeid	Stor satellitt	Nytt teaterhus	Nytt teaterhus med økt kapasitet
Driftsinntekter								
Billettsalg	13	19	19	19	22	26	26	31
Salg kafe/bardrift	2	3	3	3	3	3	3	4
Sponsorer	5	3	3	3	4	4	4	4

Billettinntektene antas å mer enn dobles i de mest ambisiøse konseptene sammenliknet med dagens situasjon. Hovedårsaken er økt publikumskapasitet og at dette legger grunnlag for mer kommersielle produksjoner som når et bredere publikum. I tillegg legges det opp til en økning av billettpriser for konseptene hvor det bygges et nytt teater, som en satellitt til dagens teater eller ved helt nytt teaterhus. En økning av billettprisene ses i sammenheng med det løftet teatret vil få som følge av investeringene i konseptene. For de mindre investeringene i K1 til K3 vurderes det ikke til å være grunnlag for å øke billettprisene. I konseptene hvor teatret får nye saler i en satellitt legges det til grunn at billettprisene økes med 15 prosent. For konsepter med nytt teaterhus antas en økning på 25 prosent.

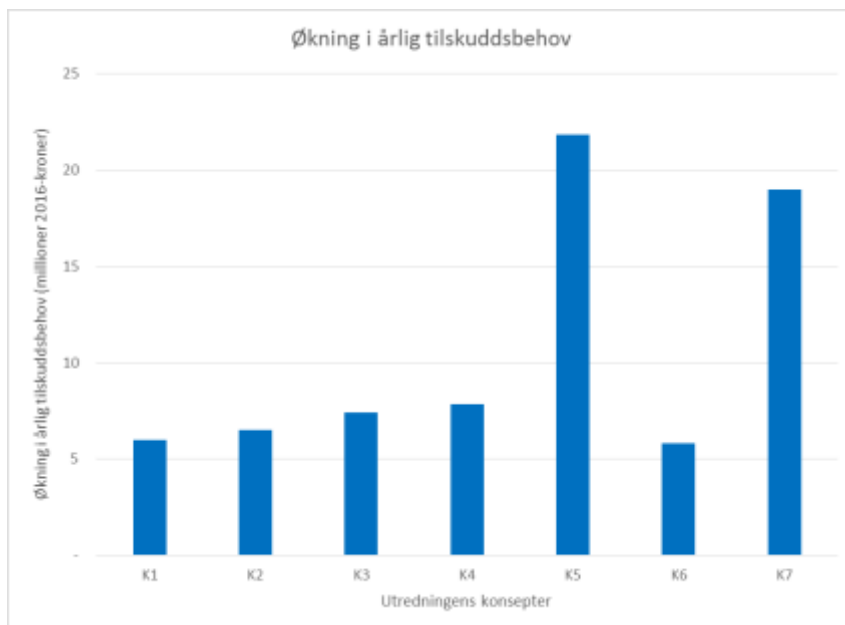
Befolkningsframskriving for storbyregionen Stavanger viser en økning på 80 000 innbyggere de neste 20 år. Dette vil forsterke vekstpotensialet for teatret. I konseptvalgutredningen er denne økningen i befolkning ikke tatt inn i den samfunnsøkonomiske analysen. Bakgrunnen for dette er at teatret de siste årene ikke har hatt en utvikling i billettsalg som tilsvarer befolkningsøkningen.

Sponsorinntektene i nullalternativet tilsvarer sponsorinntektene i 2015. Dette var et unntaksår som følge av at en sponsor ønsket å gi støtte til en produksjon i Stavanger konserthus. Som følge av dette er sponsorinntektene i K1 satt til 3 millioner kroner årlig, da dette anses som et mer realistisk nivå. Dette er på tilsvarende nivå fra tidligere år, og på nivå med Nationaltheatret. I det mest ambisiøse alternativet antas sponsorinntektene å øke til 4 millioner kroner. Årsaken til dette er at et helt nytt signalbygg er mer tiltrekkende for sponsorer samt at teatret vil ha bedre muligheter for sponsorrettede arrangementer.

Salg fra kafe/bardrift endres ikke vesentlig. Økningen i driftsinntekter skyldes økningen i antall solgte billetter. I praksis innebærer dette at det ikke legges opp til kafe/bardrift utover dagens nivå. Erfaringsmessig er det ikke hensiktsmessig for et teater å drifte kafe/restaurant. De fleste velger å leie ut areal til profesjonelle restauranthus. Eventuelle inntekter fra kafe eller restaurant er ikke tatt med i analysen.

Ved høyere produksjon av scenekunst vil driftskostnadene for teatret øker mer enn billettinntektene. Dette vil medføre at teatrets tilskuddsbehov øker. Konseptene som skiller seg ut her er K5 og K7, hvor det årlige tilskuddet må økes med rundt 20 millioner kroner. For de øvrige konseptene er økningen i tilskuddsbehov mellom 6 og 8 millioner kroner.

Figuren under viser endringen i det årlige driftstilskuddet for hvert av konseptene sammenlignet med nullalternativet. K6 fremstår dermed som ressurseffektivt i driftsperioden.

Figur 25: Endring i årlig tilskuddsbehov sammenlignet med K0, millioner 2016-kroner

Nåverdi av konseptene K0-K7

Tabellen under viser nåverdi av konseptene som inngår i alternativanalysen

Tabell 16 Nåverdi av tiltakene, millioner 2016-kroner inkl. skattekostnad, ekskl. mva. Investeringskostnad uten skattekostnad, med mva.

	K0	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
	Null-alternativet	Tilbygg og samarbeid	Leie bygg og samarbeid	Delt og samarbeid	Satellitt og samarbeid	Stor satellitt	Nytt teaterhus	Nytt teaterhus med økt kapasitet
Investeringskostnad for bygg	100	330	280	340	690	1 210	1 540	2 140
Nåverdi samfunnsøkonomisk kostnad	-2 160	-2 880	-2 810	-3 050	-3 330	-4 030	-4 090	-4 880
Netto nåverdi samfunnsøkonomisk kostnad	0	-720	-640	-890	-1 160	-1 860	-1 930	-2 720
Netto nåverdi av nytte	0	110	100	120	180	270	290	390
Netto nåverdi (nytte ÷ kostnad)	0	-610	-550	-770	-980	-1 590	-1 640	-2 330
Annuitet netto nåverdi	0,0	6,4	5,7	8,1	10,3	16,7	17,2	24,5

Alle tall i millioner 2016-kroner, inkluderer skattekostnad. Investeringskostnad vises uten skattekostnad, men med mva.

Investeringskostnadene for bygg, inklusive merverdiavgift, er 100 millioner kroner i nullalternativet. For tiltaksalternativene varierer investeringskostnaden fra rundt 300 millioner kroner, for K1, K2 og K3, til 2 100 millioner kroner for K7.

Størrelsen for nåverdi samfunnsøkonomisk kostnad dekker alle kostnader i byggeperioden og i analyseperioden. Analyseperioden er satt til 40 år, med oppstart i 2025. Alle kostnader er henført til 2016.

Netto nåverdi viser summen av de prissatte nyttevirkningene fratrukket nåverdien av kostnadene. Som tabellen over viser er netto nåverdien for konsept K1-K3 relativt like, med nåverdi mellom -550 og -800. I disse konseptene er den maksimale scenekapasiteten på teatret 350 seter, med noe tilgang til en større, leid scene. I K4 etableres en liten scene utenfor dagens teaterhus og netto nåverdi for dette konseptet er kalkulert til -1 000 millioner kroner.

I konsepter hvor teatret selv har en scene med kapasitet på 550 forverres netto nåverdi. Dette skyldes at de høye investeringskostnadene som er forbundet med byggingen av disse konseptene ikke gir tilsvarende inntekter for teatret.

Annuitet netto nåverdi viser netto nåverdi som en årlig størrelse, gitt analyseperioden i utredningen.

7.5. Ikke-prissatte virkninger

Ikke-prissatte effekter er effekter som skal tillegges vekt i den samlede vurderingen av utredningsalternativene. Et viktig element i denne metodikken er at effektene som vurderes skal være gjensidig uavhengig av hverandre og uavhengige av de prissatte effektene. Dette for å unngå dobbelttelling.

Utredningen legger til grunn en nytte-kostnadsanalyse hvor alle virkninger av tiltaket, så langt det er forsvarlig, prissettes. Publikums opplevelse av teatret inngår i de prissatte virkningene, da de velger å betale for å gå på teater. Teateropplevelsen tas dermed ikke med blant de ikke-prissatte virkningene i analysen. Metodisk vil dette undervurdere nytten av tiltaket, da flere av teaters publikum vil vurdere nytten av sin opplevelse høyere enn det som er reflektert i billettprisen. For et prosjekt som har som mål å legge til rette for fremragende scenekunst vil publikums opplevelse være den mest vesentlige nytteeffekten. Avviket mellom den prissatte virkningen som er tatt med på nyttesiden og publikums opplevelse av nytte kan i dette tilfellet være vesentlig.

De ikke prissatte effektene som de ulike konseptene gir kan ikke gis pekuniære størrelser og vil være av mer kvalitativ karakter. Dette er typiske nytteeffekter som speiler i hvilken grad konseptene understøtter viktige behov og krav slik de fremkommer i behovsanalysen og i kravene som er definert for prosjektet. Vurderingen av virkningen av de ikke-prissatte effektene basere på pluss/minus metoden.

Metoden går ut på at tiltakets ikke-prissatte virkninger bestemmes av en kombinasjon av betydning og omfang.

- Betydning – Første steg er å gjøre en vurdering av hvilken betydning virkningen har for enkeltmennesker, grupper eller for samfunnet som helhet. I stedet for å sette et tallanslag etableres et gitt antall kvalitative kategorier. I utredningen benyttes en inndeling med tre kategorier for betydning: liten – middels – stor.
- Omfang – Neste steg i metoden er å vurdere hvilke endringer tiltaket medfører, og i hvor stor grad de oppfyller prosjektets behov, mål og krav. Omfanget måles mot lite, middels og stort omfang, samt at vi skiller mellom positiv og negativ virkning.

Det er den samlede vurderingen av betydning og omfang som avgjør hvordan man vurderer ikke-prissatte virkninger. Den samlede virkningen oppgis ved bruk av en ni-delt skala for virkning, fra meget stor virkning (++++) til meget stor negativ virkning (----)

Tabellen under viser således hvordan en kan utlede konsekvens av tiltaket.

Tabell 17 Vurderingsskala for å utlede konsekvens av tiltaket

		Betydning		
		Liten	Middels	Stor
Omfang	Stort positivt omfang	++ Middels positiv konsekvens	+++ Stor positiv konsekvens	++++ Meget stor positiv konsekvens
	Middels, positivt omfang	+ Liten positiv konsekvens	++ Middels positiv konsekvens	+++ Stor positiv konsekvens
	Lite, positivt omfang	0 Ubetydelig konsekvens	+ Liten positiv konsekvens	++ Middels positiv konsekvens
	Intet omfang	0 Ingen konsekvens	0 Ingen konsekvens	0 Ingen konsekvens
	Lite negativt omfang	0 Ubetydelig konsekvens	- Liten negativ konsekvens	-- Middels negativ konsekvens
	Middels, negativt omfang	- Liten negativ konsekvens	-- Middels negativ konsekvens	--- Stor negativ konsekvens
	Stor negativt omfang	-- Middels negativ konsekvens	--- Stor negativ konsekvens	---- Meget stor negativ konsekvens

Identifiserte ikke-prissatte virkninger

Tabellen nedenfor redegjør for de ikke-prissatte virkningene som inngår i alternativanalysen og hvordan disse bidrar til oppnåelse av effektmålene.

Tabell 18: Oversikt over ikke-prissatte effekter og påvirkning på innsatsevne

Ikke-prissatt virkning	Teatret skal fylle rollen som et sterkt regionteater og være tilgjengelig og relevant for hele Rogalands befolkning		Effektiv ressurs-utnyttelse	Øvrige områder
	Teatret skal ha en ledende rolle i å formidle og videreutvikle scenekunsten			
Kunstnerisk utvikling og fornyelse	X	X		
Fleksibilitet	X	X	X	
Tilrettelegging for kompetanseutvikling		X		

Arbidsforhold		X	X	
Byutvikling				X
Bevaring av eksisterende bygninger				X

Nedenfor følger en nærmere omtale av de enkelte virkningene.

Kunstnerisk utvikling og fornyelse

Vurdering av betydning

Kunstnerisk utvikling og fornyelse er en forutsetning for at scenekunsten generelt, og teaterkunsten spesielt, fortsatt kan være et relevant alternativ i et mangfold av kulturuttrykk. Uten kunstnerisk utvikling og fornyelse er det fare for at tilbudet stivner og publikum slutter å gå på teater.

Kunstnerisk utvikling og fornyelse tar ikke bare for seg smale produksjoner, hvor man prøver ut nye konsepter og lignende. Like viktig er å fornye teatret eller sette opp kommersielle produksjoner, slik at det når et så bredt publikum som mulig.

Kulturlovens §3 har forankret behovet for kunstnerisk utvikling og fornyelse. I Kulturlovens § 3 heter det at kulturlivet skal ha «*føreseielege utviklingskår*» og at staten, fylke og kommunen skal sikre «*profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbodet*».

Dagens teater konkurrerer med et stort tilfang av andre tilbud. Film, TV og strømmetjenester utfordrer teatrene. Det samme gjør idrettsarrangement, konserter og tilsvarende. Skal teater som kunstform være relevant i regionen må Rogaland Teater gis rammevilkår som gjør teatret i stand til å gi et attraktivt tilbud for Rogaland og storbyregionen Stavanger. Økende mobilitet i befolkningen utfordrer også Rogaland Teater. Kulturundersøkelsen for Nord-Jæren viser at mange benytter andre teatertilbud enn Rogaland Teaters tilbud.

Rogaland Teater har en stabil utvikling i antall solgte billetter. Variasjonene i salget skyldes blant annet sammensetningen av programmet. For eksempel var billettsalget høyt i 2011 når Sonny, et musikkdramatisk verk bygget på musikken til Kaisers Orkestra, ble satt opp.

Siden 2006 har storbyregionen Stavanger vokst med 60 000 innbyggere¹⁵. Dette er en vekst på rundt 20 prosent. Billettsalget for voksenforestillinger i perioden har sunket. Rogaland Teater ikke klart å utnytte befolkningsveksten til å selge flere billetter, men heller tapt markedsandeler i et voksne marked.

Basert på beskrivelsen over, er den samfunnsmessige betydningen av denne virkningen vurdert som middels. Rogaland Teater vil ikke bli utradert uten kunstnerisk utvikling og fornyelse, men dens rolle som en del av kulturtilbudet vil bli betydelig svekket.

Vurdering av omfang

Konseptene K1-K3 gir grunnlag for å styrke og videreutvikle scenekunsten. Den formelle samarbeidsavtalen med en eksisterende stor scene gir mulighet til å nå et bredere publikum. Ulempen med en samarbeidsavtale med en eksisterende stor scene, er at man vil konkurrere om scenekapasitet med andre konserter og forestillinger. En teaterforestilling vil binde opp scenen med minimum seks uker. Slik sett vil det mest sannsynlig være mulig for Rogaland Teater å benytte

¹⁵ <https://www.ssb.no/befolkning>

samarbeidsscenen i uker hvor den er minst i bruk. Dette er for eksempel ukene rett etter sommerferien, som ikke er høysesong for teaterbesøk.

Samtidig vil dagens areal i Rogaland Teater bli mer funksjonelle i K2 og K3. Dette øker mulighetene for repertoarteater, og dermed fleksibiliteten til å prøve ut nye konsepter og forestillinger. Samtidig kan vellykkete forestillinger settes opp igjen for nytt publikum, og mindre vellykkede produksjoner kan stoppes raskere. Det blir også enklere å ta imot gjesteforestillinger.

Konseptene K4 og K5 vil forsterke dette bilde. De nye scenene i satellittene vil kunne planlegges for den funksjonalitet som kreves og ikke tilpasses arealer i eksisterende teaterhus. De nye salene vil legge til rette for å utnytte de tekniske muligheter som finnes og gi smarte, transportvennlige scenografiløsninger.

I K5 har satellitten en stor scene med 550 plasser. Dette gir økt frihet i programutviklingen, og mulighet for å sette opp større, mer kommersielle, forestillinger i høysesongene for teateropplevelser, som for eksempel oktober og november.

Konseptene K6 og K7 innebærer helt nye teaterhus. Et helt nytt teater gir et annet løft enn de andre konseptene, som egentlig er tilpasninger ut fra dagens teater. K6 og K7 kan planlegges «fra bunnen av» hvor behovene og kravene til kunstnerisk utvikling og fornyelse kan bli ivaretatt. Samtidig vil K6 og K7 gi de beste forutsetninger for repertoarteater. Teatret kan bli mer dristig i sin kunstneriske utvikling, noe som kan bidra til å nå yngre eller nye kundegrupper. Dette forsterker teatrets muligheter til å gi publikum et bredere tilbud over tid. Samtidig er det mulig å være mer dristig, fordi programmet kan justeres og endres. En stor fordel er at alt er samlet under samme tak. Dette vil forenkle produksjonen fra planlegging til gjennomføring. Felles for K6 og K7 er at muligheten for repertoarteater styrkes vesentlig, siden arealene kan planlegges for dette fra bunnen av. Slik sett vil K6 og K7 være de mest robuste konseptene for kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Tabellen under viser verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Kunstnerisk utvikling og fornyelse

Tabell 19: Verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Kunstnerisk utvikling og fornyelse

Konsept	Betydning	Omfang	Konsekvens	Pluss-minus
K1	Middels	Lite positivt	Liten positiv konsekvens	+
K2	Middels	Lite positivt	Liten positiv konsekvens	+
K3	Middels	Lite positivt	Liten positiv konsekvens	+
K4	Middels	Middels positivt	Middels positiv konsekvens	++
K5	Middels	Middels positivt	Middels positiv konsekvens	++
K6	Middels	Stort positivt	Stor positiv konsekvens	+++
K7	Middels	Stort positivt	Stor positiv konsekvens	+++

Fleksibilitet teaterproduksjonen

Vurdering av betydning

Teaterproduksjon er tilpasning under usikkerhet. Planlegging av programmer starter 18-24 måneder i forkant av sesongen. I tillegg er produksjonene blitt mer og mer komplekse. Det stilles strengere krav til tekniske løsninger. Publikum er blitt mer krevende. Som regioneteater forventes det at Rogaland Teater produserer teater av høy nasjonal og internasjonal kvalitet og vil bli sammenlignet med andre teaterhus, i for eksempel Oslo eller London. Kulturundersøkelsen for Nord-Jæren 2015 viser at regionens innbyggere benytter teatertilbud utenfor byen.

I dette bilde vil fleksibilitet i teaterproduksjonen være svært viktig for å kunne sikre konkurransedyktige produksjoner. Basert på beskrivelsen over, er den samfunnsmessige betydningen av denne virkningen vurdert som middels. Rogaland Teater vil kunne fortsette å produsere teaterforestillinger, men kostnadene vil øke som igjen driver risikoen knyttet til produksjonens lønnsomhet.

Vurdering av omfang

Konseptene K1 - K3 vil i liten grad endre fleksibiliteten, sammenlignet med K0. Det kan argumenteres for at K3 har en liten negativ virkning, særlig hvis organiseringen av produksjonen i eksterne leide lokaler ikke planlegges godt. I denne analysen legges ikke dette til grunn.

Konseptene K4 og K5 gir to nye scener, hvor det blir mulig med repertoarteater. I K4 inngår samarbeidsavtalen med en stor ekstern Scene. Forestillinger på den store eksterne scenen vil bli spilt som *en suite*. Noen som ytterligere låser kunstnerisk- og avviklingspersonale allokert til denne scenen. Dette skyldes at tiden som avsettes er begrenset og tilpasset øvrig aktivitet på scenen. Til sammen begrenser dette teatrets mulighet til å spille repertoarteater i K4. I K5 inngår en stor scene, men som satellitt. Sammenlignet med K6 og K7 gir dette ikke like stor fleksibilitet, siden disse to konseptene har samlokalisert hele teatret, fra planlegging, produksjon og forestillinger.

Tabellen under viser verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Fleksibilitet teaterproduksjonen

Tabell 20: Verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Fleksibilitet teaterproduksjonen

Konsept	Betydning	Omfang	Konsekvens	Pluss-minus
K1	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K2	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K3	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K4	Middels	Lite positivt	Liten positiv konsekvens	+
K5	Middels	Middels positivt	Middels positiv konsekvens	++
K6	Middels	Stort positivt	Stor positiv konsekvens	+++
K7	Middels	Stort positivt	Stor positiv konsekvens	+++

Tilrettelegging for kompetanseutvikling

Vurdering av betydning

Innenfor scenekunsten finnes det i dag flere nasjonale teaterskoler som utdanner skuespillere. Innenfor de andre fagområdene er det ingen utdanningstilbud. Slike tilbud finnes blant annet i Danmark. Norge har derfor valgt en modell der teatrene selv må utdanne teknikere som er tilpasset teatrets særskilte behov. Konsekvensen er at gode teknikere er en «mangelvare». Rogaland Teater opplever få relevante søkere når det lyses ut stillinger. Dette gjør Rogaland Teater sårbar. Denne situasjonen er ikke unik for Rogaland Teater, men også relevant for de øvrige institusjonsteatrene. Slik sett er tilrettelegging for kompetanseutvikling en viktig virkning for samfunnet.

Basert på beskrivelsen over, er den samfunnsmessige betydningen av denne virkningen vurdert som middels.

Vurdering av omfang

Konseptene K1 - K3 vil i liten grad endre tilretteleggingen for kompetanseutvikling, sammenlignet med K0. Det kan argumenteres for at K3 har en positiv virkning, siden man i dette alternativet vil få helt nye verksteder. I planleggingen av disse kan man ta hensyn til behovet for opplæring etc.

I satellittkonseptene (K4 og K5) er tilretteleggingen for kompetanseutvikling større enn i Konseptene K1 - K3. Satellittene vil frigjøre arealer i dagens teater, slik at verkstedene og tilsvarende lokaler kan tilrettelegges for kompetanseutvikling. Samtidig vil de nye scenene i satellittene bidra til kunstnerisk utvikling og fornyelse, noe som igjen bidrar til tilrettelegging for kompetanseutvikling gjennom utprøving av nye metoder og verktøy

I konseptene med helt nye teaterhus (K6 og K7) vil tilretteleggingen for kompetanseutvikling forsterkes ytterligere. Slik sett vil K6 og K7 har størst endring sammenlignet med K0.

Tabellen under viser verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Tilrettelegging for kompetanseutvikling.

Tabell 21: Verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Tilrettelegging for kompetanseutvikling

Konsept	Betydning	Omfang	Konsekvens	Pluss-minus
K1	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K2	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K3	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K4	Middels	Lite positivt	Liten positiv konsekvens	+
K5	Middels	Middels positivt	Middels positiv konsekvens	++
K6	Middels	Stort positivt	Stor positiv konsekvens	+++
K7	Middels	Stort positivt	Stor positiv konsekvens	+++

Arbeidsforhold

Vurdering av betydning

Arbeidsmiljøloven setter tydelige krav til ansattes rettigheter knyttet til arbeidsforhold. I tillegg til å vanskeliggjøre ansattes daglige arbeidshverdag vil dårlige arbeidsforhold svekke mulighetene for teaterproduksjonen. Slik sett er arbeidsforhold av høy verdi for samfunnet. Det brukes mye ressurser for tilrettelegging og kravene er tydelige. Basert på denne beskrivelsen er den samfunnsmessige betydningen av denne virkningen vurdert som stor.

Vurdering av omfang

Dagens teater er som tidligere beskrevet bygget om, på og endret 15 ganger siden starten i 1883. Dette innebærer mange tilpasninger og man ville ikke bygget teatret slik det i dag om man begynte på nytt. Teatret har relativt store logistikkutfordringer for å få flyttet kulisser og utstyr. Ansatte må dermed gjennomføre mye unødvendige arbeid. For eksempel må kulisser fraktes flere runder i bygget siden de må splittes opp for å få dem gjennom dører og korridorer. Noen deler av bygget er forholdsvis nye og har relativt gode arbeidsforhold. Eksempel på dette er verkstedlokalene som ble bygget i 2001. Samtidig dekker dagens fasiliteter ikke behovet for kontorlokaler.

I konseptene K1 - K3 rehabiliteres og ombygges deler av dagens arealer. Dette vil representere en relativt stor oppgradering og modernisering, men nok en gang innenfor dagens teaterhus, med de begrensningene som ligger der.

K3 innebærer at dagens arealer til verksted og administrasjon omdisponeres til teatersaler. Verksted og administrasjon flyttes til ekstern, leid lokalitet. I dette konseptet vil arbeidsforholdene både styrkes og svekkes. Ved å flytte verksted og administrasjon ut av dagens teater vil man miste

nærheten til scenene, prøvesalene og teaterhuset med all den ulempe dette gir for verkstedproduksjonen. I tillegg vil man måtte tilpasse seg samarbeidsscenen. Denne scenen representerer enda en lokalitet utenfor bygget i de konseptene hvor samarbeid inngår.

Samtidig vil verkstedene og administrasjonen mest sannsynlig flytte til mer moderne og tilpassete lokaler. Dette vil styrke arbeidsforholdene. Eksterne verksted er en løsning som benyttes av blant annet Nationaltheatret. Flyttingen av verksted og administrasjon frigjør arealer på teatret som muliggjør forbedret logistikk innad i teatret. Ut fra en samlet vurdering vil arbeidsforholdene forbedres også i K3.

I satellittkonseptene K4 og K5 frigjøres areal i dagens teaterhus og dagens logistikkutfordringer vil bli bedre. K5 fremstår som noe bedre siden dette konseptet har en stor scene på 550 seter. Dette betyr at en formell samarbeidsavtale med en eksisterende stor scene ikke inngår i konseptet, som igjen betyr én mindre lokalitet, sammenlignet med K4.

Konseptene K6 og K7 vil gi mulighet for at hele teatret planlegges fra bunnen av, og slik sett representerer de beste konseptene knyttet til arbeidsforhold. Alle ansatte er samlokalisert i nye lokaler, hvor det er tilrettelagt for moderne teaterproduksjon. Dette innebærer gode transport og logistikkløsninger, som forenkler arbeidssituasjonen.

Tabellen under viser verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Arbeidsforhold.

Tabell 22: Verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Arbeidsforhold

Konsept	Betydning	Omfang	Konsekvens	Pluss-minus
K1	Stor	Lite positivt	Liten positiv konsekvens	+
K2	Stor	Lite positivt	Liten positiv konsekvens	+
K3	Stor	Lite positivt	Liten positiv konsekvens	+
K4	Stor	Middels positivt	Middels positiv konsekvens	++
K5	Stor	Middels positivt	Middels positiv konsekvens	++
K6	Stor	Stort positivt	Stor positiv konsekvens	+++
K7	Stor	Stort positivt	Stor positiv konsekvens	+++

Byutvikling

Vurdering av betydning

Stavanger kommune vedtok i oktober 2012 en kulturarenaplan og arbeidet med ny kommunedelplan for Stavanger sentrum pågår. I kommunedelplan for Stavanger sentrum er det en målsetting om at Stavanger skal være en attraktiv regionhovedstad og et tyngdepunkt for blant annet opplevelser. Stavanger sentrum skal i tillegg være den viktigste møteplassen for menneskene som bor og hører til byen. Kommunedelplan for Stavanger sentrum er ikke vedtatt. Likevel signaliserer utkastet til kommedelplanen høyt ambisjonsnivå for byutviklingen i sentrum.

Basert på denne beskrivelsen er den samfunnsmessige betydningen av denne virkningen vurdert som stor.

Vurdering av omfang

I konseptene K1-K3 vil endringene som er lagt til i konseptene i liten grad bidra til byutvikling. K1 er i praksis en videreføring av K0, siden teatret bruker eksterne scener for deler produksjonen allerede i dag. I K2 vil Rogaland Teater ta i bruk en egnet bygning for scenekunst, men det er ikke lagt opp til at dette bygget vil få et vesentlig løft. I K3 er endringene internt i dagens bygning og vil i et byutviklingsperspektiv ha liten innvirkning.

I konseptene K4-K7 vil det bygges nytt teaterbygg. Felles for disse er at teatret kan bli del av byutviklingen, enten som en vitalisering av eksisterende sentrumsområde eller som et bidrag til å utvide det urbane området. Sistnevnte kan forstås som at teatret kan ligge i randen, eller like utenfor sentrums kjerneområde, dersom det inngår i en strategi for å urbanisere dette området.

Det er et ønske fra lokale politikere om at teatret skal være synlig; «et naturlig knutepunkt for regionens befolkning». Det kan forstås som at det er et ønske om et bygg med ikoniske kvaliteter, som kanskje fordrer en mer frittliggende plassering enn den tette byen. Men det kan også bety synlighet gjennom at byggets tilbud og innhold gjør det til et knutepunkt med stor tilstrømming.

I konseptene K6 og K7 inngår bygging av helt nytt teaterhus, som erstatter dagens bygning, og vil gi et tydeligere løft til byutviklingen enn K4 og K5. I K4 og K5 vil fremdeles dagens teater har en viktig rolle. Dette vil i seg selv dempe byutviklingseffekten som følge av videreutvikling av Rogaland Teater.

Nasjonalt og internasjonalt har store og små byer brukt kulturbygningen som virkemiddel i byutviklingen. Mange byer har lyktes i denne strategien. Et fellestrekk for disse byene er at kulturbygget ikke er et selvstendig tiltak, men som en del av en større og forpliktende plan. Byer som har lyktes er for eksempel Drammen i Norge og Bilbao i Spania.

Valg av lokalitet må være en del av en større plan, og ikke velges ut fra praktiske hensyn som ledig tomt etc. Et nytt Rogaland Teater vil ikke seg selv vær tilstrekkelig for å forsterke ønsket retning på byen. Slik sett kan feil lokalitet gi negativ samfunnsøkonomisk konsekvens. Teatret blir liggende i randsonen, eller like utenfor sentrums kjerneområde. Noe som kan være negativt for byutviklingen og ikke minst negativt for teatret. I sin ytterste konsekvens kan feil lokalitet svekke den kunstneriske og økonomiske bærekraften for Rogaland Teater.

Under forutsetning om at de nye teaterhusene i K6 og K7 får en hensiktsmessig plassering og utforming, vurderes endringen for byutviklingen å være omfattende.

Verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av byutvikling er oppsummert i tabellen under.

Tabell 23: Verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Byutvikling

Konsept	Betydning	Omfang	Konsekvens	Pluss-minus
K1	Stor	Intet	Ingen konsekvens	0
K2	Stor	Intet	Ingen konsekvens	0
K3	Stor	Intet	Ingen konsekvens	0
K4	Stor	Lite negativt	Stor positiv konsekvens	+++
K5	Stor	Middels positivt	Stor positiv konsekvens	+++
K6	Stor	Stort positivt	Meget stor positiv konsekvens	++++
K7	Stor	Stort positivt	Meget stor positiv konsekvens	++++

Bevaring av eksisterende bygninger

Vurdering av betydning

Dagens teaterbygninger er verneverdig, og hovedbygningen og teaterhallen er regulert til spesialområde bevaring. En videre utvikling av dagens bygninger må derfor forholde seg til bevaringsreguleringen og anleggets historiske verdi. Dagens bygninger har også en tydelig plass på Kannik, og når bilister og andre trafikanter kommer fra E39 og inn «byporten» på FV 509 er bygningene tydelige og aktverdige, og setter sitt bestemte preg på bybilde i området.

Basert på denne beskrivelsen er den samfunnsmessige betydningen av denne virkningen vurdert som middels. Dette skyldes at byutviklingen i Stavanger har pakket teaterbygningene inn i relativt tung infrastruktur, og bygningene har ikke samme posisjon som tidligere. Stavangers Akropolis er borte.

Vurdering av omfang

I konseptene K1-K5 vil dagens bygninger fremdeles være i bruk. Gjennom rehabilitering og ombygninger vil bygningen opprettholde dagens verneverdi. Dette er også i tråd med Byantikvarens holdning, som ønsker at Rogaland Teater fortsatt bruker disse lokalene.

I konseptene K6 og K7 vil teatret ikke lenger benytte dagens bygninger. Ut fra et bevaringshensyn er det mest nærliggende at anlegget må videreføres i tråd med dagens bruk, som scene i en eller annen sammenheng. Imidlertid kan det være vanskelig å finne en kunstnerisk og økonomisk bærekraftig løsning. På kort eller mellomlang sikt kan man risikere at bygningene blir stående tomme. Dette vil ha en negativ effekt, siden verneverdien blir forringet. Ut fra dette vurderes den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Bevaring av eksisterende bygninger som middels negativt for K6 og K7.

Verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Bevaring av eksisterende bygninger er oppsummert i tabellen under.

Tabell 24: Verdsettingen av den samfunnsøkonomiske konsekvensen av Bevaring av eksisterende bygninger

Konsept	Betydning	Omfang	Konsekvens	Pluss-minus
K1	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K2	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K3	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K4	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K5	Middels	Intet	Ingen konsekvens	0
K6	Middels	Middels negativt	Middels negativ konsekvens	÷÷
K7	Middels	Middels negativt	Middels negativ konsekvens	÷÷

7.6. Samlet resultat

Tabellen under gir en samlet fremstilling de prissatte og ikke prissatte virkningene i alternativanalysen.

	K0	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
	Null-alternativet	Tilbygg og samarbeid	Leie bygg og samarbeid	Delt og samarbeid	Liten satellitt og samarbeid	Stor satellitt uten samarbeid	Nytt teaterhus	Nytt teaterhus med økt kapasitet
Prissatte virkninger								
Investeringskostnad for bygg	100	330	280	340	690	1 210	1 540	2 140
Nåverdi samfunnsøkonomisk kostnad	-2 160	-2 880	-2 810	-3 050	-3 330	-4 030	-4 090	-4 880
Netto nåverdi samfunnsøkonomisk kostnad	0	-720	-640	-890	-1 160	-1 860	-1 930	-2 720
Netto nåverdi samfunnsøkonomisk nytte	0	110	100	120	180	270	290	390

	K0	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
	Null- alternativet	Tilbygg og samar- beid	Leie bygg og samar- beid	Delt og samar- beid	Liten satellitt og samarbeid	Stor satellitt uten samarbeid	Nytt teaterhus	Nytt teaterhus med økt kapasitet
Netto nåverdi (Nytte ÷ kostnad)	0	-610	-550	-770	-980	-1 590	-1 640	-2 330
Annuitet Netto nåverdi	0,0	6,4	5,7	8,1	10,3	16,7	17,2	24,5
Ikke prissatte virkninger								
Kunstnerisk utvikling og fornyelse	0	+	+	+	++	++	+++	+++
Fleksibilitet teater- produksjonen	0	0	0	0	+	++	+++	+++
Tilrettelegging for kompetans- eutvikling	0	0	0	0	+	++	+++	+++
Arbeidsforhold	0	+	+	+	++	++	+++	+++
Byutvikling	0	0	0	0	+++	+++	++++	++++
Bevaring av eksisterende bygninger	0	0	0	0	0	0	÷÷	÷÷
Alle tall i millioner 2016-kroner. Alle tall, unntatt investeringskostnad, inkluderer skattekostnad. Investeringskostnad inklusive mva.								

Som tabellen viser øker investeringsbehovet med ambisjonsnivået i de ulike konseptene. Tilsvarende er det for driftskostnadene. Konsekvensen er at K1 og K2, som har lavest ambisjonsnivå knyttet til videreutvikling av Rogaland Teater, lavest nåverdi av samfunnsøkonomisk kostnad. K6 og K7 som har høyest ambisjonsnivå har høyest nåverdi av samfunnsøkonomisk kostnad.

Høyt ambisjonsnivå gir økt produksjonskapasitet og som følge av dette forventes økt publikumstilstrømning, sammenlignet med K0. Som følge av dette har K6 og K7 høyest netto nåverdi av samfunnsøkonomisk nytte. Nyten er i forbindelse med dette tiltaket knyttet til økte billettinntekter, men også sponsorinntekter og salg i forbindelse med forestillinger bidrar til å øke nyten.

For de ikke-prissatte virkningene er verdsettingen av virkningene størst for K6 og K7. Konseptene K1-K3 har ingen eller liten samfunnsøkonomisk virkning. I konsepter hvor det bygges nye scener, for eksempel i en satellitt eller helt nytt teater oppnår stor positiv konsekvens eller meget stor positiv konsekvens for virkningen byutvikling.

Konseptene med helt nytt teater i Stavanger sentrum (K6 og K7) er verdsatt til stor positiv konsekvens for virkningene Kunstnerisk utvikling og fornyelse, Fleksibilitet teaterproduksjonen, Tilrettelegging for kompetanseutvikling og Arbeidsforhold. Ulempen er at dagens bygning forlates og trenger nye brukere. Om nye ikke identifiseres eller potensielle brukere ikke vil benytte eksisterende vil dette ha stor negativ konsekvens for samfunnet.

7.7. Usikkerhetsvurdering

Virkningene av et tiltak er normalt usikre, og forutsetningene som er lagt til grunn vil også være beheftet med usikkerhet. Formålet med usikkerhetsvurderingen er å synliggjøre usikkerheten ved

tiltaket og beskrive hvordan de viktigste usikkerhetsfaktorene kan påvirke vurderingen av tiltakets samfunnsøkonomiske virkninger. I tillegg angis tiltak som kan bidra til å redusere usikkerheten.

Usikkerhet i vurderingene av prissatte virkninger

Usikkerhetsfaktorene i analysen er i all hovedsak knyttet til nivået på størrelsen på estimerte investeringskostnadene, beregnede driftskostnader og driftsinntekter, samt vurderingene av konsekvensen av de ikke-prissatte virkningene.

Investeringskostnad

Investeringskostnaden for konseptene i utredningen varierer mye, og er beheftet med stor usikkerhet. Valg av løsninger for byggets eksteriør og interiør vil påvirke kostnadene i stor grad. Tilsvarende vil antall scener og scenes kapasiteter være usikre.

I utredningen er kostnaden ved nytt bygg basert på nyere, norske prosjekter som har etablert nytt kulturbygg. Som utredningen viser er det stor variasjon i kostnaden per kvadratmeter for disse, samt at størrelsen på byggene varierer mye. Plasseringen av et nytt teater i Stavanger er forbundet med usikkerhet, og kostnaden ved å skaffe eller tilrettelegge tomt er vanskelig å vurdere.

Usikkerheten knyttet til konseptenes investeringskostnad er tilsvarende for alle konseptene. Med det menes at det er noe variasjon i størrelsen på de enkelte usikkerhetsfaktorene for de ulike konseptene, men at de trekker konseptkostnaden i samme retning. Det vurderes ikke som sannsynlig at rekkefølgen på konseptene skal endres vesentlig.

For å redusere usikkerheten forbundet med tiltaket bør en beslutning av hvilket konsept eller konsepter som skal videreføres til forprosjektet, i størst mulig grad, avklare det videre ambisjonsnivået for prosjektet. Tilsvarende vil andre avklaringer, eksempelvis hvilke tomter som skal utredes videre, begrense usikkerhet, inkludert kostnadsusikkerhet.

Driftskostnader og -inntekter

I motsetning til investeringskostnadene er driftskostnader og -inntekter bygget opp nedenfra og opp. Den økonomiske modellene for teatret er basert på teatrets tall fra 2015 og dekker alle kostnader og inntekter. Størrelsene er sammenliknet med andre teater for å vurdere tallenes rimelighet.

Basert på teatrets økonomisk modell for dagens teaterproduksjon er endringer i produksjon vurdert for alle konseptene i utredningen. Modellen knytter kostnader og inntekter til antall ansatte, produksjoner, forestillinger og billettpriser. Konseptenes påvirkning av disse størrelsene gir endringer i kostnader og inntekter, som i utredningen summeres for å finne det enkelte konseptets behov for tilskudd.

På inntektssiden er det usikkerhet knyttet til antall solgte billetter i de ulike konseptene og hvilke billettpriser som vil bli satt. Det er i utredningen lagt til grunn at teatret øker prisene i de konseptene hvor det etableres nytt teaterhus, som satellitt eller som helt nytt, fullverdig teater.

Det er flere eksempler på at nybygg gir kulturinstitusjoner en initiell økning i publikum, og en dobling av antall solgte billetter er observert flere steder. Etter den initiale økningen må teatret jobbe for å holde på det nye, høyere billettsalget, samt å arbeide for å øke publikumstilstrømningen videre.

Forutsetningene som ligger til grunn er basert på dagens drift ved teatret, tilpasset til hvordan fremtidig drift kan bli for de ulike konseptene. Det vil være usikkerhet knyttet til disse forutsetningene. For å sikre at teatret får gode rammevilkår for driften anbefales det at endringer i inntekter og kostnader i driftsperioden analyseres videre i forprosjektfasen, og holdes opp mot

behovet teatret vil ha for subsidier fra sine eiere. For Rogaland Teater og teatrets eiere, er det viktig at nivået på de årlige subsidiene gir fornuftige og forutsigbare rammer.

Sensitiviteter

For å belyse hvordan endringer i modellens forutsetninger om billettinntekter og kostnader knyttet til drift av bygningen, påvirker teatrets økonomi er det for konsept 6 foretatt sensitivitetsanalyser basert på den økonomiske modellen.

Tabellene under viser endringer i teatrets årlige subsidiebehov. Med de forutsetningene som ligger i den økonomiske modellen for konsept 6 er behovet for tilskudd fra eierne rundt 92 millioner kroner. I tabellen er dette representert med det hvite feltet. Røde felter indikerer at behovet for subsidier øker, mens grønt indikerer en nedgang.

Den største kostnaden ved å drifte Rogaland Teater er knyttet til personell, og utgjør rundt to tredjedeler av de totale kostnadene.

Tabell 25 Sensitivetsanalyse for Konsept 6. Endringer i billettinntekter og personellkostnad. Tall i millioner 2016-kroner

K6		Billettinntekter				
		-25 %	-15 %	0 %	15 %	25 %
Personalkostnad	-40 %	-23	-26	-31	-36	-40
	-20 %	-7	-11	-16	-21	-24
	0 %	8	5	0	-5	-8
	20 %	24	21	16	11	7
	40 %	40	36	31	26	23

I konsept 6 er det lagt inn en forutsetning om at billettprisene økes med 25 prosent, og at et nytt teaterhus gir en økning i antall solgte billetter. Tilsvarende er personellkostnaden økt noe for å understøtte den økte produksjonen ved teatret. Som tabellen over viser vil en endring i personellkostnad påvirke teatrets økonomi vesentlig. Dersom økonomimodellens forutsetninger for billettinntekter legges til grunn vil en økning i personellkostnader med 20 prosent øke teatrets tilskuddsbehov med 16 millioner kroner.

Neste største kostnadspost for teatret er knyttet til drift av bygg. Som for personellkostnad er det analysert hvordan endringer i forutsetningene som er lagt til grunn for den økonomiske beregningen av konseptet vil påvirke teatrets tilskuddsbehov.

Tabell 26 Sensitivetsanalyse for Konsept 6. Endringer i billettinntekter og FDV-kostnader. Tall i millioner 2016-kroner

K6		Billettinntekter				
		-25 %	-15 %	0 %	15 %	25 %
FDV	-40 %	3	-1	-6	-11	-14
	-20 %	6	2	-3	-8	-11
	0 %	8	5	0	-5	-8
	20 %	11	8	3	-2	-6
	40 %	14	11	6	1	-3

Som det fremgår av tabellen over vil behovet for subsidier øke med 14 millioner kroner, eller rundt 20 prosent, dersom billettinntektene blir 25 prosent lavere enn antatt og FDV-kostnadene for bygget blir 40 prosent høyere enn antatt.

Usikkerhet i vurderingene av ikke-prissatte virkninger

Vurderingen av virkninger etter pluss-minusmetoden er til dels subjektive, og vil derfor være beheftet med generell usikkerhet. Med subjektivitet i vurderingene menes det at ulike personer kan legge ulikt innhold i virkningene, samt ha ulike innfallsvinkler i vurderingen av betydning og omfang av en virkning. Denne usikkerheten vil være lik mellom ulike virkninger gitt at det er den samme gruppen som har verdsatt virkningene.

Tabell 27: Kortfattet vurdering av usikkerheten i de ikke-prissatte virkningene

Virkning	Vurdering av usikkerhet
Kunstnerisk utvikling og fornyelse	<p>Selv om det i konseptene tilrettelegges for kunstnerisk utvikling og fornyelse, er det ikke gitt at det vil bli slik. Usikkerheten er knyttet til i hvilken grad organisasjonen Rogaland Teater vil klare å utnytte de nye rammebetingelsene. I en overgangsfase vil for eksempel teatret rette fokus mot å tilpasse seg den nye hverdagen. Dette vil på kort sikt svekke virkningen av kunstnerisk utvikling og fornyelse.</p> <p>Imidlertid viser erfaringene med nye teaterhus at kunstnerisk utvikling og fornyelse forsterkes. Rogaland Teater vil få god tid til å planlegge overgangen og bruken av det nye huset. Usikkerheten vurderes derfor som liten.</p>
Fleksibilitet	<p>Fleksibilitet er en faktor i forbindelse med planlegging og programmering av produksjonen. For eksempel kan fleksibilitet bidra til at beslutninger utsettes. Dette vil kunne bidra til at effektiviteten går ned. Både med hensyn til formåls effektivitet (ta de rette beslutningene) og kostnadseffektivitet (bruke ressursene riktig). På den andre siden gir fleksibilitet teatret muligheter til å optimalisere produksjoner og forestillinger.</p> <p>Usikkerheten her er knyttet til ledelse og styring, og hvor bra Rogaland Teater klarer å balansere fleksibiliteten som et nytt teaterhus gir.</p> <p>Usikkerheten vurderes som moderat.</p>
Tilrettelegging for kompetanseutvikling	<p>Kompetanseutvikling er systematisk arbeid som involverer hele organisasjonen, og virkningen henger delvis også sammen med kunstnerisk utvikling og fornyelse og fleksibiliteten som et nytt teaterhus gir.</p> <p>Igjen er usikkerheten knyttet til ledelse og styring. Samtidig vil svekkete økonomiske rammebetingelser kunne dempe virkningen av kompetanseutvikling.</p> <p>Usikkerheten vurderes som moderat.</p>
Arbeidsforhold	<p>Arbeidsfoldene vil bli bedre i anbefalt konsept. Imidlertid er vi i en tidligfase av prosjektet. Det er mulig å planlegge og bygge et nytt teaterhus som ikke er tilfredsstillende med hensyn til arbeidsforhold. Brukerinvolvering er derfor et viktig risikoreduserende tiltak.</p> <p>Samlet sett vurderes usikkerheten som litt mer en moderat dersom for eksempel brukerinvolveringen fungerer.</p>
Byutvikling	<p>Om et nytt teaterhus vil fungere som virkemiddel i byutviklingen er avhengig av hvilken plan som legges for omgivelsene og området rundt teatret. I praksis må teatret være en del av en helhetlig <i>forpliktende plan</i>. Uten en slik plan kan teatret bli et selvstendig bygg som ligger på siden av levende sentrumsområder. Erfaringsmessig vil ikke et nytt teaterhus i seg selv være tilstrekkelig for å utvikle et område.</p> <p>Siden Stavanger kommune utarbeider en kommunedelplan for sentrum anses denne usikkerheten som moderat.</p>
Bevaring av	<p>Et negativt resultat for Stavanger vil være om dagens bygninger blir stående uten</p>

eksisterende bygninger	brukere over flere år. Dette vil svekke dagens hovedinngang til byen. Per i dag er det ingen klare kandidater for hvem som kan overta bygningene. Denne usikkerheten vurderes som stor og det blir en viktig suksessfaktor for utviklingen av teatret at man finner nye brukere for eksisterende arealer på Kannik.
------------------------	---

Samlet sett er det mange av de ikke-prissatte virkningene som er beheftet med usikkerhet. Usikkerheten i vurderingene av de ikke-prissatte virkningene trekker i de fleste tilfeller i retning av at konsekvensen kan være lavere enn det man har lagt til grunn i vurderingen. Imidlertid vil mange av usikkerhetsmomentene trekke i samme retning for alle alternativene og vil derfor ikke endre den innbyrdes rangeringen mellom alternativene. Vi anser derfor vurderingen og påfølgende rangering av alternativene basert på ikke-prissatte virkninger som relativt robuste.

7.8. Realopsjoner

Verdien av realopsjoner består i de muligheter for fleksibilitet som ligger i konseptene hvis ny informasjon som avklaringer om behov og tilgrensende prosjekter kommer til etter beslutningstidspunktet. Et konsept som er mer fleksibelt enn et annet vil ofte være å foretrekke, og det finnes flere typer fleksibilitet. Nedenfor drøfter vi fleksibilitet i gjennomføringstidspunkt, fleksibilitet i tiltaksomfang og fleksibilitet i lokalisering.

Fleksibilitet i gjennomføringstidspunkt

Ved å utsette beslutningen om å etablere nye rammebetingelser for videreutvikling av Rogaland Teater kan man tenke seg at man kan utnytte ny informasjon om for eksempel teknologiutvikling eller publikumsatferd, som kan påvirke valg av virkemidler eller design nytt teater.

Innenfor scenekunst skjer det en kontinuerlig kunstnerisk og teknologisk utvikling. Scenekunst er analogt og et alternativ til mer digitale opplevelser som eksempelvis strømmetjenester (Netflix, Viaplay, Amazon Prime, etc). Slik sett er det få indikasjoner på at det lønner seg å utsette en beslutning om nytt teater. Alternativet er å fase ut scenekunsten, noe som vil være i strid med dagens kulturlov.

Fleksibilitet i tiltaksomfang

K6 og K7 er «det store spranget» for en videre utvikling av Rogaland Teater. Satellittkonseptene K4 og K5 representerer en mulighet for å begynne med et litt lavere ambisjonsnivå, for så å øke dette når ny informasjon om behovet viser seg lenger frem i tid. En slik opsjon er særlig aktuell for K4 lokalisert på en tomt som gir utvidelsesmuligheter. Slik sett fremstår K4 som det konseptet som har størst realopsjon.

Fleksibilitet i lokalisering

Denne KVUen peker ikke på en bestemt tomt eller lokalitet, utover at videre utvikling av Rogaland Teater bør skje i Stavanger sentrum. Det finnes flere gode alternative lokaliteter med tilhørende tomter. Det som kan være viktig i forbindelse med valg av tomt er at tomten gir muligheter for videreutvikling av teatret etter at dette tiltaket er gjennomført. Rogaland Teaters historie viser at dette er viktig. 15 større og mindre ombygginger gjennom teatrets historie tilsier at tomtefleksibilitet er en viktig realopsjon for en virksomhet som Rogaland Teater.

7.9. Fordelingsvirkninger

Etableringen av ett nytt teaterhus fordelingseffekter knyttet til at tiltaket krever skattefinansiering. Skattefinansiering vil alltid ha fordelingseffekter. Årsaken er at noen betaler mer skatt enn andre, samtidig som de som betaler mest skatt ikke nødvendigvis er de som har størst nytte av de kollektive

godene som samfunnet tilbyr. Skattefinansiering er imidlertid en akseptert form for finansiering av kollektive goder.

8. anbefalinger

Dagens teater har et stort behov for bedre rammebetingelser, slik at Rogaland får et sterkt og fremtidsrettet regionteater som bidrar til at alle får tilgang til scenekunst av høy kvalitet og som fremmer kunstnerisk utvikling, fornyelse og interesse.

Tabellen under oppsummerer alternativanalysen og angir gjennomføringsusikkerhet og rangering

Tabell 28: Alternativanalysen med gjennomføringsusikkerhet og rangering

	K0	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
	Null-alternativet	Tilbygg og samarbeid	Leie bygg og samarbeid	Delt og samarbeid	Liten satellitt og samarbeid	Stor satellitt uten samarbeid	Nytt teaterhus	Nytt teaterhus med økt kapasitet
Prissatte virkninger								
Investeringskostnad for bygg	100	330	280	340	690	1 210	1 530	2 140
Netto nåverdi (Nytte ÷ kostnad)	0	-610	-550	-770	-980	-1 590	-1 640	-2 330
Annuitet Netto nåverdi	0,0	6,4	5,7	8,1	10,3	16,7	17,2	24,5
Ikke prissatte virkninger								
Kunstnerisk utvikling og fornyelse	0	+	+	+	++	++	+++	+++
Fleksibilitet teaterproduksjonen	0	0	0	0	+	++	+++	+++
Tilrettelegging for kompetanseutvikling	0	0	0	0	+	++	+++	+++
Arbeidsforhold	0	+	+	+	++	++	+++	+++
Byutvikling	0	0	0	0	+++	+++	++++	++++
Bevaring av eksisterende bygninger	0	0	0	0	0	0	÷÷	÷÷
Gjennomføringsusikkerhet	Lav	Middels	Lav	Lav	Middels	Middels	Middels	Høy
Rangering	6	3	3	3	2	4	1	5

Alle tall i millioner 2016-kroner. Alle tall, unntatt investeringskostnad, inkluderer skattekostnad. Investeringskostnad inklusive mva.

Gjennomføringsusikkerhet

K7 er et stort og komplekst tiltak som krever tomter med betydelig gjennomføringsusikkerhet. Dette konseptet har derfor vurdert å ha høyest gjennomføringsusikkerhet. K2 har lavest gjennomføringsusikkerhet. Det være noe usikkerhet knyttet til om man finner egnet lokale å leie, men disse anses som lave. Tilsvarende vurdering gjøres for K3. Usikkerheten er i dette konseptet knyttet til om man finner egnet areal eller lokalitet til verkstedene og administrasjonen. Denne usikkerheten vurderes som lav siden det ikke er behov for veldig avanserte arealer. For de øvrige

konseptene vurderes gjennomføringsusikkerheten som middels. Tilbygg og ombygginger i eksisterende bygninger er komplekse. Å bygge satellitter og et mindre, nytt teater vurderes å ha lavere gjennomføringsusikkerheten. Dette skyldes at handlingsrommet er noe større, når omfanget av tiltaket er mindre.

Rangering

Konsept K6 vurderes som det beste konseptet og gis dermed beste rangering. K6 vil legge til rette for mer kunstnerisk utvikling og fornyelse enn K0, som er sammenligningsgrunnlaget. I tillegg vil arbeidsforholdene ved teatret bli betydelig forbedret. I dette konseptet vil billettinntektene bli mer enn doblet, som følge av økt antall publikummere og en høyere billettpris. I utredningens økonomiske modell medfører dette at det årlig tilskuddsbehovet for å drifte teatret vil reduseres noe fra dagens nivå. Et nytt teaterhus, med en stor scene og med de øvrige scenene med tilsvarende setekapasitet som i dag, fremstår som effektivt for de ansatte og som ressurseffektivt for samfunnet.

K6 vil kreve en stor tomt. Konseptvalgutredningen peker på flere alternative lokaliseringer for dette konseptet, for eksempel ved Holmen, Jorenholmen eller på Bekhuskaien. Det nye teatret vil dermed kunne bli et viktig virkemiddel for utvikling av Stavanger sentrum.

En alternativ mulighet kan være å realisere K6 på Kannik, i samarbeid med Stavanger museum. En slik tilnærming vil kreve en større tomt enn den Rogaland Teater besitter i dag. Hvordan dette kan løses, vil være en viktig avklaring i forprosjektfasen.

K6 har en investeringskostnad, inklusive mva. på rundt 1 500 millioner kroner. Til sammenlikning har K4 og K5, investeringskostnad på henholdsvis 700 og 1 200 millioner kroner. Selv om disse konseptene har lavere investeringskostnad enn anbefalt konsept er verdsettingen av de ikke-prissatte virkningene ikke tilstrekkelig for å anbefale K4 eller K5. K6 vil gi bedre kunstnerisk utvikling og fornyelse, noe som er vurdert som en forutsetning for å opprettholde Rogaland Teater som kraftsenter for scenekunst for Storbyregionen Stavanger, og alle innbyggerne i regionen.

8.1. Vurdering av måloppnåelse

Samfunns målet som er lagt til grunn for analysen er: *Sterkt og fremtidsrettet regionteater, som bidrar til at alle får tilgang til scenekunst av høy kvalitet og fremmer kunstnerisk utvikling, fornyelse og interesse.*

Samfunns målet er operasjonalisert gjennom tre effektmål. Basert på vurderingene som er gjort i alternativanalysen er det gjort en vurdering av hvordan de ulike alternativene bidrar til oppnåelse av effektmålene. Dette er gjort ved å bruke tre fargekoder.

En grønn prikk (●) symboliserer at effektmålet oppnås, en gul prikk (●) symboliserer at effektmålet delvis oppnås, mens en rød prikk (●) symboliserer at effektmålet ikke oppnås i vesentlig grad.

Tabell 29: Samlet vurdering av måloppnåelse

Effektmål	K0 Null- alterna- tivet	K1 Tilbygg og samar- beid	K2 Leie bygg og samarbeid	K3 Delt og samarbeid	K4 Liten satellitt og samarbeid	K5 Stor satellitt uten samarbeid	K6 Nytt teaterhus	K7 Nytt teaterhus med økt kapasitet
Prissatte virkninger								
Teatret skal fylle rollen som et sterkt regionteater og være tilgjengelig og relevant for hele Rogalands befolkning	●	●	●	●	●	●	●	●
Teatret skal ha en ledende rolle i å formidle og videreutvikle scenekunsten	●	●	●	●	●	●	●	●
Effektiv ressursutnyttelse	●	●	●	●	●	●	●	●

Av tabellen ser vi at konseptene K5 og K6 vil være de konseptene som samlet bidrar til størst måloppnåelse. Konseptene K5 og K6 sikrer et sterkt regionteater for hele Rogalands befolkning. En viktig årsak er at det i disse konseptene etableres en kapasitet som forenkler muligheten for gjestespill fra andre teater og scenekunstmiljøer i Rogaland. Slik sett kan en videre utvikling av Rogaland Teater forsterke teatrets mulighet for å være en drivkraft for kunst og kultur for hele fylket.

Konseptene K5 og K6 vil også sikre kunstnerisk utvikling og fornyelse. For K1-K3 er ambisjonsnivået i konseptene for små til at det vil bidra vesentlig til at teatret skal ha en ledende rolle i å formidle og videreutvikle scenekunsten. Derfor er måloppnåelsen vurdert som delvis måloppnåelse.

Konsept 7 vil også gi måloppnåelse for effektmålene *Teatret skal fylle rollen som et sterkt regionteater og være tilgjengelig og relevant for hele Rogalands befolkning og Teatret skal ha en ledende rolle i å formidle og videreutvikle scenekunsten*. Imidlertid vurderes kun delvis måloppnåelse for målet *Effektiv ressursutnyttelse*. Dette skyldes at teatret i dette konseptet har et omfang og ambisjonsnivå som kan utfordre ressursutnyttelsen.

8.2. Konklusjon

Basert på informasjonen om de prissatte og ikke-prissatte virkningene, usikkerhetsvurderingen og vurderingen av måloppnåelse er vår konklusjon at konsept 6 legges til grunn for den fremtidige utviklingen av Rogaland Teater. Det anbefalte konseptet sikrer, i et samfunnsøkonomisk perspektiv og på en best mulig måte, et sterkt og fremtidsrettet regionteater som bidrar til at alle får tilgang til scenekunst av høy kvalitet og som fremmer kunstnerisk utvikling, fornyelse og interesse.

9. Tilråding om videreføring i neste planfase

I det anbefalte alternativet bygges det et nytt teaterhus i Stavanger. Dette gir både teatret og byen og stor mulighet for utvikling. For teatret er det viktig at huset som bygges legger til rette for å levere scenekunst av høy kvalitet og for å sikre de øvrige målene med prosjektet med å fremme kunstnerisk utvikling, fornyelse og interesse.

Det anbefales at rom- og funksjonsprogrammet for teatret gjennomgås tidlig i neste planfase. Det er usikkerhet knyttet til hvordan et nytt teaterhus best kan understøtte prosjektets mål, samt at rom- og funksjonsprogrammet legger føringer for det videre arbeidet. Når rom- og funksjonsprogrammet er fastlagt vil dette inngå i arkitektkonkurransen og i nedvalgsprosessen knyttet til plassering av et nytt teater i Stavanger.

For det valgte alternativet er det flere mulige lokaliteter, og som det pekes på i utredningen er det viktig, for teatret og byen, at plasseringen av et nytt teater er en del av en langsiktig plan for Stavanger og regionen. Noen av de identifiserte tomtene hvor det anbefalte konseptet kan realiseres vil kreve omreguleringer og omfattende arbeider for å klargjøre tomten. Valg av tomt kan derfor være en kritisk aktivitet dersom et nytt teaterhus skal kunne stå ferdig til 2025.

I det anbefalte konseptet vil dagens teaterhus fraflyttes. Arbeidet med å finne en hensiktsmessig etterbruk bør startes tidlig i forprosjektfasen.

I Konseptvalgutredningens behandling av usikkerhet påpekes det at avklaringer og beslutninger i forbindelse med konseptvalget vil begrense usikkerheten i prosjektet og bidra til bedre styring av prosjektet. Tilsvarende vil tidlige avklaringer i forprosjektfasen bidra til å sikre god fremdrift, og bidra til at prosjektet bedre kan styres på omfang, tid og økonomi.

10. Vedlegg

Intervju- og møteoversikt

Møte	Dato	Deltakere	Innhold
Oppstartsmøte	09.03.16	Rogaland Teater: Arne Nøst, Øystein Ness, Ellen Math Henrichsen, Thomas Bendiksen	Introduksjon til prosjektet og gjennomgang av prosjektplan
Møte med leder i Arbeiderpartiet	27.04.16	Ap: Cecilie Bjelland	Kartlegge ambisjonsnivået
Møte med politikere	27.04.16	Sp: Bjarne Kvadsheim KrF: Solveig Ege Tengesdal V: Per A. Thorbjørnsen, Annamaria Gutierrez H: Sissel Knutsen Hegdal	Kartlegge ambisjonsnivået
Møte med Stavanger Museum	28.04.16		Grensesnitt mot Stavanger Museum
Møte med Stavanger kommune	04.05.16	Stavanger kommune: Ole Martin Lund, Einar Skjæveland	Befolknings-fremskrivning i Stavanger kommune
Møte med Den norske opera	31.05.16	Den norske opera: Nils Are Lysø, Kenneth Fredstie, Sigrid Tofte Røiri	Erfaringer med nytt bygg, inntekter, kostnader mm.
Møte med Nationalteatret	31.05.16	Nationalteatret: Thomas Gunnerød	Erfaringer med KVV/KS1. Status på prosess for Nationalteatret
Møte med Kulturdepartementet	01.06.16	Kulturdep.: Christine Hamnen, Øystein Baardsgaard, Øystein Vidar Strand	Eierforhold, finansiering, riksteatret, tidsperspektiv
Møte med Statens Vegvesen	13.06.16	Statens Vegvesen: Olav Andreas Sagen, Vegard Thiese, Trond Langeland, Laila Christensen Dreyer	Planer for Fv 509 og øvrig infrastrukturutvikling rundt Rogaland Teater
Møte med referansegruppen	07.09.16	Referansegruppe Sceneskifte	Presentasjon av konseptene
Møte med Sørmarka arena	12.09.16	Sørmarka arena: Christian Topstad	Befaring og dialog om samarbeid med Rogaland Teater
Møte med DNB arena	12.09.16	DNB arena: Petter Nystrøm	Befaring og dialog om samarbeid med Rogaland Teater
Møte med Sandnes kulturhus	13.09.16	Sandnes kulturhus: Stian Bru, Anders Netland	Befaring og dialog om samarbeid med Rogaland Teater
Møte med Sola kulturhus	13.09.16	Sola kulturhus: Eirik Vatne	Befaring og dialog om samarbeid med Rogaland Teater
Møte med Tou Scene	14.09.16	Tou Scene: Per Arne Alstad	Befaring og dialog om samarbeid med Rogaland Teater
Møte med Stavanger konserthus	03.10.16	Stavanger konserthus: Per-Harald Nilsson	Befaring og dialog om samarbeid med Rogaland Teater
Møte med Haugesund teater	04.10.16	Haugesund teater: Eric Schøyen Festivitetten: Tom Eirik Anfinsen	Befaring og dialog om samarbeid med Rogaland Teater
Møte med ROM Eiendom	20.10.16	ROM Eiendom: Nicolay Schreuder	Diskusjoner om tomt
Møte med Havnekontoret	20.10.16	Havnekontoret: Merete Eik, Hilde Frøyland	Diskusjoner om tomt
Møte med styret i Rogaland Teater	26.10.16	Styre Rogaland Teater	Presentasjon av konseptene
Møte med Kommunalutvalget	29.11.16	Kommunalutvalg Stavanger kommune	Presentasjon av konseptene

Referansedokumenter

- 1 «Provinsteater i sentrum : teatret i Stavanger 1883-1982». Universitetsforlaget. 1983.
- 2 <http://www.rogaland-teater.no/teater-stavanger/om-teatret>
- 3 Store norske leksikon (https://snl.no/Rogaland_Teater)
- 4 <http://www.sceneskifte.no/prosjekt/historisk-tilbakeblikk>
- 5 Lov om offentlege styresmaktens ansvar for kulturverksemd
- 6 KULTURINTERESSE OG KULTURAKTIVITET PÅ NORD-JÆREN 2015
- 7 <http://www.scenekunst.no/sak/verkstedene-pa-det-kongelige-teater-i-kobenhavn-stenges/>
- 8 SSBs byggekostnadsindeks er benyttet for å realprisjustere byggekostnadene.
<https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/statistikker/bkibol/maaned/2016-01-13>
- 9 Kilde: Markedsundersøkelsen | Høst 2016 Eiendomsmegler 1

Andre vedlegg til KVU Rogaland Teater

- Vedlegg 1 Prissatte virkninger
- Vedlegg 2 Dagens arealer
- Vedlegg 3 Skisser for nytt teaterhus
- Vedlegg 4 Kriterier for lokalisering
- Vedlegg 5 Detaljert analyse av samarbeidsalternativet